

Derült égből...

Kamarás Klára

Kamarás Klára

Derült égből...

Kamarás Klára

Derült égből...

HETED HÉTHATÁR

Pécs, 2011.

Kamarás Klára

Derült égből
Összegyűjtött elbeszélések

A könyvborító Cser Valér munkája

© Kamarás Klára

ISBN 978-963-88300-6-7

Előszó

Csak néhány röpké év múlt el az emlékezetes szóváltás óta, de még ma is pontosan emlékszem minden szavára, – gyakran emlékeztetem is rá őkegyelmét – ami így hangzott:

– Írj prózát!

...hogya ő olyat nem tud...

– Próbáltad?

...Nem.

– Akkor honnan tudod?

... tud egy kicsit verset írni, egy kicsit festeni meg káposztalevest főzni, de prózát írni? – volt a tétova válasz, ami arra engedett következtetni – hogy egy nagyképű hasonlattal éljek – „a kocka el lett vetve”.

Nem is kellett soká várni, megszületett az első, alig két oldalas kis karcolat, aztán a másik és azóta is, egyik jobb novella, kisregény, mint a másik, a *költő* tollából, aki „nem tud prózát írni”.

Itt ajánlom most a kedves olvasó figyelmébe Kamarás Klára *prózaíró* rövid karrierjének termését, az elkerülhetetlen sajnálattal, hogy milyen kár, hogy nem évekkel azelőtt *próbálkozott* vele.

Életkora nem titok, így bátran merem leírni, hogy hosszú évek emlékei, tapasztalata és bölcsessége tükröződik ezekben az írásokban, emlékek és igazságok, amiket néhány soros költeményben elmondani nem lehet.

Én meg, azóta is mondom újra meg újra: – Írj prózát!

Kaskó István
2011. március 14.
Niagara Falls.

Mau

Mau hatalmas, zsíros teste hajnali ötkor a fal felé fordult és ezzel a hirtelen mozdulattal szinte elsodorta nyiszlett hálótársát, aki két álmos szemét is alig tudta kinyitni, nemhogy védekezni tudott volna a földrengésnek is beillő, akaratlan, de mégis aljasnak tűnő támadás ellen. Csak félénk nyöszörgéssel adott hangot méltatlankodásának, nehogy magára vonja Mau haragját, melynek beláthatatlan következményeire gondolni se mert. Innen még elmenekülni se lehet. Tudta, hogy minden ajtó zárva és az ablakban sem reménykedhet.

Pár percig az ágy szélén egyensúlyozott, aztán megadta magát sorsának és a hideg szobának. Óvatosan felkelt, de hiába volt minden tapintatos mozdulat, Mau felébredt, némi morgolászás után kimászott az ágyból, kinyitotta az ablakot, hogy szellőztessen, aztán elvonult a konyhába.

Talán nekem is hoz valami reggelit... – de csak a kávéfőző sistergése hallatszott be.

Nem szeretem. Nem tudom Mau mi örömét leli benne?

Már hallotta a papucsok csoszogását, Mau közeledett óvatosan a csöbrével, hogy ki ne lötytenjen egy csöpp se a forró feketéből.

Biztosan megint mézzel issza. Undorító szokás... Ezért húzik egyre nagyobbra, lassan már nem marad hely nekem ebben a széles ágyban.

Nem várta meg az asszonyt, hanem egy ügyes szökkenéssel az ablakon át távozott.

Az öreg kutya mélyen aludt a padlásfeljáró alatt, orrát az összegyűlt levelek közé fúrta. Még a fülét se billentette meg.

Na, persze!

Őt senki nem zavarja ki hajnalban a vackából.

Jobb is, legalább nem ugatja fel a szomszédokat. Ha rákezd, az egész környék felbolydul és vége a nyugodt sétának.

Azért sétának aligha lehetett nevezni ezt a hajnali körjáratot. Minden áldott nap ugyanazt az útvonalat járta be, mintha rá lenne bízva a házak, a kertek őrzése.

Ma mindent rendben talált. Egyetlen letört ág, feldúlt fészek, felborított kuka sem zavarta útját. Nem baj. Mostanában amúgy sem dobnak ki semmi használhatót. Papírok, törmelékek, esetleg penészes kenyér... a kutyának sem kell. Büszkén felvetette a fejét, mintha mély lélegzetet akarna venni, de az illatok máskor sem nagyon izgatták, inkább az apró zörejekre, moccanásnyi rezgésekre fülelt, nincs-e valami ellenséges lény a közelben, vagy valaki, akinek ő okozhatná vesztét. *Vadász vagyok, de zsákmány is lehetek – állt meg egy pillanatra – ennek így kell lennie – megborzongott.*

A szürkéségből fehér pelyhek pilinkéltek elő. Lassan megültek a hideg köveken. *Már csak ez hiányzott – gondolta, de azért folytatta útját az évek alatt megszokott rend szerint. Lépteinek nyoma szórt virágmintát rajzolt a hártványi hóba. A körjárat utolsó métereit már futva tette meg.*

A kutya még mindig aludt.

Az ablakot zárva találta. Megkapaszkodott a nyárról ott maradt szúnyoghálóban és rázta, egyre ingerültebben rázta...

Mau nem figyel, miért nem figyel, ez a hájtömeg? Enni szeretnék végre valamit... Mau, Mau...

Mikor végső elkeseredésében ebbe a hangos miákolásba kezdett, kinyílt az ablak és ő hálás, és sürgető törleszkedéssel adta Mau tudtára, hogy nagyon éhes, ideje, hogy vele is törődjön, hiszen a kávéscsupor már üres.

Mau letette elé a tálkát, de a cica most, hogy már ott-hon érezte magát, úgy tett, mint akit mégsem érdekel az étel, újra hozzátörölte a fejét az asszony lábához, a bútorokhoz, kétszer körüljárta a tálkáját és csak aztán látott neki a falatozásnak, nehogy Mau azt higgye, hogy rá van szorulva. Dehogy! Neki nem fontos ez az egész, és jobb, ha Mau végre tudomásul veszi, ki az úr a házban.

Berci

Ránk szakadt ez a rettenetes kánikula. Éppen olyan forróság van, mint azon a napon, amikor Berci megérkezett.

A család a hűvös szobában próbálta átvészelni a legmelegebb órákat. Minden ajtó, ablak tárva volt, hátha a légáramlás segít rajtunk.

Hirtelen belépett a szobába egy jókora vörös szőrtömeg: egy hatalmas, idegen macska. Megállt és szinte komor tekintettel végigmért mindenkit. Kíváncsian vártunk. Mi lesz most?

A jövevény nem zavartatta magát, körbejárta a lakást, finnyás Cili cicánk edénykéjét megtalálva elfogyasztotta a maradék ételt, azután csendben eltűnt.

Másnap a jelenet megismétlődött. Akkor már megfigyeltük, mit csinál, merre megy. Az éjszakát a ház előtti fán töltötte.

– Nagyon szép, hosszúszerű példány. Elkóborolt és talán máris keresi a gazdája – tűnődött a férjem.

Hamarosan kiderült, hogy egy közeli ház lenne az otthona, de a kutyák miatt nem tudta elfogadni a helyet. Már a kábel-tv útján is kerestették.

Hiába vittük vissza, a cica mindig, újra és újra megszökött és látszott, hogy nálunk akarja bekvértélyozni magát. Végül a gazdája ráunt arra, hogy van is cicája, meg nincs is, és nekünk adta ajándékba.

Nálunk is volt kutya, de attól nem tartott. Így már hárman voltak a ház körül, Ulti, a kutya, Cili a kis fekete nőstény cica és Berci az ivartalanított hajdanvolt kan-

dúr. A nagy fákkal, bokrokkal beültetett kerten megtudtak osztozni. Az új cica élvezte a nyugalmat és egész nap a hús bokrok alján pihent.

Ilyen egyetértésben teltek az évek. A kutya respektálta Bercit, de valami miatt a fekete Cili cicával egyre ellenségesebben viselkedett. Bármit próbáltunk, ha szemé elé került, fenyegetően megkergette. Cili is bűnös volt ebben, mert mintha csak élvezte volna a veszélyt, újra és újra Ulti közelébe merészkedett. A kutya persze mindig felfigyelt rá, és máris megkezdődött a fogócska.

Egy újabb forró nyári délutánhoz kapcsolódik a következő, számomra szinte elképesztő esemény.

Cili cica kicsit óvatlanabb volt, mint máskor, és megkövülten láttam az ablakból, hogy a kutya elkapta. A távolság és az ijedtség miatt közbe se tudtam lépni, csak kiabáltam, de Ulti rám se hederített... Cili már csak kapálódzni és jajveszékelni tudott. Ebben a pillanatban a nagy vörös macska, mint egy lövedék röpült elő az egyik bokor aljáról, egyenesen a kutya orrának... és úgy támadott, mintha legalább száz körme lenne. Harcról szó se volt már. Ulti rémületében elengedte Cili cicát és fejvesztve menekült...

Berci visszavonult a bokor aljára aludni. Talán a régi szép idők jutottak eszébe, amikor még az ilyen lovagias tettekért a cicahölgyek hálásan dorombolták körül.

A baba

Először bemutatkoznék: Harmat Gizellának hívnak. Gizella... Ugye milyen szép név? Dallamos. Felnöttes, komoly. István király feleségét is így hívták. Engem mégis mindenki Babának nevez. Ezt nem szeretem. Mindig a Lencsi-babát juttatja eszembe...

Miért lettem Baba? Jaj, a szülők olyan meggondolatlanok! Megszületik a gyerekük, aztán csupa szeretetből mindenfélét gügyögnek neki: Cucika-mucika, Babuska, Cicuska meg hasonlók. Szegény gyerekekre meg ráragad a becenév, aztán 50, 70 éves korában megnézheti magát! Jól fogok én is kinézni, ha végül Baba-néni lesz belőlem!

Talán lekopott volna rólam a babaság, ha nem jött volna hozzánk látogatóba a nagynéném Kecskemétről. Anyám süttött-főzött, mintha karácsonyra készülődne! Na, megjött a vendég, nekünk, gyerekeknek cukrot, csokit osztott. Hét közben hol egyik, hol másik testvéremet vitte magával sétálni... akkor mindig vett nekik valami ajándékot, de nem tudom miért... engem nem vitt el, és el lehet képzelni, hogyan éreztem magam, hogy mindenki kap valamit, még Lacika is, aki három éves létére még köszönni se tud rendesen... csak nekem nem jut semmi...

Valahogy eltelt a hét, bennem meg nőtt, csak nőtt a keserűség. Utolsó délután elővett a nénikém és azt mondta:

– Ismerek egy aranyos, szófogadó kislányt, szeretnék neki egy kis meglepetést szerezni. Mivel veled egyidős, segíthetnél nekem választani! Mégiscsak jobban tudod, mint én, hogy minek örülne egy korodbeli leányka.

- Megállj csak - gondoltam - majd választok én neked meglepetést!

Igaz, ami igaz, mindent elém tettek a játékboltban. Úgy látszott, nagynéném a csillagos eget se sajnálná megvenni. Noszogatótt, hogy válasszam az aranyhajú, nagy alvóbabát, én azonban megkötöttem magam. Rámutattam a legócskább, filc Lencsi-babára és váltig bizonygattam, hogy annál tündéribbet el se tudok képzelni. Úgy gondoltam, minek annak a kecskeméti békának drága ajándék, mikor én nem kapok semmit!

A következő napból csak a búcsúzásra emlékszem. Csókok, ölelések... Végül nénikém elővett egy szépen felszalagozott csomagot és nekem adta:

- Rólad se feledkeztem meg! - mondta mosolyogva.

Csináltam egy pukedlit, ahogy anyám tanította. Még kezét is csókoltam! Diadalmasan néztem a testvérkéimre, hogy lám nekem is jutott ajándék, sőt külön, mindenki szeme láttára lettem megjutalmazva!

Megjött a taxi. A felnőttek kiszaladtak. Mi gyerekek magunk maradtunk és én a testvéreim kíváncsi tekintetétől övezve elkezdtem bontani a csomagot...

Mit mondhatnék még? A történet végét biztosan mindenki sejti már... Persze, hogy az a vacak Lencsi-baba volt a szép papírban!

Rántott hal, száłka nélkül

Akkoriban, amikor én iskolás lettem, a Rákóczi úton laktunk egy kis albérleti szobában. Jól emlékszem, hogy egy sötét folyosón keresztül jutottunk ki az utcára, ahol hatalmas gesztenyefák árnyéka borult a járda fölé. Közvetlenül az Engel-fürdő mellett volt a ház. Szemben, kicsit átlós irányban, a Hal-téren kellett átvágni, ha fel akartunk jutni a Munkácsy Mihály utcára s onnan tovább a Széchenyi tér forgatagán át az iskola felé.

A Hal-tér! Néha még mostanában is álmodom vele. Egyik oldalon egy kocsmá, a másikon, egészen a sarokban egy kis kifőzde volt. Onnan hozta anyám éthordóban az ebédet. Néha magával vitt, hogy ne legyek egyedül a lakásban, ami számomra még idegen volt. Ilyenkor felolvasta nekem az ajtóra függesztett étlapot, hogy segítsek választani.

Engem különösen az olyan ételnevek izgattak, amikről nem tudtam, mi lehet.

- Milyen az a sült keszeg?
- Eh, csupa száłka.
- Serpenyős burgonyát kérek!
- Ugyan! Az csak közönséges krumplipaprikás!
- Kelbimbó főzelék...
- Az nem jó – torkolt le anyám.

Végül mindig ő választott, mégis szívesen mentem vele. A kifőzde közelében halcsarnok volt, mellette a falon hatalmas plakát, gyönyörű színes képpel. Boldogan ficáncoló hal csúfolta a síró tehenet:

„– Mondja marha, mért oly bús?
– Olcsóbb a ponty, mint a hús!”

Talán ez járt a fejemben, amikor lázas betegen fe-
küdtam kis szobánkban az ágyon. Napok óta semmi étel
nem maradt meg bennem. Anyám kétségbeesve fagga-
tott:

– Mit ennél pipikém?

Elhaló hangon rebegtem:

– Halat... Rántott halat... – rebegtem elhaló hangon, az-
zal fálnak fordultam és elaludtam.

Nem tudom mennyi idő telt el. Arra ébredtem, hogy
fenséges illatok jönnek valahonnan.

Anyám dugta be a fejét az ajtón:

– Sütöm már a halat! Rántott hal, amit megkívántál...
Mindjárt készen lesz.

Mire kidörgöltem szememből az álmot, már hozta is egy
kis tányérkán a rózsásra sült szeleteket.

– Ne félj kincsem, nincs ebben szálka! – én pedig ettem,
ettem, élvezettel. Megbetegedésem óta először igazán jó
étvággal.

Szinte még most is érzem a sült hal pompás illatát,
pedig akkor este meghallottam, amint anyám a főbérlő-
nek meséli:

– Hogyan adhattam volna neki halat, hiszen nyelni is
alig tud? Még megakadna a torkán a szálka! Vettem egy
padlizsánt, felszeltem és azt rántottam ki. Úgyse evett
még halat.

Hal, vagy padlizsán? Ugyan már! Most is szeretem
mind a kettőt. Ha padlizsán van ebédre, mindig meg-
emlegetem azt az elsőt, a szálkamentes halat...

A tarka lepke

Talán hét éves lehettem, amikor a Malom utcába költöztünk. Nem járt hozzánk senki és mi sem szaladtunk a szomszédba sóért, paprikáért vagy egy kis pletykáért. Már tavaszodott, mikor anyám először beszédbe elegyedett egy házbeli asszonnyal.

Szabóné pici volt, gömbölyű, pirospozsgás és mosolygott. Egy korombéli kisfiú tipródott mellette, én meg anyám kezébe kapaszkodva figyeltem az élénk beszélgetést, ami eleinte körülöttünk, gyerekek körül forgott, de később más, számomra érthetetlen és unalmas fordulatot vett.

Igyekeztem a felnőttek viselkedését utánózni, hiszen hétévesen, új dirndli ruhámban igazi nagylánynak éreztem magam, de hiába voltak a szoknyámon csodálatos apró virágok, hiába a bordűr és a könnyű, puffos ujjú blúzocska, csakhamar nyűgösen tekeregtem anyám mellett, egyik lábamról a másikra állva.

...És ekkor a kisfiú elengedte anyukája kezét, hirtelen előrelépett... megfogta a szoknyám szegélyét, és mielőtt szólni tudtam volna, elkezdte finoman jobbra-balra lengetni, mint egy kis kendőt, vagy zászlócskát és halkán szinte dúdolva megszólalt:

– Tarka lepke, tarka lepke...

Így kezdődött egy hosszú barátság, amelyben a tarka lepkéből királykisasszony lett, kicsit kegyetlen, önző rabszolgatartó, a kisfiúból lovag és rabszolga... néha lázadó rabszolga, de visszagondolva rá, azt hiszem, mind a ketten, mindig azt a szerepet játszottuk, amiben látni szerettük volna magunkat.

- A legszebb kisfiú, akit csak láttam életemben – mesélte anyám odabenn.
- Igen. Hihetetlen, milyen szép szeme van... a hosszú, fekete szempilláit egy sztár is megirigyelné... – tódította nagynéném. Én csak csodálkoztam, mert semmi különösre nem emlékeztem, tulajdonképpen alig figyeltem oda Gyurikára.

Gyurika lassan mindennapos vendég lett nálunk. Mindig hozott valamit megmutatni: papiból hajtogatott hajót, vagy repülőt, ami szebben szállt, mint az enyém, így aztán addig kunyeráltam, míg végül nekem adta. Nagyon ügyes volt: két aprófa és egy szög, gombostűvel rátűzött papír légcsavar... ez már egy komoly repülőgép volt a szememben, még ha repülni nem is tudott. Berregve futkostunk vele az asztal körül, míg végül minden a nagy álló tükör mögött kötött ki a többi rejtett kincs között.

Micsoda kincsek voltak ott!

Fegyverek. Mogyoróvesszőből hajlított íjak... igaz, hogy húr helyett csak cukorspárga feszült rajtuk, de így is csodálatosak voltak, hiszen talán másfél méterre is elvitték a nyílvevesszőnek kinevezett botocskákat... ha éppen nem úgy tartotta kedvük, hogy mindjárt az orruk előtt pottyانanak a földre.

A csúzlik már komolyabb darabok voltak. Nem is nagyon mertük előszedni, mert tudtuk, hogy a felnőttek rögtön elkoboznák.

A szép kavicsok, üveggolyók, de különösen a színes üvegdarabok különleges megbecsülésben részesültek. Átnézve rajtuk, színes mesevilággá változtak a szürke hétköznapiak...

Legtöbbször ezzel fogadtam Gyurikát:

– Mit hoztál?

Soha nem jött üres kézzel. A legpraktikusabb ajándék egy nagy tányér túrós-tészta volt az infláció idején. Az anyjától kunyerálta, s úgy hozta büszkén, mint egy haditrófeát. Leült a földre a lábam elé és úgy nézte áhítattal, ahogy eszem... eszem...

Egyszer egy kis játék tevével állított be. Azonnal ráismertem.

– Ezt nem! Ezt nem szabad! Azonnal vidd vissza! Zolié. Másnap elmondta, hogy letörte a teve négy lábát és úgy dobta vissza, a kerítésen át a szomszédba, mert ha nekem nem kell, másé se legyen.

Időnként átragadt ránk a felnőttek megélhetési gondja. Ilyenkor azon tanakodtunk, hogyan lehetne pénzt nyomtatni, vagy legalább valami jövedelmező gyárat alapítani.

Illatszergyár. A kísérleti telepet az a pár kétdecis üveg jelképezte, aminek az alján a karácsonyfa lehullott tűlevelei áztak, természetesen, csapvízben.

Vagy a gyertyagyártás. Nemcsak a fellelhető csonkokat szedtük össze, hanem a padlóviasz is hamar a tükör mögé került beolvasztásra várva. Bizony szerencse, hogy fel nem gyújtottuk a lakást a nagy igyekezetben.

Néha kinn az udvaron üldögéltünk Gyurkáék küszöbén, maszatosan, mezítláb sütkéreztünk a napon és álmodoztunk pénzről, finom falatokról és rengeteg nagyszerű kincsről, ami senki másnak nincs, csak nekünk, kettőnknek. Az volt a legjobb, ha harmadik gyerekek is csatlakozott hozzánk. Mesélni kezdtünk a nem létező, csodálatos automata játékainkról. Mindig olyasmit találtunk ki, ami még a játékboltokban sem volt.

Mint az összetanult hamiskártyások a lapot, úgy adtuk egymásnak a szót, bizonyítva, hogy minden igaz, amit akkor találtunk ki szinte röptében. Csodálatos összjáték volt, akár a legjobb színészek rögtönzése az ámuló közönség előtt.

Ránéztem a kis bádog babatúzhelyre és már meg is született a következő nagy kitaláció: a játék húsüzem. Mint egy igazi, csak kicsi. Már ahogy azt elképzeltük. Tengelyen forgó apró bárdok szeletelik benne a szalámit. Na, nem igazít, hiszen még a cserkészkolbász se férne el a csöppnyi futószalagon. Ki is hitte volna el, hogy ilyennel játszhatunk, mikor az üzletekben is ritkán kapható? Az ennivaló nem játék! Persze, kolbász helyett földigilisztát vágnak a bárdok. Bárki láthatja, mennyi van a kertben, mind igazi! Ez a húsüzem létezését is kellően bizonyítja!

– Meg is lehetne nézni, csak anya nem engedi kihozni az udvarra, mert nagyon kényes darab: Made in Germany.

– Ja? – ámuldozott kerek szemekkel a vendég gyerek.
Ez így teljesen hihető volt, kétség sem férhetett hozzá.

Persze, ahogy múlt az idő, lassan változtunk mind a ketten. Játék helyett a mozi került az érdeklődési körünkbe. Engem különösen foglalkoztatott, mert már jóval az iskoláskor előtt nagyanyám mindig magával cipelt, mikor a felügyeletére bíztak s kettesben minden filmet megnéztünk, volt, amit háromszor is. A család anyagi helyzetének romlása bizony megfosztott ettől az élvezettől. De ott volt a nyár! A szomszédságban lévő szabadtéri vetítés... Csak fel kellett mászni a hátsó kert magas tujafájára, onnan gyönyörű kilátás nyílt a vetítől-vászonra. Hallani sajnos alig lehetett valamit. Meg aztán

másfél, két óra alatt ugyancsak törte a fenekünket az ág, a karunk is elzsibbadt a kapaszkodásban. Máskor a padláson a tető cserepeit bontottuk meg, hogy az így támadt résen át nézhessünk ki a vászonra.

– Be fog ázni a lakás! – kiabált a házmester, mikor egy lakó bepanaszolt minket.

Bezárták a padlást, a mi külön páholyunkat, de a film varázsának nem tudtunk ellenállni. A balkonról átmásztunk a pénztár tetejére, onnan néztük az ingyemozit. Alig láttunk valamit, mégis csodálatos volt. A veszély és a tilalom megsokszorozta az élményt: Allah kertje... A könnyező madonna... Gilda ... A kirchfeldi pap, mind, mind a háztető ajándéka volt számunkra.

Nyurga kislány lett belőlem, kibírhatatlanul szemtelen és gonoszkodó, ő meg csúnyácska kamasz, és alacsony maradt, mint az édesanyja. Már nem fogadta a cicásan hízelgő „Mit hoztál?”. Ráförmedtem:

– Mit akarsz itt, te kis stepszli? – de azért csak eljött újra és újra.

Néha ő is átvette ezt a fennhéjázó stílust:

– Na, te penészvirág! Egész nyáron a szobában akarsz kotyolni?

Máskor a tánciskolai tapasztalataival szórakoztatott, vagy éppenséggel a lányoknál elért sikereit ecsetelte a maga darabos módján:

– Böbe? 5 perc Böbével! Tcc! Az igen!

– Akkor menj már, menj a Böbédhez!

Elköltöztünk. Időnként megkeresett. Egyre ritkábban láttam. Szabadidejében a motorját szerelgette. Autóvezetést tanult, gépkocsivezető akart lenni. Én már főiskolára jártam. Repült az idő.

Szerelem. Persze mással. Távoli munkahelyre kerültem, Pécestől vagy 180 km-re.

Egyik nap hármásban beszélgettünk a szobában: édesanyám, a vőlegényem, meg én. Kopogtak.

– Gyuri!

Ahogy belépett, meglátta, hogy egy másik fiú van nálunk. Nem tudta, hogy én közben menyasszony lettem. Honnan tudta volna?

Összeismertettem őket:

– A vőlegényem.

– Nem hozzád jöttem – mondta zavartan.

– Hm! Ezért motoroztál 180 kilométert?

– Csak anyukáddal akarok beszélgetni.

– Igen? Akkor mi mehetünk is! – azzal belekaroltam az én fiúmba és otthagytam Gyurkát.

Órákig sétáltunk. Nem gondoltam a látogatóval. Mire hazaértünk, már elment.

Még egyszer találkoztam vele.

Már asszonyként, nyolchónapos terhesen utaztam Pécsre, rokonházba. Érkezésem hírére gyorsan összecsdültek a réglátott ismerősök. Az asszonyok:

– Hogy megnőttél! Hát persze...

– Hihetetlen, hogy múlik az idő!

– Mikor lesz a baba?

Szabó Zsuzsi, a gyerekkori játszótárs:

– Jaj! Nagyon megváltoztál! Első pillanatban nem is ismertelek meg! Dagadt az arcod, a kezed és a lábad is. Orvoshoz készülsz?

Alig ment el, a bátyja állított be: Gyurka... Kicsit lihegett a futástól. Ragyogott a szeme:

– Nem igaz! Nem igaz! – lelkesedett.

– Mi nem igaz?

– Amit mondanak, hogy más vagy. Te semmit nem változtál! Ugyanolyan szép vagy, mint régen.

Nem sokat adtam én arra, mit beszél. Alig figyeltem rá. A baba, meg a magam élete járt a fejemben: mi lesz, hogyan lesz.

Csak mostanában, amikor egyre gyakrabban gondolok arra, szeretett-e valaki engem valaha is őszintén, önzetlenül, csak most jut eszembe, hogy talán az a fiú, aki úgy tudott rám ragyogni és szépnek látott akkor is, amikor más gyerekétől elformátlanodva pillantott meg... talán ő szeretett... és én azt se tudom, él-e még...

Bakár úr

Ni csak, mit találtam! Bakár-féle naptár, majdnem hatvan éves! Ismertem a kiadóját.

Bakár úr törékeny, szinte csenevész ember volt, pár szál haja zsírosan tapadt a fejére. Kicsit viszolyogtam tőle. A szavakat úgy formálta, mintha mindig valami kétértelmű dolgot mondana... lehet, hogy mondott is, ezt gyerekként nem tudtam megítélni, pedig ugyancsak hegyeztem a fülem.

Újságírónak nevezte magát, de hogy cikkei is megjelentek volna? Inkább olyasmit hallottam, hogy nagy nőbólon, mindenkire ráhajt... Meg mindenféle üzletelés... Mint ez a magánkiadású naptár is!

Maga házalt vele.

Kincses Kalendárium! Az igen! Azt anyám már meg is rendelte, mint eddig is, minden évben.

Bakár úr naptárára tehát nem volt szükség, de egy egész délutánon át ott gyözködött nálunk, hát mit volt mit tenni, meg kellett venni ezt is, hogy végre lerázzuk.

Alig tette ki a lábát, körülültük az asztalt, hogy közösen bejelöljük a családi ünnepeket, ahogy azt illik: névnapokat, születésnapokat, egyéb évfordulókat. Ki ne maradjon senki köszöntése, időben fel kell adni a jókívánságokat Karácsonyra, Újévre is! Fontos ügyek ezek. Mióta megismertem a betűket, az én feladatom lett szépen megcímezni az ünnepi képeslapokat.

Aztán: Milyen hosszú lesz a február? Szökőév a következő, vagy sem?

Ha Bakár úrra bízta volna, bizony hosszú február köszöntött volna ránk! Csak ámultam! 30-napos!

Ezt anyám még mentette: biztos a nyomdában rontották el...

Nézzük csak a Húsvétot! Annak évente máshol a helye. Hogy is szól a szabály? A tavaszi napéjegyenlőség után... na, keressük meg inkább!

A húsvéti ünnepkörhöz érve jött az igazi meglepetés...

Nézd csak meg! Ilyen naptár nincs több a világon! Ebben hamvazószerda zöldcsütörtökre esik!

Ettől bizony már anyám is méregbe jött.

Ahogy a felnőttektől hallottam, mindig ilyenek voltak Bakár úr üzletei, de azért az első méreg elmúltával még hetekig nevettünk a furcsa naptáron. Családilag.

Anyám, aki nagy heccmester volt, hamarosan ki is találta, hogyan tréfálja meg Bakár urat a ráerőszakolt, felesleges vásárlás miatt.

A nők!

Szerelmes levél Bakár úrnak!

Én írtam. Diktálásra, persze. Mert nekem kell a szépírást gyakorolni. Meg aztán, ha baj lenne belőle, és valakinek eszébe jutna nézni az írást, rólam úgyse tételezné fel senki ezt a mókát.

Gyönyörű levél volt. Ma nem tudom, Tatjana leveléhez hasonlíthatnám-e, de akkor... teljesen elbűvölt... hogy mennyire... és milyen régóta... és nincs más vágya... meg ilyesmi. A levél végén volt a lényeg: melyik nap, hány órákor, a Park mozi előtt... Legyen Bakár úr gomblyukában fehér szegfű és a biztonság kedvéért összezsavart újságot is tartson a kezében, hiszen szegfűje másnak is lehet. Tévedés kizárva.

Nem értettem, miért kellett Bakár urat így megjelölni, hiszen a titkos imádónak csak tudnia kellett, kit ke-

ressen, de ezen rajtam kívül senki nem akadt fenn... mint kiderült, maga a randevúra hívott férfiú sem.

Elkészült a levél. Aláírás: Finike.

A magam részéről ez teljesen megnyugtató. Nem névtelen levelet írtam, sőt! Maga Finike létező, általam is ismert személy volt. Azt nem tudom, hogy ez volt-e az igazi neve, magunk között mindenesetre így hívtuk a szemközti ház házmesternéjét. Naponta láttam, ahogy söpri a járdát, slamposan, papucsban, kendője alól kilógott a kócos haja. Mi, gyerekek nem szerettük, mert mindig kiabált. Ha nem velünk volt baja, akkor talált mást. Talált is. Hol egy tölcsér fagylaltot talált le valaki a járdára, hol kutyapiszok, vagy egy részeg ember nyoma, de mintha mindig, minden szemét egyedül az ő járdájára kíváncszott volna.

Finike részére is készült egy levél.

– Férfiasabb írás kell! – nyilatkozott anyám. Így hát ezt nem velem íratják. Örültem, mert ennek a végére csak ennyi került: Egy csodálójá. – ami ugye mégiscsak névtelen levelet jelent.

Vasárnap este volt a randevú ideje. Minden villanyt eloltottunk, hogy a nyitott ablak libegő függőnye mögül jól lássuk az utcát, de kívülről ne lehessen észrevenni, hányan szorongunk odabenn az eseményekre várva. Kihajolni egyszerre csak egy személynek volt szabad, hogy a feltűnést elkerüljük.

A nagy esemény terv szerint indult. Már fél órával a kitűzött idő előtt feltűnt Bakár úr alakja a lejtős Malom utca felső végében. Ott kellett elmennie az ablakunk előtt, hiszen a mozi az alsó szomszédunk volt.

Lassan, sétálva közeledett, majd meg-megállva rótta az utat fel-le a mozi előtt. Minden kellék a helyén volt: újság a kezében, hatalmas fehér szegfű a férfi ünnepi, sötét öltönyének gomblyukában. A jelenség nem sokáig volt ilyen feltűnő, mert hamarosan szállingózni kezdtek az emberek az esti előadásra s Bakár úr el-eltűnt a gyülekezők között.

Mire kisebb tömeg lepte el a mozi környékét, áldozatunk már izgatottan kapkodta a fejét... láthatóan keresett valakit.

Anyám ártatlan arcot vágva kinézett az ablakon.

– Kézcsókom nagysasszony! – pillantott fel rá Bakár úr, mit sem sejtve.

– Jó estét! Nocsak! De szép virágja van! Csak nem egy kislányt vár? – kérdezte anyám ártatlan arccal.

Bakár úr zavartan hehergett:

– Hát, kérem... Nem tudom... ugyebár... még nem néztem meg azon a helyen! – biccentett, kissé meghajolt és továbbsétált.

Lassan kiürült az utca... az emberek bementek a mozi-ba... de hol marad a fő attrakció?

Hol van Finike?

Na, végre! Kinyílt a szemközti ház kapuja és kilépett rajta... Te jó atyaisten! A kapun Bódi bácsi, Finike férje, a kis mokány suszter lépett ki. Szétterpesztett lábakkal, zsebre dugott kézzel állt meg a kapuban. Jól láttuk, hogy csak úgy vörösödött az arca a végsőkre elszánt bátorságtól, vagy legalábbis egy jó adag szíverősítőtől. Hadvezéri tekintettel mérte végig az utcát, amire nem nagyon volt szükség, mert addigra már csak Bakár úr volt ott az egyetlen szóba jöhető célpont.

A történelmi találkozásra az úttest közepén került sor. Bódi bácsi harcias szóáradata először szinte lehengette ellenfelét, de ahogy magához tért megdöbbenésből, az újságíró se hagyta magát. A heves szóváltásból nem sokat értettünk...

A környék ablakai sorra kinyíltak...

Bódi bácsi érezte, hogy mellette van az igazság, és a közönség várakozását is ki kell végre elégíteni, ezért szinte színpadi pózban mennydörögte el a végső tromfot:

– Hazudsz gazember! A feleségem nem hívhatott ide! Ő se írni, se olvasni nem tud! – azzal megragadta Bakár úr zakóját... másik kezében mintha bokszer villant volna az utcalámpa fényében.

Szerencsére csak hadonászott vele.

Bakár úr kitepte magát Bódi bácsi kezéből és futásnak eredt. Soha többé nem jött az utcánkba... se naptárral, se naptár nélkül.

Hiába, no! A legtökéletesebb tervbe is csúszhat hiba. Egy homokszem a fogaskerekek között... és micsoda baj kerekedhet belőle... de itt szerencsére minden jól végződött.

Az ügy nyertese végül Finike lett. Ezután már nem kellett neki járdát söpörni. Attól a naptól fogva Bódi bácsi végezte a szokásos napi takarítást a ház előtt, nehogy megint megkívánja valami felelőtlen úriember az ő szeretett hitvesét.

Józsa

– Az ember élete olyan apróságokon múlik! – sóhajtott Józsa néni. – Olyanokon, mint például a neve.

Már a rómaiak is megmondták: Nomen, est ómen. Ha nem tudnád, ez azt jelenti, a név előre jelzi, meghatározza a sorsodat. A név jóslat.

Hanem! Itt az én nevem... Drága szüleim kitalálhattak volna számomra valami egyebet is a Józsnál!

Mondjuk Fatime vagy Hildegárd szívesebben lettem volna. Esetleg Xénia... főleg az X miatt. Yvette szintén a kezdőbetű miatt volt a kedvencem szinte gyerekkorom végéig.

Eleinte fogalmam se volt róla, hogy más is lehetnék. Én voltam családukban „A Józsa”.

Mintha egyenesen annak születtem volna.

Nyilván fiút vártak, de azért jobban meggondolták a névadást, mint az a fiatalasszony, aki, amikor szülés után az orvos kedveskedve megkérdezte:

– Mi legyen ennek a gyönyörű kislánynak a neve? – így kiáltott:

– József! József!

Valószínűleg kilenc hónapig készült rá, mondogatta magában szegényke, fiút várva, hogy az adott pillanatban nehogy eltévessze.

Talán hatéves lehettem, mikor először estem gondolkodóba a nevem miatt. Jóanyámmal sétáltunk. Na persze, kézen fogva kellett mennem, ami már eleve nem volt ínyemre. Az egyik sarkon befordulva, megláttam, hogy egy csúnya, nagyorrú nő közeledik felénk. Anyám,

szokás szerint, figyelmeztetően megszorította a kezem, és azt súgta:

– Köszönj szépen Józsa néninek!

Te jóisten! Hát ilyen a Józsaság? Ettől kezdve állandóan az orromat tapogattam, nő-e már...

Mikor aztán a tejcsarnok öreg, kövér Józsa nénijét is megismertem, végleg elment a kedvem az egésztől... a Józsák így meg szoktak öregedni? Egyetlen remény csillant meg előttem: feltételeztem, hogy a Józsák, ezek szerint, hosszú életet élnek!

Láthatod: Minden be is teljesült. Kivéve talán az orrom... bár van, aki nagynak mondja, de nekem pontosan megfelel. A többi szentigaz, hogy úgy lett, ahogy gyerekkoromban gondoltam.

Aztán a tv-ben Hacser Józsat, az örök-fiatal színésznőt láttam néha újra, meg újra. Szébb, érdekesebb lett az idő múlásával, mint fiatalon... Legalábbis az én szemüvegemen keresztül. Lehet, hogy a többi névrokonomat is így változtatta meg az idő?

Nem tudom, mert eltűntek előlem az élet forgatagában. Lehetséges, hogy ők is egyre szebbek lettek.

Akkor még talán én is reménykedhetem...

Julika

Slamposan, kicsit kacszázva járt.

Mondják, koraszülött volt. Az ikertestvére nem is maradt életben.

Mindent nagyon komolyan vett. Nehezen tűrte a kritikát, ha rászóltak, összeszorította a száját, és hihetetlen harag süttött a szeméből.

Kínlódva birkózott a matematikával, de érdekes módon a humán tárgyakból szinte szárnyalt. A magyartanára különleges tehetséget látott benne.

Az általános iskola 8. osztályát nehézség nélkül befejezte. A ballagáson ő tartotta a beszédet, amit saját maga írt. Zengő hangon, mély átéléssel, majdnem profi előadóként mondta a búcsúztatót.

Felvették egy kis vidéki gimnáziumba. Nehezen, de elvégezte az első osztályt.

A nyári szünetben orvoshoz került.

Kivizsgálás és ítélet: nem tanulhat tovább.

A serdülő kor, úgy látszik, minden rejtett hibát felszínre hozott.

Elterjedt a pletyka, hogy születésétől fogva idióta.

A rosszmájúak az iskolát nevették: milyen középiskola az, ahol egy idióta is bizonyítványt kaphat?

Kimaradt a gimnáziumból. A tanári kar megkönnyebült.

Kapott valakitől egy ócska, kimustrált írógépet és írt, csak írt. Írásaival fáradhatatlanul bombázta a kiadókat. Soha egyetlen sorát sem publikálták.

Élt 30 és még egynéhány évet, végig tele hittel, reménnyel és reménytelenséggel.

Ha ma élne, szerezne egy számítógépet, és boldog lenne, hogy valahol, valaki elolvassa az álmait...

Mellényke

Márta nénit, a matematika tanárnőnket Mellénykének hívtuk a háta mögött. Volt annak elég oka. Mindjárt elmesélem.

Senki sem tudta, honnan jött Pécsre. Az államosítás előtt talán egy szerzetesrend küldte az egyetemre. Kedves, szelíd, aranyos teremtes volt, de nagyon szégyellős, mi meg már olyan domborodó, bögyösödő korban voltunk. Mintha zavarta volna, hogy olyan szemérmetlenül büszkék vagyunk fiatalságunkra... Hol az egyik, hol a másik lányt hívta félre, elmagyarázni neki, hogy ez így nem mehet tovább, túlságosan szabadon rezegnek a domborulatok. Csakhogy nem merte kimondani azt a szót, hogy „melltartó”.

Így aztán a figyelmeztető szöveg rendre így sikerült:

– Kislánykám, jó lenne, ha anyukád varrna neked egy jó szoros mellénykét.

Persze, hogy kinevettük a háta mögött! Így lett a beceneve: Mellényke.

Én nagyon büszke voltam az alakomra. Mondhatod, hogy messziről jött ember azt mond, amit akar, de tény, hogy egyik lyukasórán, míg a tanárokat valami politikai fejtágításon tartották szóval, mi szépségversenyt rendeztünk az osztályban, és a szavazás egyöntetű volt, hogy nekem van a legjobb alakom... már női szemmel nézve. Karcsú derék... elől, hátul minden, amit a szem kívánhat. A lábam? Azt addig is tudtam, hogy nem lehet rossz, mert ha az utcán utánam szóltak a srácok, mindig valami ilyesmi volt a lényeg:

– Kislány, honnan vette a gyönyörű lábait?

Lehetett benne túlzás, de mért ne hittem volna el? Hiszen olyan jól estek ezek a megjegyzések! Na, de a lábaktól visszatérnék a magasabban fekvő témára, hiszen nem rólam, hanem Mellénykéről akartam mesélni.

Harmincévesen sem volt szükségem melltartóra: nem a méret, hanem a jó izomzat miatt... Hát még 16 évesen! A hiúság és a szegénység együttes hatására, ahogy kijött tavasszal a jó idő, én bizony a blúzom alatt az égadta világon semmiféle fehérneműt nem viseltem. Ringott, lebegett ott minden, bárki megcsodálhatta. Be kell vallanom, hogy nagyon élveztem az utcán éhesen rám szegeződő tekinteteket...

Hát persze, hogy nem kerülhettem el az iskolában Mellényke vizslató szemét sem! Az egyik óráközi szünet végén félrehívott. Jött a szokásos szöveg:

– Kislánykám... jó lenne, ha anyukád egy... egy szoros mellénykét csinálna neked – aztán fülig vörösödve folytatta:

– Én nem tudom, hogy te mit hordasz a ruhád alatt, de... de...

Nem vártam meg hogy befejezze.

– Semmit tanárnő... Semmit! – azzal kirántottam a blúzom alját a szoknya szorításából, nyakamba borítottam szegény szégyenkező Mellényke elé tárva a semmit... illetve mindazt, amire olyan büszke voltam.

Nem emlékszem rá, feltűnt-e valakinek, hogy a matematikatanárnőnk hirtelen, egyik napról a másikra, befejezte a célszerű női ruhaneműk terén folytatott áldásos felvilágosító munkáját. A neve azonban rajta ragadt: Mellényke.

Tériszony

Voltál már Berlinben? Egy vacsora a tv-toronyban! Felejthetetlen... lehet. Hmm!

Engem a társaság férfitagjai előzékenyen az ablak melletti helyre akartak tessékelni, ahonnan a legszebb a kilátás, de én az egyenjogúságra hivatkozva elhárítottam minden ajánlatot. Ablak? Üvegfal! Mintha egy óriási buborékban lebegne az ember a város felett és ez a csodálatos alkotmány még forog is. Forog, lassan... méltóságteljesen. A vacsora végére teszi meg a 360 fokos fordulatot. Pontos, mint az óramutató, de szédítő. Legalábbis számomra. Alig mertem felnézni a tányéromról, és ha mégis, akkor csak a horizont szélét kutattam. Lefelé? Az istennek se! Így is olyan érzésem volt, hogy a torony karcsú zsiráfnyaka képtelen megtartani a hatalmas gömbfejet és mi asztalokkal, tányérokkal, pincérekkel együtt menthetetlenül a mélybe fogunk zuhanni...

Ha Bécsben jársz, szánj egy estét a Práterre is. Az óriáskerék kabinjaiból csodálatos a kivilágított város látképe. Biztos, hogy csodálatos, mert az utasok lelkenedezve ugráltak egyik oldalról a másikra, hogy mindent lássanak. Vidáman biztatták egymást, lelkes „Nézd! Nézd! Ott, ott!”-kiáltásokkal. Engem is be akartak vonni ebbe a nagy közös ámuldozásba, én azonban megkapaszkodtam azon a helyen, ahol indulás előtt elhelyezkedtem. Ha az életembe került volna, akkor se lettem volna képes elmozdulni onnan. Csak akkor oldódtam fel kissé, mikor éreztem, hogy közeledünk a biztonságot jelentő föld felé.

Tériszonyom van. Irtózom a mélységtől, magasságtól, a széles, forgalmas terektől. Repülőgépre hatókörrel se lehetne feltuszkolni – ahogy mondani szokás. Nem tudom biztosan, hogyan kezdődött, azt sem, hogy mi okozhatta.

A középiskolában még kutyabajom se volt. Legjobb barátnőm a 4. emeleten lakott. Teraszukról számtalanszor néztük együtt a tér forgatagát. Máskor a lépcsőház korlátjának támaszkodva beszélgettünk életről... halálról, vagy a folyosón bámultuk a csigalépcső izgalmas tekervénye közé zárt, szédítő perspektívát.

Nem emlékszem rá, melyikünk ötlete volt egy délután, hogy másszunk át a karfán, de egyszer csak ott csimpaszkodtunk mindketten a korláton kívül és a mélység fölött kapaszkodva, szinte élveztük a veszélyes produkciót, átélve a borzongás gyönyörűségét a gondolatra, mi lenne, ha... mi lenne, ha... elengednénk az izzadó tenyerünkbe simuló korlátot. Ha akkor valaki elkezd számolni: egy-kettő-há... hát akkor most nem írnám ezeket a sorokat. Ebben teljesen biztos vagyok.

Sem büntudat, sem aggodalom nem volt bennem, sem előtte, sem utána, pedig lehetett volna.

Jól tornásztam. Odahaza, kiskoromban, gyakran az ablakon keresztül közlekedtem az utca felé.

Most a magasság hasonlíthatatlanul nagyobb volt, de tudat alatt bizonyára megvolt a biztonságérzet, hogy képes vagyok megtartani magamat. Barátnőm azonban fél fejjel alacsonyabb volt nálam, zömökebb, olyan kis ügyetlenke, tornaórán a sorban mindig hátul botladozott s még a többiekkel egyszerre lépni sem volt képes.

Akkor, ott a magasban, egy pillanatig sem féltettem, eszembe se jutott, hogy leeshetne...

Nem tudom felidézni, mennyi ideig tartott ez az észbontó függeszkedés és arra sem emlékszem, hogyan másztunk vissza, könnyedén átlendülve, vagy görcsös igyekezettel... Örültünk, hogy megúsztuk, mint egy veszélyes kalandot. Hiszen az is volt! Már a biztonságos folyósón állva, lesütött szemmel, pirulva vihogtunk, mintha valami első, idétlen szexuális próbálkozáson estünk volna át. Soha többé, egyikünk sem hozta szóba. Valami mégis elromlott. Csak még nem tudtam róla.

Pár évvel később, Szegedre utaztam matematika versenyre a pécsi csapat tagjaként. A versenyen délelőtt túlestünk, minden szorongás, izgalom elmúlt, már mindent megbeszéltünk, akár a kártyások a parti után, ki mit, hogyan csinált, mit lehetett volna, hogyan lett volna egyszerűbb, célszerűbb. Tudtuk, hogy a tényleges eredményeket és az elért helyezést, csak hetek múlva ismerjük meg. Már nem volt tét. Legalább érezze jól magát mindenki... Természetesen közösen végigjártuk a város nevezetességeit. A szegedi Dóm sem maradhatott ki. A felszabadult öröm ellenére igyekeztünk a helyhez illően viselkedni, de azért hol innen, hol onnan hallatszott egy kis kuncogás, viccelődés. Egészében azért szépen, libasorban mentünk fel a toronyba. Már majdnem felértük, mikor az előttem haladó fiú kinézve a keskeny ablakon, felnevetett:

– Mi lenne, ha én itt kimásznék?

Lehet, hogy csak tréfált, de rajtam kitört a pánik:

– Ne! Ne!

A többiek heccelték:

– Mássz ki Pista! Nem mersz kimászni? Nem vagy magyar!

Már sírtam.

– Jaj, ne! Ne! Ugye nem?

Persze, hogy nem mászott ki. Később azt mondta, hogy nem is akart...

Tériszonyom van.

Talán ott kezdődött Szegeden... vagy sokkal régebben... azon a csigalépcsőn, a negyedik emeleten...

Teri

Hetente becsengetett hozzánk. Vakító fehér férfiing volt rajta, szoknyája tarka rét, a karján kis kosár, meg egy kopott szatyor. Meztelen lába szárát szürke csíkokkal rajzolta tele a hajnali harmat és az út pora.

– Gombát hoztam.

Sután megállt a konyha közepén és csak a szeme kérdezte, hova pakolhat. Szatyrából csorbaszélű tányért vett elő, az volt a mérce. 10 Ft-ért telerakta.

– Hány tányérral adjak? – kérdezte, pedig tudta, hogy nekünk mindig két adag gomba kell. Óvatosan vette ki kosarából a galambicát, vargányát. A nagyon öreg fejeket meg a kukacosat félretette:

– Ez jó lesz otthon. Nincs ennek semmi baja – azzal a szatyorba dugta, a fél vekni szikkadt kenyér és a foghíjas fésű mellé.

Hónapokig járt hozzánk, mire sikerült végre leültetni. Megkérdeztem, hogy lerajzolhatom-e. Nem bánta. Szótlanul, türelmesen üldögélt, csak akkor mosolyodott el, mikor a kész képet meglátta. Nem kérte el.

– Maradjon itt. Nem tudom hova tenni.

Máskor elejtett pár szót magáról. Megtudtuk, hogy egyedül él, se férje, se gyereke. A házát is maga építette valahol az erdő szélén.

Beteg lett a nyulacska, amivel a gyerekek játszottak. Már csak szédelgett a száraz fű között a dobozában. Nem tudtuk, mit lehetne vele tenni. Egyikünknek se volt bátorsága megszabadítani a szenvedéstől. Teri el-kérte.

– Beteg. Talán még tudnék segíteni rajta.
– Jaj, dehogy! A gyerekek nyaggatták, hiába tiltottam. Ennek már szinte vége van... Ha egy százasért leütnéd és elásnád, nagyon megköszönném – kaptam a lehetőségen.

Elvitte. Legközelebb rákérdeztem:

– Elástad a nyulat?

– Nem. Nem bírok én állatot bántani. Megpróbáltam meggyógyítani, de elpusztult. Akkor megfőztem. Nagyon soványka lett addigra.

Tél, tavasz, új gombaszezon, de Teri nem jött. Kérdegettük szomszédtól, ismerőstől, de senki nem látta. Már a nyár közepén jártunk, mikor hallottunk róla.

– Meghalt, még a télen. A kunyhójában találtak rá. A kunyhóban, amit maga tákolt össze... aminek nem volt ablaka, ajtó helyett egy ócska abrosz lógott a bejáraton, azt is megtépte a szél...

Fülöp

Fülöpnek én neveztem el azt a fiatal, csinos férfit, akiről írok. Nem ismertem személyesen. Egy vasárnap délutáni séta alkalmával tűnt fel.

– Ki ez? – fordultam barátnőmhöz.

– Fogalmam sincs. Azt hiszem, még sose láttam...

– Nem lehet idevalósi. Biztosan vendégeskedik valakinél.

– Milyen érdekes, intelligens arc...

– Fülöp! – csúszott ki a számon – csak a testőrség hiányzik mellőle...

– Vagy a gorillák és a diplomata rendszámú autó sofőrrel – tódította Liza.

Az idegen férfi egész megjelenése valóban olyan volt, mintha a spanyol etikett szabályai irányították volna minden mozdulatát.

Másnap az autóbuzsmegállóban láttuk meg újra. Az iskola igazgatójával beszélgetett. Sajnos felszállt a buszra és eltűnt a szemünk előtt.

– Feri bácsi! De jó, hogy látom! – szólítottam meg az igazgatót.

– Kézcsókom hölgyeim – udvariaskodott az öreg, aki tulajdonképpen nem is volt öreg, csak így szokták emlegetni.

– De kár, hogy későn jöttünk, bemutathatta volna ezt a jóvágású férfit, hiszen tudja: sok az eszkimó, kevés a foka!

– Nem féltem magukat kedvesem – fogta Feri bácsi tréfára a dolgot. Aztán elkomorodott: – Nagy baj lenne, ha Lacira lenne szükségük.

Elindultunk hármásban az iskola irányába.

– Jaj, csak nem? – hüledezett Liza.

– Mire gondol, kedvesem? Nem, Lacit, nem a fiuk érdeklík... ha erre gondolt... de a lányok se különösebben...

– Hát akkor mi érdekli? Csak nem a kecskék? – ez utóbbit Liza szerencsére már csak a fülembé súgta egy kis vigyorral.

Szerettem volna bokán rúgni az idétlenkedésért, de az öreg már folytatta:

– Mi érdekli? Hmm. A történelem. Egyedül a történelem... Ülünk be egy kávéra a presszóba, ha már így érdeklődnek, elmondom röviden, hogy ne legyen félreértés.

Befelé menet megböktem Lizát és illik, nem illik, a fülébe súgtam:

– Te hülye! Neked mindig ökörködni kell. Biztos meghallotta az öreg a kecskét.

Némán ittuk a kávé. Mind a hárman zavarban voltunk egy kicsit.

– Az öcsém. Igen. Laci az öcsém – szólalt meg végre Feri bácsi. – Ne csodálkozzanak. 16 évvel fiatalabb, mint én. Késői gyerek volt, amolyan utolsó ajándék. Várható volt, hogy anyámnak szinte végig kórházban kell töltenie a terhességet... Vigyáztak rá, mégis koraszülés lett a vége és Laci sajnos hihetetlen kis súllyal jött a világra. Akkoriban szinte csodaszámba ment, hogy életben maradt. Mégis, milyen jóvágású legény lett belőle! Na, ugye!

– Tökéletes! – sóhajtott Liza, szinte vágyakozva.

– Ne higgyék lányok, hogy könnyű volt. Szüleink egész élete, minden energiája ráment, hogy Laci idáig jusson.

Rengeteg gond volt vele. Néha bizony elégedetlenkedtem, hogy minden gondolatuk körülötte forgott, de ma már megértem. Okos gyerek lett belőle... a maga módján! A történelem a vesszőparipája. Az évszámok, összefüggések szinte automatikusan vésődnek az agyába.

– Ez egy nagyszerű sikertörténet! – ámuldozott Liza.

– Hát nem egészen...

– Miért?

– Nem tanulhatott tovább.

– Ilyen ésszel? Talán valami politikai ügybe keveredett?

...Vagy drogok közé?

– Ugyan, dehogy! Más, egészen más... ha már benne vagyunk, ezt is elmondhatom. Mondtam, hogy koraszülött volt. Eleinte nem látszott semmi eltérés... talán kicsit gyámoltalanabb volt, mint a többi gyerek. Iskolába került és akkor derült ki, hogy... hogy – Feri bácsi akadozva kereste a szavakat – kiderült, hogy nem lehet megtanítani a számolásra. Nincs semmiféle számfogalma. Az orvosok szerint az agyának az a része, ahol a matematikai képességek vannak, nem fejlődött ki. Ír, olvas... de mennyit olvas! Minden számot, évszámot megjegyez, de ma se tud elmenni a boltba vásárolni, mert fogalma sincs árakról, pénzről, a visszajáróról. Kényeret se tud venni, mert a kasszánál odaad öt forintot, vagy ezret, hiszen nem tudja, hogy mi mennyibe kerül és melyik bankjegy mennyit ér. Nem figyelték? A buszjegyet is én vettem meg neki. Hát ez a probléma Lacival!

– hirtelen felállt – na, induljunk, mert értekezletem lesz kettőkor.

Csak néztünk magunk elé. Alig tudtunk felocsúdni az elképesztő történet után.

Feri bácsi nem várta meg, hogy a pincér odajöjjön az asztalhoz. Biccentett és a pulthoz ment fizetni. Mit is tudtunk volna mondani erre a históriára?

Liza elköltözött. Áthelyezték, vagy megpályázott egy jobb helyet, nem tudom. Még váltottunk néhány levelet, aztán az is abbamaradt.

Talán három év, vagy több is eltelt, mire újra találkoztunk.

Egy kis balatoni presszó kerthelyiségében üldögéltem, mikor egy elegáns fiatalasszony lépett be, babakocsit tolvaja maga előtt.

– Liza! – integettem neki. Első pillanatban meg se ismert, de aztán boldogan intett vissza és büszkén kanyargott felém az asztalok között a kis kocsival. Mellém ült. Puszi-puszi, ahogy szokás.

– Ehhez mit szólsz?

– Gyönyörű! Tied?

– Kié másé?! – aztán máris, mint az áradat ömlöttek az adatok Lizából: a születési súly, a baba hossza és fiú és a neve: képzeld: Fülöp! Na, nem azért, hanem Fülöp királyról... Nagyon szimpatikus... mutatták a tv-ben... stb. stb.

– Most már magadról is mesélj! Hova tűntél?

– Kerestem egy jó helyet. Sikerült. És látod: férjhez mentem.

– És? Milyen?

– A pasi? Csodálatos ember! Komoly, nem az a nőbólon, akit féltetni kell. Rajtam kívül másra rá se néz. Csinos, érdekes, szórakoztató. Annyit tud mesélni... törté-

nelemről, királyokról... De azt hiszem, mindjárt jön is, meglátod... – kapkodta fejét izgatottan az ajtó felé.

Ott pedig pár perc múlva megjelent egy férfi, akinek egész megjelenése olyan volt, mintha a spanyol etikett szabályai irányították volna minden mozdulatát.

– Laci! Laci! Itt vagyunk – invitálta az asztalhoz rajongva, csillogó szemekkel: *Fülöpöt.*

A csibe

Elég az akciófilmekből, kínzásból és öldöklésből, nincs türelmem bámulni a politikusok acsarkodását se!

– Keressünk valami mást, szebbet, jobbat, ami az egész napi hajsza után megnyugtat, leköt, vagy új, érdekes ismereteket közvetít – mondtam egy este és elkezdtünk ide-oda vándorolni a tv-csatornák között.

Filmek közepébe csöppentünk, ahol nem értettük a helyzetet, az események összefüggését, majd újra és újra ökölcsapásokra, pofonokra, vérző vagy vonagló testekre bukkantunk. Az emberi brutalitás dokumentumai... Hírek egy számunkra ismeretlen nyelven... menjünk tovább!

– Hát ez mi?

Üzem fekete-fehérben. Na, itt legalább nem lesznek rémségek! Közben akár meg is vacsorázhatunk, lehet beszélgetni, nem veszítjük el a történet fonalát.

– Ebben a filmben nincs is emberi hang, csak halk zenei aláfestés...

Egy futószalag. Ez jó! Gyerekkoromban is imádtam a mozik híradójában néha feltűnő automata gépsorokat. A palackozók, adagolók szinte önálló működése, mozgása mindig csodálattal töltött el.

– Nézzük egy kicsit! Ez egy nagyüzemi keltető állomás belseje lehet... gondolom, mert más nem látszik csak a futószalag, rajta tojáshéjak és kicsit még kába, egyforma naposcsibék. Két oldalról kezek emelik le az érkezőket nagy tálcákra. A szemét a futószalag végén potyog le. Közben egy-egy befulladt, vagy sérült állatka... Ezek is

a hulladék közé esnek... Csak a szépek, egészségesek indulhatnak további jövőjük felé. Sok-sok egyforma, ragyogó, világos csibe... a kezek dolgoznak, fürgően szabályosan. Közben a nézőre villan a szemetes kosár tartalma, tojáshéjak tömege, elpusztult, merev életkezdemények, köztük egy-egy még élő nyomorult is vonaglik a hulladék között.

Most a szalag elején feltűnik egy élénk tarka csibe... a kezek dolgoznak...

– Mi ez? Senki nem nyúl utána?

– Jobbról nem!

– Talán majd balról!

De nem! Viszi tovább a futószalag. Vigyázzatok! Nem fogjátok elérni! Hát senki nem veszi észre?

Az út vége előtt a csirke megfordul és elkezd visszafelé menni... vissza a megmentő kezek felé... már fut... rohan... de a futószalag egyre gyorsabb, a zene egyre hangosabb, mintha a szívünk dobogása lenne... futás visszafelé szemben a sorssal... minden hiába? Csak futunk és futunk és egyre gyorsabb a sodrás a végzet felé...

Több mint egy évtized telt el, mióta ezt a filmet láttam. Volt azóta krimi, szex, Valóvilág. Egyik sem hagyott bennem maradandó emléket, de a futószalagon rohanó naposcsibe látványát nem tudom elfelejteni.

Ki a szerző, rendező, operatőr? Ne kérdezzék. Nem tudom. Csak ennyit mondhatok: Karma...

Hiszek a lélekvándorlásban

Őszinte ember vagyok. Igen. Ismerem magam. Materialista alapokon állok. Semmi babona. Semmi misztikum. Csillagjóslás... horoszkóp... lélekvándorlás? Ugyan kérem! Én racionálisan gondolkodom.

Jó így számot vetni a világgal. Önmagammal. Az ember csak ül, ül a karosszékben a meleg konvektor mellett és nyugalmat ad a tisztánlátás... igen, saját tisztánlátásom, amit nem befolyásolnak sem emlékek, sem érzelmek. Hullhat kinn a hó, itt benn csodálatos, tiszta, szervezett az élet. Mint az agyamban.

Pfff! Mi volt itt a nyáron! Atyaisten! Évek óta nem volt ekkora hőség! Csontolvasztó.

- Csontolvasztó - mondaná Gyula, mert ő költő. De én nem vagyok költő, ezért csak azt mondom:

- Szinte kibírhatatlan volt a meleg.

Azon a hétfői napon az emberek igyekeztek minden halaszthatatlan utat, vásárlást, hivatali procedúrát, jönni-mennivalót a korareggeli órákban elintézni.

Amikor párommal elindultunk hazulról, már kinn álltak a szemeteskukák, tele a hétvégén összegyűlt szeméttel... De mennyi szeméttel! Bele se fért a tárolókba. Na hiszen! Hát nem oda ömlesztették mellé, ami nem fért bele! Még a kukák mögé is jutott. Mi az ott? Valami növény. Négy-öt kopasz szár végén pár levél, alul hajszáldrótszerű, vékony, meredező szálak csomója. Biztos eltört a cserepe. Megunták, vagy egyszerűen kidobták, mert csúnyának találtatott.

– Mit nézel?

– Semmit – sietünk tovább.

Másnap reggel még mindig ott van. Megállok. A gyökeket nézem. Fekete, cérnavékony, száraz karmok.

– Nem fogod behozni a lakásba! – él párom a gyanúperrel.

– Nem veszttem meg! Csak nem gondolod, hogy kukázni akarok... mit kezdenék más szemetével?

Szerdán még mindig ott van. Talán elromlott a szemeteskocsi, vagy a szállítók is hűsöltek pár napig. A gyászos növény levelei összepöndörödtek, a semmibe kapaszkodó drótszálak egyenesre feszültek a háromnapos hőségtől.

Csütörtökön reggel már közelebből megnéztem.

– Szőlővirág... lehetett valamikor. A nagymamám kedvenc virága...

Nem értett hozzá. Újat és újat vett, de mindig tönkrement nála. Pedig kapálta is: konyhakéssel turkálta fel a földet a cserépben, hátha az kell neki. Egyszer egy nagy gilisztát talált, mikor az elszáradt virágot kiborította, és a gyökerek között kutatta a baj okát.

– Ez tette tönkre! – és megint újat vett, hogy a sivár városi lakás ablakába egy kis gyönyörűséget csalogasson.

Hiába volt minden igyekezete.

Lám ez a büntetés! Ha lenne lélekvándorlás, nagyanyám biztosan szőlővirágként éledne újjá a sok elkínzott növény miatt.

– Szőlővirág! A nagymamám kedvenc virága volt.

– Mért nem mondtad előbb? Most már hiába.

Pénteken korán keltem, de a párom megelőzött. A teraszon fél vödör vízben ott állt a kóró, ami valaha szőlővirág volt.

– Nézd: ami bimbó-kezdemény van rajta, azt azért talán még kihozza... mint a hajtatott ágak.

– A levelek...

Nem tudom mennyi idő telt el, mire megvettük a nagy cserepet. Most ott áll a konyha sarkában. Tele van tőle zöld-vörös ragyogással ez a szürke december.

Minden reggel megkapja a nagy pohár vizet:

– Igyál mama, igyál...

A Szép Meluzina

Zsóka nénit egy amatőr kórusfesztiválon ismertem meg. Az előadás szünetében a büfét keresve véletlenül az egyik énekkar öltözőjébe nyitottam be.

– Milyenek voltunk? Na, milyenek voltunk? – esett nekem egy nagydarab, temperamentumos asszony.

Fogalmam sem volt kiről, kikről faggat és a szomjúság is kínozott, ezért igyekeztem röviden lezárni a beszélgetést:

– Az egész első blokk csodálatos volt! – mondtam diplomatikusan, és már fordultam volna kifelé. A hölgy azonban lelkesen megragadta a galléromat:

– Ugye? Na, ugye! Hja, aki ért hozzá, azonnal látja, hallja, hogy mi vagyunk a legjobbak... Legközelebb én fogom énekelni a szólót. Szép vagyok! – jelentette ki határozottan.

Önkéntelenül végigmértem. Valószínűleg észrevette furcsa pillantásomat, mert felém nyújtott kézzel folytatta:

– Szép Erzsébet vagyok. Én vagyok a Szép Erzsébet! A kórus lelke és mindenese... Biztosan ismerősen cseng a nevem. A karvezetőnk Szabó Szigfrid. Képzeld kedvesem, az apja dupla szabó volt! – hajolt hozzám, és már a fülembe harsogta: – Dupla szabó! Az egyetlen a városban. Szabó Áron szabó! ... De Szigfrid csak szimpla, mert civilben sajnos nem szabó, hanem bádogos.

Ekkora bizalom láttán én is bemutatkoztam. Címet is cseréltünk.

Pár hét múlva e-mailben jelentkezett. Túláradó szeretettel közölte nagyrabecsülését és egyben azt is, hogy szeretne közelebbről megismerni, ezért, ha nem alkalmatlan, pár napra eljönne hozzánk. El is jött. Bőbeszédű, szórakoztató egyénisége egy kis változatosságot hozott egyhangú életünkbe. Három nap alatt nemcsak azt tudtuk meg, hogy kórusuk öt éve, Cickányberek várossá avatásának tiszteletére alakult, hanem teljes életrajzát is megismerhettük, zaklatott kamaszkorától napjainkig. Sőt! Második este már kórusbeli barátai intim titkainak is részesei lettünk.

Hasonló érdekességekkel nem szolgálhattunk, ezért inkább lakóhelyünk nevezetességei mellett vezettük végig. Séta közben alaposan körülnézett. Különösen a camping érdekelt. A búcsúzkodás perceiben elő is rukolt a következő ötletével: Szívesen meglátogatna még egyszer, valamikor a nyáron. Sajnos a szőlampróbákat nem mulaszthatja el, de mi lenne, ha azzal a négy-öt kórustaggal együtt jönne, akiket a próba érint?

– A campingben ellakhatnának, és a próba után lehetne számukra valami jó kis programot is szervezni, de erre ne legyen gondotok. Mindenről magunk gondoskodunk.

Nagyot nyeltem, de férjem azonnal kapott az ötleten. Meg hát, messze még a nyár.

Ami késik, nem múlik! – mint mondani szokás, és egy szép napon azt vettük észre, hogy csak úgy sorjáznak be a cickányberki énekkar tagjai kicsiny, de vendégszerető otthonunkba. Fiúk-lányok, nénik-bácsik vegyesen. Már a köszönésükből is meg lehetett állapítani, hogy van itt minden, basszus, szoprán, alt, tenor...

- Mi ez? Hát nem szólampróbáról volt szó?
- Jaj, kedvesem, nem ismered te ezeket! Hatvantagú a kórus, de képtelenség belőlük egyszerre, egy teljes szólamot összeszedni próbára. Olyan tohonyák! A bemutatóra bezzeg eljönnek és előfordul, hogy az énekkar fele csak némán tátogat a színpadon. Persze jobb is, mintha megszólalna. Az a fontos, hogy a tagdíjat mindenki fizesse be! Ezért a pénzért viszont joguk van tátogni.
- Mi lesz most?
- Úgy gondoltam, itt... most, nálatok megalakítjuk a cickányberki kamarakórust. Ehhez a megjelent tizenkét fő bőven elég lesz. Kellene valami ünnepélyes, vagy inkább hivatalos formát adni ennek az eseménynek. Nem is tudom, hogyan lenne a legjobb? Egy jegyzőkönyvet vagy legalább egy jelenléti ívet fel lehetne fektetni. Ezenkívül megszavaztatjuk, hogy jövőre a tagság kérésére nagyobb legyen a tagdíj!
- Egyik ámulatból a másikba estem, de a hölgy máris kiadta a parancsot:
- Nyomtassatok gyorsan valami elfogadható papírt, amit mindenki aláírhat – mondta, majd látva, hogy a többiek már kényelembe helyezték magukat, lerúgta a cipőjét és felkuporodott a kanapéra.

Úgy vettük észre, hogy a társaság többi tagja elég gyámoltalan, ezért a hivatalos ügyek után némi nyakolajt kínáltunk, hátha attól nekibátorodnak egy kis hangpróbának. Két-három tiszteletkör a tálcával, és megélénkült a banda. Igaz, hogy most sem a kórus repertoárja került elő. Egy érces hang elrikkantotta magát, hogy aszongya: „Ez a nóta-nóta körbejár, körbejár...” és attól kezdve ment minden, mint a karikacsapás. Hajnalig.

Másnap Zsóka asszony kicsit szabadkozott, hogy karmester nélkül csak ennyire futotta, de hát nem is a próba volt a lényeg. Tulajdonképpen a kamarakórus megalakítása volt a fő cél és az ügyebár megtörtént. Most már csak szponzorokat kell felhajtani, sőt némi állami támogatás elnyerése sem kizárt, hiszen ez egy közhasznú, sőt kiemelten közhasznú szerveződésnek tekinthető, tehát minden rendben van.

Néhány hét múlva kiderült, hogy semmi nincs rendben.

A levélben megkeresett vállalatok, bankok többsége még csak nem is válaszolt a megkeresésre, annak ellenére, hogy a levél mellé CD-t is tettek a szervezők, melyen a kórus teljes repertoárja hallható volt. Lehet, hogy éppen ettől riadtak meg?

Jött néhány biztató válasz is. Biztatták a kórust, hogy csak így tovább, de sajnos nem áll módjukban anyagi támogatást adni, mert a szponzorálásra szánt keretet évekre előre lekötötték egy futballcsapatnak.

Zsóka néni újabb ötlettel állt elő:

– A kórus teljesítménye, úgy látom, nem hat a zsebekre. De a szólóénekesek! Azok hatása biztosan eredményes lesz!

Azonnal fel is ajánlotta szolgálatait, mint elsőszámú önjelölt szólista.

Mindent a kórus érdekében! Felkérte a kórus vezetőjét, Szabó Szigfrid bádogos-karmestert, hogy közösen állítsanak össze egy CD-re való anyagot, vagy legalább néhány számot a kiszemelt szponzorok elkápráztatására.

Mint megtudtam, a magánpróbák Erzsébet asszony lakásán folytak heti rendszerességgel. A próbálkozások

hónapokig folytak, de hiába sürgetett az idő, a műélvezeten túl nem mutatkozott eredmény.

Végül valahogy mégis összeállt a műsor, és már csak a CD dekorálása volt vissza. Doboz, feliratozás ilyesmi. Meg néhány másolat készíttetése. Aztán a postázás. Zsóka asszony elemében volt. A kedélyek megnyugodtak. Már csak várni kellett a hatást.

Én is kaptam egy példányt a produkcióból, és Erzsébet hetente érdeklődött a véleményem felől.

Erőt kellett gyűjtenem, hogy lehallgassam azt a CD-t, de nem tudtam rászánni magam, ezért csak sokat sejtető bólogatást sugalltak nagy nehezen megfogalmazott leveleim.

Aztán egy napon csengett a telefon. A hívásjelző Szép Erzsébet nevét mutatta. Na, végre! Biztosan valami örömteli eseményről akar beszámolni. A kagylóból azonban kétségbeesett zokogás hallatszott:

– Fatális tévedés történt. Valaki összecserélte a felvételeket! A sietség... Igen a kapkodás, az időzavar... és azt másoltattam... azt küldtem el mindenkinek... de neked is adtam egy példányt, hogy hallgasd meg... Nem tudtál szólni? Nem tudtál időben szólni? Most már mindennek vége. Szigfrid szakított velem. Én nem is tudom, mit tegyek ezek után? ... Ezt a szégyent nem élem túl! Nevet változtatok... Igen! Nevet változtatok! A második nevem Meluzina... Ezután te is szólíts Meluzinának! Igen, mátol Szép Meluzina leszek. Ez a név talán még bevonulhat a zenetörténetbe – mondta elcsukló hangon és letette a kagylót.

Vettem egy nagy lélegzetet és elszántan beraktam a lejátszóba a CD-t, melyen az ékes felirat szerint Szép Erzsébet felvételei voltak.

- Ha én gazdag lennék... - szólalt meg egy közismert színész erőteljes, férfias hangja - körülöttem pedig forogni kezdett a szoba.

Vonaton

Végre! A bőröndöt feltornásztam a csomagtartóba, a gitár is biztonságos helyre került, és ami a legfontosabb: van ülőhelyem.

Ilyen hosszú út után ez nagy megkönnyebbülés.

Középkorú pár helyezkedik el velem szemben. Alacsony, testes férfi és szinte aszottra fogyókúrázott magas nő, mint a karácsonyfa: teleaggatva ócska, ízléstelen bizsuval. Frissen mázolván.

Látható, hogy mennyire el van telve magától.

A vonat nagyot ránt rajtunk. Indulunk. Kinn szürkül az estbehajló délután. Megpróbálok aludni. Megpróbálnék, de a pár felül akar kerekedni a zakatoláson, és sütógásuk lassan felerősödik.

– A lakáskulcsot a lányomnak adtam. Időnként kiszellőztet és a virágokat is megöntözi.

– A lányod! – így a férfi – csodálatos teremtés...

– Ugyeeee? – húzza ki magát az asszony, mintha közönség előtt nyilatkozna.

– A te nevelésed!

A nő elégedett sóhajjal nyugtázza a hízélgést, de engem nem érdekel, se a lánya, se a virágai. 2000 km van az idegeimben. Legalább most, az átszállás után, az út utolsó szakaszában, aludni szeretnék.

– Nem lesz gond az üdülőben? – aggályoskodik a nő.

– Minden rendben van – nyugtatja a férfi. – Itt vannak a szakszervezeti beutalók. Nálam van a feleségem személyi igazolványa is. Nem fogja keresni... na, és ha keresi? Majd azt mondom, hogy véletlenül a zsebemben maradt... Csak el ne felejtse, hogy az ő a nevén kell be-

jelentkezned. Azt hiszem, jobb lesz, ha én intézem. Te majd a recepciótól jó távol ülsz le, mintha a csomagokra vigyáznál. Ha a portás visszaadta a személyit, már nem lehet gond. Majd akkor odajössz és aláírod, amit kell...

A vonat megy tovább...

Egy köhentésre kinyitom a szemem. A férfi felém fordul:

- Mi Balatonfenyvesre utazunk. Maga is?
- Nem. Én messzebb megyek.
- Nem tudja esetleg... Fenyvesen is megáll a vonat?
- Valószínű, hogy megáll. Majd jön a kalauz. Legjobb, ha tőle kérdezi meg.

Az asszony jól hallhatóan suttog a fülébe:

- Azt hitted, hogy ez a nőőő... tud valamit? Nem tud ez semmit... tőőőlem kérdezted volna!

A zakatolás elringat. Hosszan, mélyen alszom. Aztán valami újra felébreszt. A férfi érintette meg óvatosan a térdemet. Mellette félrebillent fejjel szuszog a társa.

- Jöjjön maga is Fenyvesre! - suttogja izgatottan. A homloka verejtékben úszik, miközben tovább hadar. - Szálljon le Fenyvesen! Szálljon le... Nekünk találkozni kell... Találkozni kell... Ezt a kerge tyúkot lerázom valahol... Mindent elintézek... Nálam van a feleségem igazolványa... és a szakszervezeti beutaló... két személyre...

A vonat megáll. A nő felébred.

Balatonfenyves. Leszállnak. A férfi a nő háta mögött még visszafordul.

A szemében furcsa rémület... Aztán elnyeli őket a tömeg és az éjszaka.

Magának könnyű!

- Hogy van tanár úr? - kérdezte egy reszelős férfihang az egészségügyi központ folyosóján várakozó tömegben.

Cukor Géza nyugdíjas számtantanár kihúzta magát és körülpillantott, mintha csak az osztályban lenne, és azt kutatná, ki merészelt megszólalni engedélye nélkül.

- Hogy van tanár úr? - ismételte meg a kérdést Lelkencz Lajos, hajdani éltanuló, akit a felesége kísért ide és segített feljönni a lépcsőn az emeletre, ahol a háziorvosi rendelők voltak.

Géza bácsi végre észrevette, és bár évtizedek mélyéről merült fel benne az emlék, azonnal felismerte a régi, kedves tanítványt.

- Köszönöm. Megvagyok. Hetvenen túl dicsekedni nincs mivel, panaszkodni meg nem érdemes - hangzott a diplomatikus válasz, aztán még hozzátette: - Csak a szemészre várok. Azt hiszem, új szemüveg kell - húzta ki magát, hogy ezzel is alátámassza, nem beteg ő, mint itt körülötte a többiek. Egyébként is jól tartja magát. Ha jó napja van, 10 évet nyugodtan letagadhatna - legalábbis ezzel biztatják gyakran az ismerősök. - Eszi fene! Mire mennék vele? Ha tízet letagadnék, még mindig maradna 65 - szokott magában élcélődni.

- Hát te Lali, hogy vagy?

Nevezett Lali is bőven elmúlt ötven, nem is volt valami jó színben, hát csak leszegte a fejét, mint annak idején az első padban ülve, ha durcás kedvében volt.

– Van nekem elég bajom! Múlt héten jöttem haza a kórházból. Most felülvizsgálatra jöttem meg gyógyszerért. Az is kár belém. Halottnak a szenteltvíz!

– Ugyan már, Lalikám! A gyógyszert meg... nem elég kiváltani, be is kell szedni! Majd betartod, amit az orvos mond, szépen rendszeresen szeded azokat a pirulákat, aztán meglátod, rendbe jön minden... Látod én is, hogy megvagyok, pedig műtötték a gerincemet, volt már vesekövem, meg az epémmel is mennyi baj volt... Egyszer agyrázkódást is kaptam, mikor leestem a padlásról. Csak nem kell mindjárt megijedni! Azért vannak az orvosok, hogy segítsenek. Na, csak fel a fejjel, fiam!

A körülállók tisztelettel hallgatták ezt a szónoklatnak is beillő biztatást, de Lali csak legyintett:

– Könnyű magának tanár úr! Magának könnyű... Maga nem volt alkoholista!

Ezen a válaszon eléggé megdöbbsent Cukor Géza nyugalmazott számtantanár és felháborodásában már majdnem kicsúszott a száján a csattanós válasz:

– Téged se géppisztollyal kergettek az alkoholizmusba!
– de rápillantott a szemmel láthatóan szégyenkező asszonyra, aki Lajost segítette egyensúlyban tartani, hát csak felhúzta a szemöldökét, biccentett és összeharapta a száját. Mit is lehetne mondani? Mire valami udvarias válasz eszébe jutott volna, kinyílt a rendelő ajtaja és elnyelte Lajost, alkoholizmusával és pironkodó feleségével együtt.

– Az se bolond, aki hallgat. Most csak röstelkednék magam előtt, hogy megbántottam azt a szegény asszonykát – dünnyögte Cukor Géza tanár úr két hét múlva, mikor letette a három szál szegfűt a frissen hantolt sírra.

Ketten az utcán

– Rögtön jövök, csak veszek egy újságot. Várj meg itt! – mondta a férfi, és ruganyos, fiatalos léptekkel elindult a pavilonok felé. Az asszony tétován nézett utána:

Ki mondaná, hogy elmúlt hetven éves? Még a haja is csak amolyan ezüst-cirmos... több benne a fekete, mint a fehér ... soha nem fog megöregedni. Ad magára... minden nap borotválkozik. Jól teszi, van mit bepótolnia... Sokszor emlegette, milyen kínokat állt ki a középiskolában.... Hetente behívták az igazgatói irodába, jött az oltári leszúrás a serkenő szakáll miatt... ő meg: igen igazgató úr... igen igazgató úr... és szédelegve várta a következő heti szidást. Nem divatozott, dehogy... akkor még nem volt divat a torzonborz külső. Az apja nem engedte borotválkozni. Az volt az elképzelése, hogy az erős szakállnak a korai borotválkozás az oka. Jót akart a maga módján, de az isten mentse meg azt, aki ellenkezőni, mert volna azzal, amit egyszer kimondott.

Végül az igazgató megunta a reménytelen hadakozást:

– Ha hétfőn is így jössz iskolába, legjobb, ha mindjárt beküldöd apádat! Beszélni akarok vele. Majd ő ellátja a bajodat!

Megrémült, de kénytelen volt átadni otthon az üzenetet. Az apja kicsit elgondolkodott:

– Nem érek rá beutazni Mohácsra. Borotválkozz meg!

Így tudta meg, tizenhét évesen, hogy van az apjánál nagyobb úr is: az iskolaigazgató.

A férfi alakja eltűnt a tömegben. Karácsony előtt sok a vásárló. Micsoda tülekedés van a standok előtt!

Jobb lett volna, ha vele megyek, most állhatok itt, mint a birka, mint a bárányok abban a reklámfilmben. Mennyire szerettem nézni, amíg meg nem tudtam, hogy mindegyiket lekötözték a helyére a felvétel miatt...

Engem mi köt ide? Talán az, hogy mindent tudok róla... Ismerem a gyerekkorát, a félelmeit... Olyan, mintha ő is én lennék... na, igen, a későbbi évek már hiányosak... tele ismeretlen fehér folttal... Majd egyszer azt is elmeséli, hiszen még van idő. Talán még van egy kis idő... de minek is?

A férfi közben odaért a bódé ablakához.

– Van egy Népszabadság, kedvesem?

Ahogy arrébb lépett, mindjárt az újságra nézett:

– Aj, az olvasószemüvegem az optikusnál van. Ezt még el kell hozni, mielőtt bezár...

Hédike, az optikus pár percet kért még, valamit csiszolt, aztán a keretet melegítette. Közben egész szóáradatot zúdított rá. Az adó... a beszerzés... a közgyógyellátás kész ráfizetés, mert a térítés kevesebb, mint amibe neki magának kerül... de kénytelen a reklám miatt... A család... és persze: hogy tetszik lenni?

Már felpróbálta a szemüveget. Jó. Fizetett, de nem tudta, hogyan induljon el, mert nagyon rosszul hallott... hát csak bólogatott... nem volt biztos benne, hol is tartanak a diskurzusban.

Az üzletből kilépve, kihúzta magát, felvette a fiatalos tartást és kényelmesen elindult... hova is? Ja, igen...

A sarokhoz érve bizonytalanul nézett körül. Valami csődületet látott, ami egészen dermedtnek tűnt a vásárlási lázban lüktető utcán. Egy mentőautó kanyarodott ki a járda mellől. Süvítése még a férfit körülvevő láthatatlan burkon is áthatolt.

– Jaj, csak nem? – sajdukt bele a gondolat – az nem lehet!

Aztán meglátta az emberek között révedező asszonyt...

– Gyere Ida, gyere, ne félj semmitől... te csak kapaszkodj belém...

Álmodozók

Megjött a tél, vagy csak jönni akart? Az első hóesés nyoma napok alatt eltűnt. Száraz hideg dermesztette a fákat, és a ragyogó kék égbolt alatt még a házfalak is csodálkozva dideregtek.

– Menjünk. Húzz meleg sálát, sapkát, indulunk. Ki kell használni az időt. Ha jeges lesz az út, már nehezen mozdulunk ki. Más se hiányzik, mint hogy valamelyikünk elessen! Ebben a korban egy combnyaktörés? Rágondolni is rossz...

Gondosan bezártak ablakot, ajtót, hiszen ki tudja mikor érnek haza...

Az asszony szótlankapaszzkodott a férje karjába. A férfi a reggel olvasott újság érdekesebb híreit elemezgette, majd elmesélt pár viccet. A nő halkán kuncogott. A kirakatok előtt megbeszélték az árakat, aztán ez a téma is elfogyott. Egy ablakban kis táblát látott meg az asszony.

– Nézd csak! Ez a ház eladó – olvasta hangosan. – Sokkal szebb, mint amiket tegnap láttunk. Ez igazán jó lenne... Ellaknék benne!

A falak élénksárgán virítottak, az ablakkereteket talán éppen az ősszel újították fel. A lépcső aljában két kutya lapított. Összebújtak, hogy ne érezzék a hideget. Az egyik felemelte a fejét, de nem mutatott hajlandóságot az ugatásra, mintha csak tudta volna, hogy a bábáskodó pár nem fog a kilincs után nyúlni.

– Nem jó – rázta a férfi a fejét. – Nyolc lépcső van a bejáratig. Nekem kettő is sok. Lefelé még csak könnyen lépek, de fölfelé... tudod, hogy nehéz.

- A bejáratot át lehetne tenni a terasz túlsó oldalára, és ott elfér egy lejtős feljáró. Hátnál elég tágas az udvar.
- Nem lehet megoldani. Látnál, milyen magasan van az ajtó. Hosszú feljáró kellene. Télen csúszna az egész, ha bejegesedik. Ha elcsúszol, fel se tudlak emelni.
- Le lehet szóznál a betont.
- Lefolyik a sölé és árt a földnek. Azt mondtad, tavasszal virágot akarsz ültetni az út mellé. Gyereünk tovább!

A szomszéd utcában egy kopott, öreg ház állt a sok büszke villa között. Egy éve halt meg a gazda, egy özvegyember. Gyerekei már régóta a fővárosban dolgoztak, nem adták fel az ottani egzisztenciát a vidéki örökség miatt.

- Az egyik ablak kitört!
- Biztos kicsúzlizta valami kölyök. Így van az, ha lakatlan a ház! Jó, hogy le nem akasztotta valaki az ablakszárnyat, ajtót.
- Nem olyan környék ez! A kilincsek is mind megvannak.
- Lehet, hogy szívesen eladnák a pesti örökösök. Legalább meg tudnának osztózni a pénzen. Mi meg rendbe rakatnánk. Tavasszal már hozzá is lehetne kezdeni.
- Nem lehet drága...
- Hátnál orgonabokrok lesznek. Lila, fehér váltva. Itt a sarokban meg olyan aprólevelű, amit gyerekkoromban kecske-orgonának hívtak a nagymamám. Gyönyörű, laza, halványlila fürtökkel volt tele a bokor. Az a legillatosabb orgona! Vázában is sokáig kitart...
- Amíg a kőművesek el nem vonulnak, nem érdemes semmit ültetni. Csak siratnád, amit kitaposnak.
- Már nem is kell! Nézzünk körül máshol! Hiába tetszik a ház, az udvar, messze van ez a központtól! Sehol a

környéken egy bolt... Egy kifliért három kilométert kell gyalogolni.

– Amit tegnap néztünk... az sokkal jobb helyen van.

– A sarkon van egy kis áruház, olcsó árakkal. A telken gyönyörű fák. Új házat terveztetünk és megszabjuk, hogy minden fát hagyjanak meg. Árnyékos, hűvös lesz nyáron az egész udvar. Hozatunk egy kocsi homokot. Hadd játszanak az unokák, ha eljönnek nyáron! Két hinta is kell, hogy ne legyen vita, ki ülhet fel rá. Egy vastag ágra kötjük majd, vagy inkább erős fémlábakat állítunk? Körülötte virágok lesznek. Talán nárcisz és tearóza...

– Árnyékban nem lesznek szépek a virágaid...

– Jaj, dehogynem! Majd olyant veszünk, aminek nem kell sok fény. Árnyliliumot. Biztos van más is. Felveszünk egy tervezőt. Kertépítő szakembert. Lehet, hogy cserélni kell a talajt is. Tudod! Az azáleák miatt! Fehér és rózsaszín azáleá lesz a kert közepén... és halványlila, amilyent az arborétumban láttunk...

Lassan az utca végre értek. A sarki üzlet már bezárt. Az épület végében elterülő, hosszú telek valamikor egy óvoda kertje volt. Szép, régimódi vaskerítés határolta. Mellette hatalmas fenyőfák sorakoztak, mint a katonák.

– Mint a katonák... – suttogetta az asszony. – Mit őriznek? Álmokat? A gyerekeket, vagy a miénket... – felsóhajtott –, a katonák se mindig tudják, hogy mit őriznek...

– Felépítjük...

A fák megadóan bólogtak. Beljebb a terebélyes kerek bokrok, a hirtelen feltámadó szélben dacosan rázták kopasz ágaikat, mintha csak azt jeleznék: Nem! Már nem lehet!

– Fázom – suttogta az asszony és felhajtotta a kabátja gallérját.

Sötétedett. Lassan botorkálva indultak visszafelé.

– Biztosan bezárt már a Posta is. Holnap... Holnap feltétlenül meg kell venni a lottót...

Sonipes

Kicsit fájdtotta a derekát, ezért óvatosan térdelt le. Gyakorlott, gyors mozdulattal befűzte az asszony cipőjét, dupla csokrot kötött, hogy el ne oldódjon a fűző... Nem veszi észre, és még elesik benne...

– Na, most kapaszkodj belém... – szinte babusgatva vezette az ablak előtt álló fotelhoz.

– Szonipész...

– Kiszórtam a madáreleséget. Már idejöttek a cinkék, nézd, mennyien vannak! Főzzek egy kávét?

Olyan csendes, semmirevaló este volt... Hármásban néztük a tv-t. Ő meg én és a nagykamasz fiunk...

Egy megrázó film ment. Még utána is percekig csendben ültek.

Végül a gyerek szólalt meg:

– Csak a címe... a címét nem értem. Miért Equus?

– Latin szó, annyit jelent, ló... de így kifejezőbb, általánosabb és kicsit titokzatosabb is. Jobban felkelti a közönség érdeklődését.

– Hol az a szótár? – mordult fel a férfi. – Na, itt van: equus magyarul ló – hagyta helyben az asszony magyarázatát.

– Szonipész... az is lovat jelent – folytatta az asszony félénken.

– Lássuk csak: sonipes! Nincs benne a szótárban, megint összekeversz valamit.

– De igen, van ilyen szó, versekben használták, egészen biztos vagyok benne.

– Nincs itt!

– Add, csak ide kicsit a szótárt, majd én...

– Minek? Most néztem meg. Nincs benne.

– Azért hadd nézzem meg én is, emlékszem, hogy tanultuk. Szonipész... és így írják: sonipes.

– Szonipész! Te mindig ilyen szonipészekkel jössz! Elegem van a hülyeségeidből! – vágta a könyvet az asztalra a férfi. – Bármit mondok, neked kapásból meg kell kontázni!

Az asszony, mint a kopó, amelyik nyomot fogott, izgatottan keresgélni kezdett.

– Itt van! – ragyogott fel az arca, de ahogy egy pillanatra felnézett a könyvből, elkapta a férje tekintetét... hogy oldja a helyzetet, békítőleg hozzátette: – csak lejjebb van, azért nem vetted észre... Nézd csak!

– Mit nézzek! Nem érdekel! – ugrott fel a férfi. Kiment és bevágta maga mögött az ajtót.

Az asszony megszeppenülten fordult a fiához:

– Itt van... legalább te nézd meg...

A férfi behozta a kávé. Megsimogatta az öregasszony fejét. Odatámogatta az asztalhoz.

Az asszony kortyolt egyet a csészéből.

– Szonipész... – motyogta maga elé.

Kuku Todore...

1932. szeptember 2. Megszületett a trónörökös! Trónörökös? Ezt mondják az első fiúra, legyen a bölcső akár királyi házban, akár szegény ember kuckójában. Alexander Fekete nem volt gazdag ember, de szegénynek sem érezte magát, hiszen volt munkája, gépész volt és villanyszerelő is egy belgrádi szállodában. Ő tartotta karban a villanykapcsolókat, a hűtőket, és ha hajnali kettőkor megállt a lift két emelet között, akkor is őt riasztották. Fontos és nélkülözhetetlen ember volt, különösen mióta az áramköröket úgy megbuherálta, hogy rajta kívül senki emberfia ki nem ismerte magát rajta. Védekezés volt ez, nem rosszindulat. Fülébe jutott, hogy mint külföldinek, akkor is felmondának neki, ha a munkájának elvégzéséhez helyette három helybelit kellene felvenni.

Szabadság idején megpróbálták helyettesíteni, azzal a nyilvánvaló gondolattal, hogy majd ha beválik az új ember, meneszthetik Feketét, de a próbálkozás csak az első műszaki hibáig tartott. Kénytelenek voltak érte küldeni, mert a hibát nélküle nem tudták elhárítani. Bezzeg ő! Percek alatt rendbe hozta a berendezést. Nélkü-löz-he-tet-len! Még jó, hogy otthon volt! Hova is ment volna? Bármilyen fontos is volt a munkája a szálloda szervezetében, ez csak a munkanélküliség ellen jelentett védelmet, de nyaralásra, üdülésre nem tellett a fizetségből.

Mint az eddigiből láthatjuk, Alexander Fekete csalafintaságával viszonylag védett helyet biztosított a csa-

ládalapításhoz és nyugodt lelkiismerettel fogadta első gyermekét.

– Fiú! – igaz, hogy csont és bőr, nyiszlett fiúcska volt, de mire a keresztelő napja elérkezett, már határozott életkedv látszott rajta. Ennek öröme a keresztszülők nagyokat kortyoltak a szíverősítóból, mielőtt elindultak a templomba.

– Aztán csak vigyázzatok, nehogy úgy járjatok, mint Aracsék komájának egyik ismerőse! A Kornélia–Matilda nevet választották a kislánynak, de hiába mondták a papnak, az úgy be volt rúgva, hogy majdnem Mária–Teréziát csinált a lánykából!

Nagy nevetés közben elindultak a keresztszülők a katolikus templomba, a szülők pedig gyorsan hozzáfogtak a további ünneplés előkészítéséhez.

– Te! Megmondtad, hogy milyen nevet akarunk adni a gyerekeknek?

– Én? Hiszen rád bíztam...

– Volt róla szó... azt hiszem...

– Tibor! Tibike, ha szerbesen Zlatibort írnak be, az se baj. Ha megnő, könnyebben kap munkát...

Reménykedtek, hogy csak a nagy izgalom miatt nem emlékeznek arra, ki mit mondott a reggeli pálinkázás közben.

Nem volt sok rendezkedni való, hiszen előző nap mindent elkészítettek. Nehezen telt az idő, de végül mégiscsak megérkeztek a rokonok, komák a keresztelő-ről. Már a folyosóról behallatszott a nagy vihorászás, olyan vígan jöttek.

– Mit gondoltok, kit hozunk? – kedélyeskedett a keresztapa és szinte fülig ért a szája.

– Fiúcskát, az biztos! Na, mondjátok gyorsan!

– Teodor! Tódor lett a gyerek! – kacagott a keresztanya, s máris látszott, hogy egész úton ezen viccelődtek.

– Bizony, most majd mondhatjátok: Kuku Tódore! Kuku Tódore! – göcögött a szépasszony.

– Micsoda? Kuku Tódore? Hiszen az olyan... mintha odahaza, szerencsétlen Flótást mondanánk! – robbant ki az apából.

Egy pillanat alatt megállt a nevetés, de még a levegő is a szobában. A koma csak hápogott:

– Hát... hát nem mondtatok semmit... csak álltunk ott, mint számár a hegyen, mikor a pap kérdezte... Ő javasolta, mi meg örültünk, hogy meg van mentve a helyzet...

– Kuku Tódore! Még az iskolában is kicsúfolják! Egész életére szerencsétlen lesz ezzel a névvel. Menjetek vissza, írássátok át a nevét bármi másra, de Tódor nem lehet!

– Hogy mehetnénk? Be van az már írva a nagykönyvbe is! Meg a keresztvíz is rajta van a gyereken!

– Aki rátette, majd le is veszi, az egyszer biztos! – csapott az asztalra az apa, s látva, hogy senkinek nem fülrik a foga még egyszer a paphoz indulni, visszabugyolálta a csecsemőt a keresztelőtakaróba és a nagy felháborodástól tüzelve, maga indult el vele.

A pap hajthatatlannak tűnt.

– Nem lehet azt, édes fiam. Nem játék a keresztség! Az anyakönyv pedig? Fontos, hivatalos irat. Tilos átjavítani. Mit szólna a püspök úr holmi firkáláshoz? Meg aztán a hatóságok! Szó se lehet róla! Gondoltátok volna meg idejében! Vidd csak haza a gyereket, majdcsak megsegít az Isten...

– Az Isten? A plébános úr segítsen lemosni a gyerekről ezt a csúfságot!

A pap már elfordult, mint aki befejezte az ügyet, a breviáriumát szedte elő, rá se hederítve a kétségbeesett férfire.

– Na, menjetek már! – vetette oda, csak úgy foghegyről.

A gyerek hangosan felsírt... Az apa nem mozdult a sekrestye ajtajából. Lehorgadt a feje...

– Ha nem, hát nem... De majd én megmutatom, hogy nem lesz Kuku Todore! Mindent meg lehet javítani! Mindent, ami elromlott! Ha itt nem, másutt!

A pap kicsit feléje fordult... Az apa, mintha csak magának mondaná, folytatta:

– Viszem szembe, a görögkeleti paphoz, majd az átkeleszteli!

– Ugyan fiam...

– Vagy ha az se, megyek a rabbihoz, az okos ember – jól megnyomta az utóbbi szavakat, hogy értsen belőle a plébános –, azt se bánom, ha körülmetélik, de nem hagyom, hogy Tódor legyen a neve

– Na... várj csak, várj csak, fiam... nem kell heveskedni... Nézzük csak, nézzük csak azt a matrimoniumot... Kihúzni, javítgatni nem lehet, de okosan? Okosan én is meg tudom találni talán a módját, nem kell ahhoz rabbi... Na! Hát elég szépen, középre írtam a nevet a sorban. A Teodor elé talán be lehet szorítani egy másik nevet. Mit szeretnél első névnek?

– Zlatibor! Az magyarul Tibor, meg aranyfenyő is, szép név...

– Szép név – hagyta rá a pap – csak hosszú... Feltűnik, ha nagyon összezsúfolom a betűket...

– Akkor vigyem a rabbihoz? – kérdezte a férfi, most már egy kis huncut csillogással a szemében.

Az öreg pap már szinte meg se hallotta, mit beszél, csak morfondírozott tovább:

– ...ha utána is írnék egy nevet, harmadiknak, ugyanolyan szűk betűkkel, akkor bárki elhihetné, hogy azért néz így ki az írás, hogy kiferjen a három név a sorban... Na, mondj gyorsan még egy nevet!

– Antal!

– Jól van fiam. Sikerült. Egészen szép, a püspök úr se hiszem, hogy fennakadna rajta: Zlatibor, Teodor, Antal. De nem addig az! A keresztség szentség. Nem játék, nehogy azt hidd! – már húzta is újra magára a fehér csipkés karinget. – Hozd azt a gyereket!

Együtt mentek most már békességben a keresztelő medencéhez, hogy pár csepp szenteltvíz segítségével az Istent is bevonják a felelősségbe...

A vendég

– Levél!

– Külföldről? Csak nem?

– Fordítsd le, Zsófica!

Zsófica a család legidősebb tagja. Többszörös nagymama. Gömbölyű, kicsi és fürge: talán ezért maradt mindenki számára Zsófica, mintha ő lenne a legfiatalabb. Ha nem az arcot, hanem a szívet nézzük, akkor ez igaz is.

– Nenad írt! – lelkenedezett felnézve a levélből. – Hétvégén jön! Levágom a pulykát.

– A pulykát? Azt karácsonyra szántuk... – komorodott el a lánya. – Egyébként is: Mit akar ez itt? Nem is tudok vele beszélni... Gyula tanfolyamon, a gyerekek táborban... Hármunknak elpotyázni azt a nagy pulykát...

– Ugyan Linácskám, nem hozzád jön, velem akar szót váltani. Harminc éve nem találkoztunk, szépen kell fogadni. Vendég. Meglátod, nem jön üres kézzel ilyen messziről...

Az ajándék reményében Linácska kicsit megenyhült. Mást nem is tehetett, mert tudta, pulyka-ügyben Zsófica szava dönt. Ő fogja elkészíteni is, a család csak a készhez gyürkőzik neki... szokás szerint. Na, de nem is engedne ő beleszólást senkinek a konyhai dolgokba! Lánykorában egy kis Belgrád-széli vendéglőben tanulta a sütés-főzést, meg az iparkodást is. Jól meg kellett tanulnia, mert a mostohája volt a tulajdonos... Más cseperedő lány még csak az anyja púderjét, rúzsát próbálgatta lopva, mikor Zsófica arcát már a tűzhely forrósága festette pirosra. Akkor került hozzájuk Nenad is, karonülő

babaként. Ma se tudja, mért kötötte meg magát, mért könyörögte ki, hogy ne vigyék a fiúcskát a lelencbe... Majd ő ellátja, gondozza, neveli... Talán azért, mert nem volt se játéka, se testvére.

A vendég. Lehet, hogy régóta rákészült a szavakra, de csak állt az ajtóban. Először Linácskára nézett... a harminc év előtti arcot kereste.

– Nenad? – suttogta Zsófiga kerekedő szemmel és már kapaszkodott is a kopaszodó, kicsit kövérkés, öregedő férfi nyakába. – Nenad!

– Szofija! – tört ki a felismerés a férfiből. – Szofija... draga Szofija! – és ölelte, mintha soha többé nem akarná elengedni.

– Samo kad si tu! ... Végre megérkeztél... – mint a gyöngyök az elpattant gyöngysorból, úgy ragyogtak elő Zsófikából a régen használt szerb szavak és a két egymásra talált ember pergő mondatai hirtelen betöltötték a konyhát.

– Jesszus, a pulyka! – kapott az asszony a sütő felé, de semmi baj nem történt, a pecsenye aranybarnán sistergett a tepsiben, illatával betöltve a kis helyiséget.

– Lehet teríteni? – nyiffant bele Linácska a hirtelen beállt csendbe, de mivel választ nem kapott, megadta magát, és kihozta a szobából az ünnepi abroszt. Ha már pulyka... akkor legyen teljes a kép.

Közben a vendég is észbekapott, és behozta az autóból a csomagját, aztán meg-megállítva a két asszonyt a sürgölődésben, jobbról-balról összezsúkolta őket, és átadta az ajándékokat. Csupa értékes holmi, kiegészítve nyalánságokkal. Táblás csokik, kávé tea... végül még pár vásári apróság, notesz, naptár, színes kulcstartók,

golyóstollak... mintha utolsó pillanatban kevesellte volna, amit összekészített, s ezzel a tarka-barka halommal akarta volna elkápráztatni vendéglátóit.

– Nem kellett volna... – sópánkodott Zsófica, de Linácska már a tükör előtt próbálgatta arcához a ruhaanyagot, amit az anyja kapott. Aztán mindent elrendezett szépen az előszobában álló asztalkán, hogy Nenad is lássa, mennyire megbecsülik az ajándékát, és ha valaki szomszéd beállítana, megcsodálhassa, mi mindent hozott a külföldi vendég.

Asztalhoz ültek, a légkör újra megfeszült, csak az öregasszony próbált kétfelé vetni egy-egy szót, hol szerbül, hol magyarul. Linácska erőltetett nevetgéléssel igyekezett jelezni, milyen jó a kedve, de közben árgus szemekkel figyelte, nem esik-e egy csont vagy a zsíros saft cseppecskéje a hófehér abroszra. Az ő abroszára! Aztán ez is elmúlt. A kávé már Zsófi-mama szobájában itták meg. Törökösen főzte, mint mindig. Komótosan kortyolgatták, aztán előkerültek a fényképek. Erre a nézelődésre Linácska már nem vágyott. Azt se tudta ki kicsoda a régi képeken, s hogy Nenad is előszedte a zsebéből a felesége, gyerekei, sőt az unokák képét, kicsit feszengve felállt.

– Hagyd csak, majd este elmosogatok – súgta az anyja –, most nincs rá idő, Nenad még sötét előtt indul vissza, holnap dolgozik...

– Ja, nem azt akartam – dünnyögte a lány –, be kell mennem a klubba, nem tudok tovább maradni – azzal megölelte a vendéget, magára kapott egy kis kötött kardigánt és elviharzott.

Ketten maradtak a kis szobában és mindjárt mintha újra közelebb kerültek volna egymáshoz és a régi idők-

höz. Már nem kellett tolmácsolni. Nenad a felesége családjáról mesélt, aztán mintha egy gombócot gyúrna le, vagy egy magas küszöb előtt botladozna, hirtelen a lényegre tért.

– Szofija, tudod milyen az, mikor a gyerekek kérdeznek, és én nem tudok nekik semmit mondani? Mindenkinek vannak gyökerei, amiben meg tud fogódzni! Hogyan mondhatnám el nekik azt a keveset, amit tudok, azt a szégyent, hogy engem a kocsma ajtajában találtak egy kosárban? Nekem se apám, se anyám, én kegyelemkenyéren nőttem fel, velem rajtad kívül senki más nem törődött... – ezzel a mondattal már ki is buggyantak a könnyek a férfi szeméből. Fejét Zsófica nyakába fúrta és csendben rázkódott a válla a zokogástól – nekem nincs miben megkapaszkodni, nincsenek őseim, nincs múlt, amihez köthetném magam. Olyan, mintha nem is születtem volna meg, csak vagyok. Soha nem mondtátok...

– Soha nem kérdezted...

– Abban nőttem fel... csak az iskolában ébredtem rá... hogy mindenkinek vannak szülei...

– Mindenkinek vannak... neked is... gondolhattad.

– ... De senki nem beszélt róla... azt hittem valami sötét titok... Te nem tudod, mennyire féltem! Milyen a gyerekek! Iskolai kirándulás Kragujevacba. Ott gyerekeket lőtték főbe a németek. Összeszorult a gyomrom, hogy hátha az én apám is ott volt... talán részt vett a kivégzőosztagban... Hallottam a vérbosszúróról... éjjel az árnyékok a szobában... rettegtem, hogy jönnek és megölnék az apám miatt, mert elkövetett valamit... és nem merem senkitől semmit kérdezni... és örültem, ha tőlem sem kérdeznek semmit...

– Jaj, te bolond, hát mért nem mondtad? Ugyan, ugyan... dragi moj! Azt hittük, jobb így! Nincs értelme keresni, hiszen mind meghaltak. Volt elég baj, és dolgoztunk, ki ért volna rá sírokat kutatni...

– Csak annyi kellett volna legalább, hogy milyen volt az anyám? Egy kép legalább... hogy el tudjam képzelni... Nem volt egy kép mellettem a kosárban?

– Nem! Nem volt kép. – Zsófia gondolt egyet és hirtelen kihúzta magát: – Kosár sem volt... Nem a küszöbön találtunk.

– Még a kosár sem igaz? – döbönt meg a férfi. Az öregasszony most már határozott hangon folytatta:

– Ismertem az anyádat. Egy hétig ott lakott a csárdában.

– Az anyám? Milyen volt az anyám? Az én anyám...

Zsófia kibámult az ablakon. A kerítés mellett sárga szalmavirágokat táncoltatott a szél és fenn a magasban kéken ragyogott a nyári ég...

– Milyen volt? Szőke... Kékszemű... Karcsú, sápadt... Nagyon szép volt.

– A neve?

– A neve... – Zsófia kicsit bizonytalanul nézett körül. A szeme a férfi háta mögötti polcra tévedt és hirtelen megakadt egy Shakespeare köteten, amit Linácska felejtett ott. – A neve... persze, a neve Júlia volt... többre nem emlékszem. Valamilyen Júlia.

– Júlia... Júlia... – ismételtette Nenad szinte áhítattal. – Júlia volt az anyám... Mindegy is, milyen Júlia... de szőke... és kék volt a szeme... és ugye fiatal volt? Nagyon fiatal... Tapasztalatlan... Szegényke, valaki elcsábította, vagy... vagy megerőszakolták? – szörnyedt el hirtelen – csak nem? Csak nem egy német katona... hát

mégis, ahogy gondoltam gyerekkoromban? Amitől rettegtem... Egy fasiszta volt az apám?

- Hova gondolsz! Más... egészen más... Nekem elmondta egy este az anyád... titokban, és kérte, hogy ne adjam tovább, mert háborús időkben az ember sose tudhatja... de ennyi év után... sőt, most már itt is az ideje, hogy megtudd!

- Az apám nevét is tudod?

Zsófikának már a nyelve hegyén volt a név: Rómeó, de idejében lenyelte.

- Nem. Az apád nevét nem tudom, csak a történetre emlékszem... Arra, hogy anyádnak ő volt az első szerelme, de el kellett mennie... Utolsó este, a búcsúzásnál történt... és az apád feleségül akarta venni... a háború után mindenhogyan... Csakhogy te jöttél... Anyádat a szülei férjhez akarták kényszeríteni. Olyan szép volt, hogy még így, gyerekekkel együtt is lett volna, aki elveszi, de ő inkább megszökött, mert apád üzent, hogy hol találkozhatnak, és azonnal megesküsznek. Így jött hozzánk anyád... csakhogy...

- És... és? Mi történt? - rémült el újra Nenad, ettől a „csakhogy”-tól, de Zsófikát már nem kellett biztatni, mondta, mint a vízfolyás:

- Gondolhatod! Az apád partizán volt. A németek elfogták... és agyonlőtték... Mikor anyád megtudta... összeroppant. Be kellett vinni a kórházba és ott meghalt... névtelenül temették el... Annyi halott volt akkoriban! Igen, az apád hősi halott volt, de ezt nem mondhattuk a háború alatt, kicsi is voltál és lehet, hogy kifejegeted volna. Aztán már nem volt értelme megzavarni vele. Igen, igen, a nagyszüleid is... egy bombázásban. Nem volt már senkid. Így maradtál nálunk.

– Köszönöm. Köszönöm, hogy végre elmondtad az igazságot!

Felállt és hirtelen sürgősnek érezte az indulást. Haza! Mielőbb haza, hogy elmondhassa mindazt, amit megtudott. Hogy az anyja, Júlia, a szerelem és a hűség szőke, kékszemű angyala... és az apja hős, akit a németek valószínűleg kínoztak, de összeszorított foggal tűrte és nem tudtak kiszedni belőle semmit, ezért agyonlőtték... és nem láthatta meg a kicsi fiát, akire vágyott... akit a távolból is szeretett...

Szinte megittasult a történetről, mintha most vált volna igazi férfitársa, ebben a múltidéző órában. Megcsókolta Zsófikát.

Még ígérte, hogy majd jön, és írni is fog, de Zsófi érezte, hogy ebből nem lesz semmi. Soha többé nem fogják egymást látni. Rövid könnyes búcsú után Nenad határozott léptekkel tartott a kocsija felé... egyenesen, büszkén... és Zsófikának úgy tűnt, mintha még nőtt is volna vagy egy fejjel érkezése óta.

Az autó kikanyarodott az utcából.

A konyhában lassan csörgedezett a mosogatóvíz és mire Linácska hazaért, már minden ragyogott. A fiatalasszony örömmel konstata, hogy tiszta a terep és az élet visszatérhet a régi kerékvágásba.

– Elment?

– El.

– Csomagoltál az útra?

– Nem várta meg. Sietett.

– Akkor nem kell vacsorát főzni. Maradt a pulykából bőven. Holnapra is jut.

– Beraktam egy részét a mélyhűtőbe. Majd beosztjuk.

- És Nenad? Mit akart tulajdonképpen?
- Csak az anyját kérdezte, a családját.
- Tudtál valamit mondani?
- Hm. Én ne tudnék?
- Jól kibeszélgettétek magatokat. A tisztánlátás mindenkinek fontos. Az igazság!
- Tisztánlátás - visszhangozta az öregasszony. - Persze, igazság...
- Mért? Hát nem azt mondtad?
- Hogy mondhattam volna? Hogy mondhattam volna, hogy az anyja egy ócska kurva volt, ott tanyázott minden este a csárdában, és ha nagyon szomjas volt, egy korsó sörért is elment bárkivel... Fogalma se volt, ki lehet a gyerek apja! Be akarta adni a lelencházba, hogy elutazhasson egy másik városba, mert nálunk lassan a kutyának se kellett. Ezért vettük oda Nenadot. Az anyja meghalt. Ez igaz! Hallottuk, hogy valahol Zágráb mellett fulladt bele részegen egy árok tenyérnyi vizébe...

Olga tükrei

Lehet, hogy túl sok volt a tükör.

A fürdőszobában a mosdó fölött... Csak akkor látott bele, ha lábujjhegyre állt...

A szalonban egy hatalmas aranykeretes tükör az egész alakot mutatta. A keret mellett széles, fényes sáv futott végig... Lássuk csak! Metszett, velencei üveg, igazán értékes darab.

Anyja pipereasztalán három tükör is volt. A két szélsőt elforgatva oldalról is láthatta magát.

Kész csoda!

Aztán a hátsó szoba tükrös szekrénye... mindkét ajtaján tükörbetét. Na, nem valami extra. Hibás volt az öntése. Ez eleinte megijesztette, mert hirtelen belepillantva valami ismeretlen torz alak nézett vissza rá.

Én lennék ez is?

Apja borotválkozó tükrében nagyítva látta az arcát: bőre minden kis hibáját, apró pihéjét megmutatta ez a tükör... Milyen csúnya!

Tükrök a fiókok mélyén, táskákban... bőrbe foglalva, melyek színe megegyezett a táskákéval.

Igen, ez így elegáns.

Kétoldalú tükör! Te is belenézhetsz, egyszerre velem! Most ki van a tükörben?

A sárga fakeretes, asztali tükröt fel lehetett állítani bárhol. Órákig nézte benne magát. Rúzs helyett piros rózsaszírmot tapasztott az ajkára.

Jaj, de szép! Én vagyok a rózsatündér! Szép a szám? Csókolnivaló... lesz talán...

Hányféle arc! Mennyi tekintet! Ez mind én lennék? Azt látják mások is, amit én látok a tükörben? A tükörképem barátságos, vagy pózolja fennhéjázó, biggyeszti a száját, vagy biztatóan néz vissza rám... Néha haragos, de akkor is igyekszik valami kedvező képet mutatni... Ezt látja mindenki, aki rám néz? Ilyen vagyok mások szemében? Az nem lehet!

Ha ilyennek látnának, mint én magamat, akkor mindenki szeretne... mindenki észrevenne.

Engem nem vesz észre senki! Miért nem vesznek észre?

Milyennek látnak mások, a körülöttem lévő emberek?

Jó lenne egyszer belépni egy szobába. Az ajtóval szemben egy tükör... félsötét van... hirtelen fel se tűnik, hogy tükör van velem szemben... Ajtó... igen, egy ajtó az, és egy alak jön felém... egy idegen... Csodálatos! ...Én pedig csak percek múlva jönnek rá, hogy a tükörképemet látom az ajtóban... vagyis a tükörben...

Akkor, igen... akkor megtudnám, milyennek látnak mások...

Ez a vágy a tükrös szoba után, az önmagával való váratlan találkozás ábrándja, elkísérte évtizedeken át... és mindig, újra és újra, hol átfutó gondolatként, hol intenzív erőként tartotta fogva... egészen addig... amíg...

Kinek lehetett ez az eszement ötlete, hogy az augusztusi hőségben egész napos tanácskozást kell tartani valami teljesen piti, érdektelen témában? Ráadásul egy déli teremben, ahol az óriás ablakok folyamatosan ontják az agyforraló hőséget! Légh kondicionálás? Itt annak talán még a hírére se hallották. Az előadók csüggedten

törlik gyöngyöző homlokukat, miközben kínos erőfeszítéssel próbálják a kókadozó hallgatóság figyelmét lekötni. Pedig nekik könnyű! Óránként váltják egymást... De a szerencsétlen hallgatóság? Mi az a tíz perc szünet! Semmi. Arra se elég, hogy egy kis vizet szerezzen magának az ember... és már négy órája tart ez az emberkínzás!

Olga megpróbálta összeszedni gondolatait, valljuk be: kevés sikerrel.

Legalább ne vegyék észre, ne vegyék észre, mennyire elegendem van az egészségből.

Komoly, értelmes arcot igyekezett vágni, elvégre ő itt vendég. Na, nem egészen: inkább amolyan ellenőrzéssel megbízott szakember, szaktekintély, akinek az a dolga...

Mi a dolgom nekem itt, ebben a kurva melegben?

Legjobb lenne rájuk borítani az egészséget, az asztalokat... a termet... az egész berendezést... Mit papolnak ezek itt?

– Olyan mindegy! – vett erőt fokozódó türelmetlenségén.

Hirtelen furcsa bizsergést érzett a tarkóján. Mintha valaki figyelné... Igen, pont ilyen érzés az is, mikor az ember megy az utcán és valaki követi... A szúrós tekintet, mintha belefúródna az ember hátába, fejébe. Óvatosan megfordult.

Majdnem közvetlenül mögötte valami nagy feketét pillantott meg, melynek közepén egy furcsa, kis négyzet alakú ablakot vett észre, se kerete, se nyitható szárnya... csak egy szabályos lyuk, figyelőnyílás, éppen, mint a gépészeké a mozikban... és ebből az ablakból pontosan

óra szegeződött egy nő fürkésző tekintete. A hőségtől kivörösödött, dagadt arcból egy öregedő, rosszindulatú... igen: határozottan rosszindulatú szempár meredt rá...

Mit akar tőlem ez a vén boszorkány?

Csak percek múlva tisztult ki annyira az agya, hogy meg tudja állapítani, hogy egy számára ismeretlen optikai berendezés tükrébe bámult bele.

Soha többé nem volt kíváncsi rá, milyennek látják az emberek.

Karácsonyi uborkatej

Jellegzetes karácsonyi illat lebegett a lakásban, fenyő, mézes sütemények, diós, mákos bejglík, csillagszórók és a kialudt gyertyák emléke. A gyerekek már otthagyták a szőnyegen kiterített társasjátékot, az alvóbabát és az ólomkatonákat. Kipirultan és fáradtan a Jézuska-várás izgalmatól, a szalagos dobozok, zizegő díszcsomagolás rejtelseinek felfedezésétől, már a nagymamára csimpaszkodva hallgattak. Hallgatták, ahogy felolvass... természetesen az egyik új mesekönyvből.

– Majd csak elálmosodnak Mamus egyhangúan duruzsoló hangjától... aztán le lehet őket fektetni, mi meg kimehetünk egy kicsit a friss levegőre.

Éjféli mise! Ha soha máskor az évben, de erre el kell menni, még hozzá időben, mert tavaly is olyan tömeg volt, hogy nem fértünk be az Irgalmasok templomába. Továbbmenni, más templomot keresni éjfélkor már kilátástalan lett volna, hát csak toporogtunk a bejárat előtt a kiszorultak csoportjában. Azért így is csodálatos volt az orgonaszó, a hagyományos énekek, a kiáradó ragyogás és a tömjénfüst... Vagy csak képzelődtünk?

Nagy pelyhekben hullott a hó és az első, érzékenyülten áhítatos percek után valaki elhajított egy hógolyót s csakhamar viháncoló hócsata töltötte be a templom előtti kis terecskét. Kipirult, nevető arcok... igen ez a boldogság volt az ünnep betetőzése. Most is ez lenne jó, felfrissülni, megkönnyebbülni, újra bolondozni, ugrálni a hógolyózó fiatalokkal... Mamus meg a nagypapa majd vigyáz a gyerekekre.

Az asztalt már leszedtük. Milyen jó, hogy Hugi felajánlotta, hogy elmosogat. Legalább ezen is hamar túlesünk. Kimentem a konyhába. Hugi még nem végzett. Megdöbbenve láttam, hogy potyognak a könnyei a mosogatólébe.

– Ezért? Hiszen te ajánlkoztál...

– Dehogy ezért! – hüppögte. – Örültem, hogy végre kijöhetek.

– Hát akkor? Valami baj van?

– Semmi. Csak a Mamus... Soha semmivel nem elégedett. Semminek nem örül, hiába adja bele az ember szívét-lelkét a készülődésbe. Mindig, mindenre van valami megjegyzése.

– Nem szólt egy rossz szót sem egész este. Még dicsérte is a vacsorát... a süteményt is...

– Előbb... Gyertyagyújtáskor. Mikor az ajándékokat bontottuk... Nem lehet eltalálni a kívánságát. Két éve kötött kesztyűt vettem, azt mondta rá, hogy bőrt szeretett volna... Tavaly meleg mamuszt hoztam... Akkor megsértődött, hogy nem olyan öreg ő még. Én csak jót akartam... hiszen 70 éves!

– Jó-jó. Az tavaly volt. Hol van az már! El kell felejtetni...

– Én is úgy gondoltam. Idén inkább megkérdeztem, mit szeretne...

– Na és mit?

– Uborkatejet!

– Az mi?

– Hát tudom én? Egész héten az uborkatej után futkostam. Először azt hittem valami csemege. Kérdeztem a fűszerest, megnéztem a vásárcsarnokban, a nagy abc-ben, a piacon, cukrászdában...

– És?

– Képzeld, tegnap a kozmetikusnál elmeséltem ezt a kálváriát. Ott mondta Bözsike, hogy talán valami pakolásféle, ami uborkából készül. Neki nincs. Vegyek inkább szemránckrémeket, az sokkal hatásosabb: biztos fiatalodni akar a mama. Bejártam a fél várost, hogy valami egészen finomat vehessek. Illatos, selymes, valódi francia szemránckrémeket vettem, a tégelye is luxuskivitel... Ne is kérdezd mibe került! Áadtam. Láttad? Kibontotta a csomagot, aztán felnézett rám, mintha hülye lennék, és azt kérdezte: „Mit csináljak én ezzel?”

– Talán elfelejtette, mit kért...

– Nem is tudom, mit gondoljak... mert hozzátette: „Olyan rosszul alszom mostanában...”

– Hétfőn kérdezd meg a patikust, van-e Uborkatej nevű altató... ne is tőle, inkább a Bio boltban, vagy a gyógynövény-szaküzletben. Lehet, hogy valami természetgyógyászati készítmény. Annyi mindent kitalálnak! Szinte reneszánsza van a népi gyógyászatnak. A régiek is sok mindent tudtak, de lehet, hogy csak üzlet az egész...

Hugi megnyugodott attól, hogy elmondhatta a bánatát, de az éjféli mise után már nem jött velünk vissza. Elkísértük a lakásáig, aztán siettünk haza. Se hó, se vihámság, nyirkos, rideg decemberi éjszaka volt.

Nem tudom, ki hogy van vele, de karácsony reggelén én mindig fázom. Talán a kialvatlanság az oka, vagy a mindent bemelegítő lázas készülődés lohad le egy éjszaka alatt... Ki mondhatná meg!

Most is... mire nagy nehezen rászántam magam, hogy kibújjak a meleg dunna és a párnák védelméből, hogy bevessem magam a soron lévő kötelességek közé, Mamus már a konyhában volt. Behordta a hideg kamrából a kocsonyástányérokat, csinosan eligazította a maradék sültet, közétűzve pár zellerlevelet, szélről koszorúban vékonyra szelt uborkát, itt-ott hagymakarikát, pirosan hívogató céklát dísznek, hogy valami újat varázsoljon belőle. A süteményes tálcát pár szem szaloncukorral frissítette fel, este a gyerekek mind kicsipegették a linzer közül.

– Már megint túlkészültük az ünnepet! – zsörtölődött. – Mikor fog elfogy ni ez a sok édesség?

– Mit tehetek? Józsi úgy szereti, ha 10-12 fajta aprósütemény van, hogy legyen választék. A bejglit meg a hagyomány miatt sütöttem.

– Egy hétig sütni! Aztán, csak azt az egyfajta eszegeti egész ünnep alatt, amit először megkóstol!

– Most legalább bébi-pulykát vett. Vacsorára bőven elég volt. Emlékszel arra a kilenckilósra? Szilveszterkor foggyott el az utója... azt hittem, az életben többet pulykát nem akarok látni! Ezért lesz ma inkább sült kacsá ebédre. Tepsistől van a hűtőben, csak be kell tenni a sütőbe, de a levest reggeli után rögtön felteszem, hogy lassan, alig gyöngyözve főjön. Idő kell neki, mert egy darab marha is lesz benne, ahogy szereted... Minden elkészül, nem kellett volna neked se ilyen korán kelni.

– Mit csináljak én az ágyban... nem tudok én aludni. Pár óra elég, aztán úgyis csak forgolódnék...

– Persze! Aztán délután a tv előtt a fotelban...

- Hogy mondhatasz ilyent? Csak a szememet pihente-tem! Isten tudja, mikor aludtam utoljára amúgy igazából...

- Azért kértél Hugitól altatót Karácsonyra?

- Altatót? Ezt meg ki mondta? Hugi? Elment annak az esze teljesen... Bár lehet, hogy igaza van. Rám férne néha... Soha olyan jól nem aludtam talán, mint azon az éjszakán... mélyen, elégedetten és boldogan...

- ... de hát az Uborkatej?

- Csak eszembe jut néha, ha Hugira nézek...

- Azért kérted tőle?

- Dehogyan kértem! Csak kicsúszott a számon...

- Valami titok?

- Nem titok, de hát honnan is tudhatnátok! Te még pici voltál, Hugira még csak nem is gondoltunk...

Elmélázva felvett a tálról egy szelet bejglit, forgatta a kezében, s úgy nézett rá, mintha a fekete-fehér csigavonalak közé írták volna az életét, a fiatalságát.

- December elején apádat beosztották egy kéthetes pesti tanfolyamra. Nagyon elkeseredtem... még sírtam is miatta. Nem győzött vigasztalni! Hiába mondta, hogy az ünnepekre már vége lesz, de ha visszautasítja, egyhamar nem várhat se fizetésemelést, se jutalmat. Nem volt apelláta, el kellett menni. Én meg elkezdtem készülni az ünnepekre. Talán könnyebb is volt, mintha idehaza lett volna... mégis, egyre türelmetlenebbül vártam, hogy hazajöjjön. Már megvolt a nagytakarítás, az ajándékok beszerzése, csak nézelődtem délutánonként az üzletekben. Ebben a porfészekben akkor még csak három volt, abban se volt semmi érdekes. Nem is akartam felesleges kiadásba keveredni, de cél nélkül mégse tudtam hova menni, hát minden nap végigjártam

a három boltot. Már önkiszolgáló volt akkor is, így töviről hegyire megnézhettem mindent. Az ABC egyik polcán láttam meg azt a halványzöld műanyag flakont. Ovális címkéjén a felirat: UBORKATEJ. Vagyis pontosabban: Opera Luxus Uborkatej. Talán a luxus szó fogott meg, mert nekem addig semmiféle luxusom nem volt. Nem is volt drága... úgy értem, ahhoz képest, hogy luxus. És csak egyetlen darab volt belőle! Azonnal meg kellett vennem, mert hátha másnapig valaki elviszi, és én itt maradok a luxus egyetlen kínálózó lehetősége nélkül. Otthon csak nézegettem, de nem tudtam rászánni magam, hogy kipróbáljam. Rá volt írva, hogy az egész testre... nem tudtam elképzelni, hogyan is lesz ez, mert a hátamat akkor se értem el. Inkább egyelőre eldugtam a flakont az ajándékok mögé a szekrénybe.

– Harminc év után még mindig azt a krémet sajnálod?

– Szamár vagy! Hiszen pár nap múlva megjött az apád! Már első este ajánlkozott, hogy bekeni a hátam. Fürdés után végigfeküdtem a heverőn, aztán elkezdte belesimogatni a bőrömbe az uborkatejet... az opera... luxus... uborkatejet... a hátamon, aztán ahol elértem volna ott is... a nyakam... a karom... a vállam... meg a... Most mit bámulsz? Igen! Ott is... Olyan szép éjszakánk se előtte, se utána nem volt, és ha mindent tudni akarsz... ezért jut eszembe az Uborkatej néha, amikor Hugira nézek...

Szorongás '57

Anti az udvari színben hasogatta a fát. Tulajdonképpen nem is volt erre szükség, hiszen már majdnem nyár volt, '57 nyara. A favágás csak ürügy volt, hogy ne kelljen a lakásban maradni. Nem akarta, hogy bárki észrevegye rajta, mennyire kétségbe van esve. Különösen a terhes feleségét próbálta kímélni, hiszen olyan felhőtlenül gondtalan... Hogyan mondhatná el neki, mennyire fél?

Dél előtt behívatta az igazgató. Szép alak az is!

– Antal! Az éjjel megint kézzel írt feliratokat ragasztott valaki a házak falára. Ki fogjuk vizsgálni, kinek az írása. Mindenkitől írásmintát fogok küldeni a rendőrségre. Majd az írásszakértő megmondja, mi az igazság. Adok magának egy jó tanácsot. Legjobb lenne, ha belépne a pártba, akkor kiesne a gyanúsítottak köréből. Gondolja meg! Most elmehet.

Mit csináljak? Ha szót fogadok az öregnek, az isten se mossa le rólam, hogy én voltam a plakátragasztó. Azt mondanák, hogy azért lettem párttag, mert sok volt a fülem mögött. Életem végéig ezzel zsarolhatnának...

Írásminta? Milyen írásszakértő van itt? Semmilyen! Arra fogják a plakátírást, akire akarják... Kell nekik valaki, aki elviszi a balhét! Én vagyok a legalkalmasabb áldozat, mert kezdettől gyanús vagyok nekik. Mikor ide kerültem, azonnal behívtak a rendőrségre, és azt mondták, hogy hetente jelentkeznem kell, mert Belgrádban születtem. Hiába mondtam, hogy a minisztérium helyezett

ide... hogy leszolgáltam a katonaidőmet, hogy jó voltam aknavető tisztnak!

– Még hogy tiszt, hm... tudja mi maga? Maga a Tito láncos kutyájának a kölyke! – ennyi volt a válasz.

Pedig ez még '54-ben volt. Azóta mennyi minden történt az országban... Itt, ebben a faluban? Szinte semmi.

Egy éjjel jött pár ember. Az elnököt keresték az utcai lakásban. Már rég elszelelt. Míg ott elöl dörömböltek, mi a sötétben leszaladtunk a kertbe és a meggyfa árnyékából néztük, mi történik. Majdnem hánytam az idegességtől, mert nem tudtam, hogy a kommunisták vagy a forradalmárok jöttek értem... Lejöttek az épület végéig, és nálunk is zörögtek. Aztán elmentek. Ennyi. Sose tudtam meg, kik voltak, mit akartak.

Aztán a kijárási tilalom alatt... Csak egyszer botlottam az őrzőpatkányba. Az is magánügy volt. Milike, a kis kolléganőm felvágta az ereit – csak egy kicsit. Kórházba se került, az orvos bekötötte a csuklóját, aztán készen volt.

Ennek se volt köze a politikához, hanem az volt Milike baja, hogy otthagytá a szeretője. Féltettük, hogy még utóbb újra megkísérli az öngyilkosságot, ezért naponta meglátogattuk a feleségemmel. Vigasztaltuk, erősítettük, hogy egy ilyen hülye lóköthő miatt ne dobja el az életét.

Vittünk egy üveg asztali fehéret, hogy ne mindig az övét igyuk... az háromnak nem sok.

Aztán egy alkalommal a nagy beszélgetésben kicsúsztam az időből. Mondta is Milike, hogy ne induljunk, mert a kijárási tilalom elején biztos sűrűbb az ellenőrzés, egy-két órát várni kellene. Átültünk az ágyra, sorban, mint a verebek az ágon. Én közepen. Mili meg

csak mondta, mondta a bánatát. Potyogtak a könnyei, de az én Rózsikám már unta az egészet és két perc múlva elaludt. Magam próbáltam vigasztalni szegény Milit. Hát Rózsi nem pont akkor nyitotta ki a szemét, mikor megcsókoltam azt a szerencsétlent!

Mondom Rózsinak:

– Csókold meg te is szegény, szegény Milikét! – erre ő: – Csókolja az öregisten! – és már húzott is, hogy induljunk haza.

Miatta botlottunk az őrjáratba. Szerencsére ismerős rendőrök voltak és elengedtek, de ki tudja, nem jelentettek-e mégis valamit? Most aztán azt is előkaparhatják... Elvisznek, ha akarnak, pedig nem csináltam semmit.

Megszületik a gyerekem, és nem láthatom. Mire esetleg élve előkerülök, már legalább 6-8 éves lesz, és meg se ismer! – ennél a gondolatnál Anti hatalmas erővel vágta a fejszét a fába. Nem hasadt el, hanem megszorult. Felemelte a fejszét a tuskóval együtt, majdnem a gerendáig ért... úgy csapott le. Széthasadt. Egy repülő szilánk az arcának csapódott. Alig egy centivel a szeme alatt.

– Jaj, még ez is! – dobta le ijedtében a fejszét. Beszaladt a házba.

– Csupa vér vagy! – szörnyülködött Rózsi. – Ezt nem lehet házilag rendbe tenni... Gyorsan az orvoshoz!

Az orvos majdnem szemben lakott. Éppen a motorját szerelte, de azonnal letette a szerszámait és a feleségéért kiáltott.

– Ezt össze kell varrni! – tuszkolta be Antit a lakásból nyíló kis rendelőbe. Gyors kézmosás után, felesége aszisztálása mellett pár öltéssel elintézte a hasadást.

Szinte élvezettel dolgozott, eredetileg ugyanis sebésznek készült és mindig kapva-kapott az ilyen lehetőségen.

– Mit csináltál? – érdeklődött.

– Fát vágtam.

– Úgy kell! Minek vág fát egy aktakukac? Ki minek nem mestere, annak megölő gyilkosa... Nem tudtad?

Még egy injekciót adott Anti fenekébe, és már tuszkolta is kifelé a rendelőből, hogy másik hobbját, a motorszerelést folytathassa.

– Ezzel nem veszek táppénzre, menj csak holnap dolgozni! – szólt a paciens után.

Másnap a hivatalban, a többiek illően körülcsodálták Anti szeme alatt a véraláfutást, meg a finom öltéseket... addig se kellett az iratokkal foglalkozni. Ekkor jött be a főnök titkárnője.

– Az igazgató elvtárs Parti Jenőt kéreti az irodába. Most, azonnal.

A megszólított kezében megremegett a papír.

– Igenis. Máris megyek – rebegte és a nagy igyekezetben feldöntött egy széket. Felemelte, gondosan az asztal mellé állította, hogy még egy kis időt nyerjen.

Körbejáratta ijedt tekintetét a többieken, aztán követte a titkárnőt.

– Mit csinálhatott, hogy így be van tojva? – kérdezte Évike, a gépirónő. – Csak nem rúgják ki?

Senki nem válaszolt. Anti szeme és a varratok hirtelen elvesztették jelentőségüket. Mindenki úgy tett, mintha mélyen a munkájába merülne. Hallgattak. Vagy tíz perc telt el így, a feszültséggel teli csendben. Ekkor újra megjelent Parti Jenő.

– Beléptettek a pártba – súgta elhaló hangon.

– Engem is – vont a vállát Évike –, már tegnap.
Hát aztán!

Antalnak egyszerre megvilágosodott minden: *Talán nem is volt plakát... ez az egész csak humbug, hogy teljesíteni tudja az öreg a pártépítési feladatát... Én meg majdnem behaltam a rémületbe, de nem dőltem be! Nem dőltem be – ujjongott magában és úgy látta, hogy újra süt a nap és kék az ég.*

Karácsonyi utólagos

Mondá az úr... nem az Úr, hanem a ház ura:

– Ne állítsuk be az új hűtőszekrényt a helyére, hagyjuk a dobozában, mert jövő héten úgyis jön a festő és akkor húzogathatjuk, dobozolhatjuk vissza.

– Nagyszerű! – bölintott az asszony, aki közismert lustaságát praktikus érvekkel palástolta: – Legalább nem fröcskölik tele festékkel és ennyivel is kevesebb lesz a csiszikelni való.

A fennkölt kezdőszavakból is látszik, hogy mindez nem most, hanem a ködös múltban, a mítoszok világában hangzott el, amikor svéd hűtőszekrényt kapni még csodaszámba ment, így meglátni és lecsapni rá egy pillanat műve kellett legyen, nem lehetett megvárni, míg a szobafestő és kised csapata jön, majd elvonul a helyszínről. Ki tudja, akkor lesz-e még?

Na, igen! Minden ragyog, jöhet helyére a hűtőszekrény. Nagyszerű! Jön, de nem működik, mert kifogtunk egy hibás darabot: lehet, hogy millió közül egy, de az a miénk... persze az is lehet, hogy szállítás közben sérült meg.

Cseréről már szó sem lehet, mert az erre jogosító 3 nap bőven letelt. A javítás viszont garanciális. Még szerencse!

Hát javíttattuk évekig, újra és újra, míg meg nem untuk és ki nem dobtuk.

Mindez idén Karácsony előtt pár héttel rémlett fel, amikor szeretteim egy terjedelmes csomaggal állítottak be.

– Meglepetés! Csak szenteste a karácsonyfa alatt szabad kibontani!

Annyit elárultak, hogy egy praktikus háztartási gép van benne s némi kunyerálás után azt is megsúgták, hogy kenyérsütő, de ne nézzük meg előre, legyen közös az öröm, a gyertyafényes fa alatt. Ha már nem lehetünk együtt, ők otthon, mi itthon, egyszerre rázzuk meg a kicsi csengőt, villantjuk fel a fényeket és bontjuk a csomagokat.

– Kipróbáltátok?

– Dehogy! Csak nem fogunk használt holmit hozni! Originál... – tiltakozott Elza.

Ekkor villant belém kegyelemteljes búcsúnk sokat szenvedett hűtőszekrényünktől... ajaj... na, mindegy.

– Meg kellene nézni, mi van a csomagban – próbálkoztam a vendégek távozése után.

– Még mit nem! Megígértük, hogy csak a fa alatt. Az ígélet: ígélet! Be kell tartani. Meg aztán, ha véletlenül Karácsony előtt még egyszer erre járnak és váratlanul betoppannak, mit tudnánk mondani? Ezt a csodálatos díszcsomagolást maga a Jóisten se tudná visszaállítani! – így a ház ura.

– Esetleg hibás, arról Elza nem tehet – próbálkoztam, de hiába.

Karácsonyig csak egy hét, hamar eltelik.

Na, végre! Gyertyafény. Csomagbontás.

– Á! Ilyen hát egy kenyérsütő? Ez igen!

– Biztos, ami biztos: először olvassuk el a használati utasítást! Aszongya: Tegyük be egy kis és egy nagy lapátot.

– Hol vannak itt lapátok?

– Nézzük meg a tartozékok jegyzékét!

- Azt írja, négy lapátnak kell lenni, két kicsinek és két nagyoknak.

- Csak kettő van. Az még hagyján, de két egyforma! Ezek most kicsik, vagy nagyok? Egy biztos, ezt nem lehet kipróbálni. Még elromlik, aztán azt mondják, hogy nem szakszerűen használtuk.

A karácsonyfát körüllegi a hajdani hűtőszekrény víziója... Megint ráfáztunk valamire...

- Ez is a te hibád! Mert mindig okoskodsz... mint mikor a svéd hűtőt vettük!

Lógó orral ülünk neki a vacsorának.

- Ne egyél annyi kenyeret a húshoz! Nincs több. Azt hittem, holnap már ünnepélyesen kipróbáljuk az ajándékot, és sütünk. Lisztet vettem, nem kenyeret.

Keserves két nap után visszakerül a csomag a boltba.

Az eladó kedélyeskedik:

- Hát igen! Okos vevő a használati utasítást is elolvassa! Karácsony előtt több száz darabot adtunk el belőle, de önök csak a második reklamáló, pedig az összes készülék egyforma. A többi kedves vevő szerencsére bele se nézett a papírokba, hanem megsütötte a kenyeret.

Aztán felvilágosít:

- Ez már egy új típus. Két egyforma lapáttal működik.

- Nem lehetett volna ezt beírni a füzetbe? Vagy legalább figyelmeztetni...

Gyerünk haza! Majd meglátjuk...

Hihetetlen, de tényleg működik! Két egyforma lapáttal. Csodálatos a frissensült kenyér illata.

Mézes-pálinka

Kicsit elkéstem ezzel a kis írásommal, hiszen elmúltak a karácsonyi ünnepek, itt a Vízkereszt, a karácsonyfák díszei is lassan dobozba kerülnek. Az asztalon ott áll még a kis zsebbe-való üveg, de a mézes-pálinkának már csak az utolsó cseppjei szédelegnek benne.

Mézes-pálinka? Bizony régi szokás volt a mi falunkban a készítése. Legalább olyan fontos, mint mondjuk a lucaszék! Karácsony napján kezdődött és az új évig kitöltötte a valamirevaló férfiember szabadidejét.

Karácsonykor megtöltöttük az üveget pálinkával, persze csurig, így mindjárt le is kellett kortyolni belőle egy keveset, hogy a méz is beleférjen.

Mennyi méz? Amúgy gondolomformán. Ezután az üveget jól fel kellett rázni, hogy elkeveredjen. De nem ám csak egyszer, hanem minden nap. Természetesen a kóstolás is napi feladat volt, mint ahogyan a pálinka vagy a méz további adagolása is, az ízlelés alapján. Az csak természetes, hogy a jól sikerült keverékkel a rokonságot, sógorokat, komákat is meg kellett ismertetni, akik maguk is előálltak saját alkotásukkal.

Szép szokás volt ez a karácsonyi és az újévi ünnepek között. Időtöltés, tapasztalat szerzése ismerőseink jó „ízléséről”, pontosabban ízlelési képességéről, másrészt, hogy ne legyünk láb alatt, amikor a fehérnép bőszen végzi az ünnep maradványainak eltakarítását, és a szilveszter és az újév előkészítését.

A mézes-pálinka készítése arra is jó ürügy volt, hogy távolabbi ismerőseinket is felkereshessük, akik szintén készítettek mézes-pálinkát és közösen bírálgattuk, taná-

csainkkal segítettük készítményeik minőségének javítását. Ezt csak további ízlelgetéssel, kóstolgatással lehetett elérni, hát e célból meg kellett kóstolgatni a szomszéd készítményét is, és a miénket is meg kellett kóstoltatni, hogy másnapra egy kis pálinka hozzáadásával, vagy méz pótlásával tudjunk rajta „segíteni”, melyet aztán a következő napon ismét ellenőrzés alá lehetett venni. Arról is meg kellett győződni, hogy a szomszéd is megfelelően végezte-e el a tanácsolt beavatkozást.

Persze közben megvitattuk a világ dolgait. Megfelelő mennyiségű készítmény ellenőrzése után még a világ megváltásának esélye is megnövekedett s hogy mégis mindmáig olyan a világ, amilyen, az csakis a nem megfelelő pálinka-méz arányra vezethető vissza.

Most már hiába! Vízkereszttel befejeződött a mézes-pálinka ideje. Várni kell a következő Karácsonyt!

Éjszakai telefonok

Hármasban szilvesztereztek. Otthon, a tv előtt. Az asszony, a férj és a kutya. Ez utóbbi úgy kerül a képbe, hogy pánikszerűen fél a petárdáktól. Félelmében most is az asztal alatt helyezkedett el és onnan még az ünnepi vacsora illatai sem csábították elő.

Éjfélkor egy koccintás és elfogyott a bébi-pezsngő, körbetelefonálták a rokonságot az újévi üdvözzel, aztán még bámulták kicsit a képernyőt, hallgatták a zenét, leginkább a kutya kedvéért, mert a kinti zajok miatt nem akarták kizavarni.

Kettő után már megszűnt a petárdázás. Végre helyreállt a rend. Kutya kifelé! Le lehet feküdni, aludni.

Három körül megszólalt a telefon. Nocsak! Egy elkésett gratuláció?

– Halló! Itt Víz Elek... – a háttérből kuncogás hallatszott. Víg társaság.

– Tessék? Nem értettem, kivel beszélek.

– Nem érti? Itt Víz Elek. – Itt vizelek! – a társai kitörő viháncolással nyugtázták a viccet.

– Ott nyugodtan vizelhet! – nevetett a férfi és letette a kagylót.

– Kicsit becsíptek a fiuk. Megbocsátható. Egyszer van egy évben Újév – nyugtázta az asszony.

Néhány hét után, mikor szinte már el is felejtették az újévi tréfát, újra megszólalt a telefon:

– Halló. Kivel beszélek?

- Velem!
- Kérem, mondja a nevét...
- Csak ne sokat érdeklődj!
- Legyen szíves, ne tegezzen, inkább a nevét mondja! Ki beszél?
- Majd megtudod! A barátnőm panaszkodott, hogy molesztáltad!
- Én? Azt se tudom, miről van szó, és nem ismerem a barátnőjét - leteszi a kagylót.

Újabb csengetés.

- Molesztáltad a barátnőmet. Majd ő megmondja.
- Igen. Molesztáltál a boltban. Rávertél a fenekemre! - csicsereg a kagylóba egy női hang.
- Milyen hülyeség ez? Senkinek nem vertem semmijére!
- De igen! A boltban.
- Nagyokos, akkor mondja meg, melyik boltban!
- A boltban.
- De melyikben?
- A... a nagyban...
- Pontosan! Itt több nagy bolt van! ...

Csend.

- Na! Ugye, hogy humbug az egész! - leteszi a kagylót.

Csengetés.

- A barátnőm 19 éves!
- Igen. 19 éves csajszi vagyok. Tetszem neked. Láttam rajtad - segít a lány.
- Az unokám is idősebb nálad...
- Unokád? Szóval te nagypapa vagy! Fogad van még? Nem szeretem, ha protézissel harapdálnak!
- Na de kérem!

Két perc múlva újabb csengetés.

- Halló! Ki beszél?

- Én.

- Hagyja abba! Egy fontos telefont várok...

- Milyen kutya ugat ott?

- A mi kutyánk! - szól közbe a feleség, akit már ver a víz az idegességtől.

- Kösd meg a kutyát! Odamegyünk...

- Dehogy kötöm! - és lecsapja a kagylót. Talán megijednek a kutya miatt, és végre vége.

Néhány perc nyugalom után újabb csengetés.

- Halló! Ott a feleséged is?

- Igen és hallja az egészet!

- A barátnőm 19 éves és tetszel neki. Tetszik neki a szemed... Én meg kemény legény vagyok, majd elszórakozok az öreglánnyal, míg ti hancúroztok!

- Fejezzétek be!

- Vagy négyesben... Mért? Nem szeretitek négyesben?

Újabb csengetés. A lány próbálkozik.

- Odamegyek és bekopogok.

- Ne! Rád uszítom a kutyát...

- Ezt nem teheted. Tudod, mennyibe kerül nekünk ez a telefonbeszélgetés? Te vagy az oka! Ezt ki kell fizetned! Csak nem képzeled, hogy megúszod!

- Hagyd abba!

- Molesztálsz a barátnőmet, meghívsz minket, hogy majd négyesben és most nem akarsz kifizetni még a telefont se...

- Nem kérte senki, hogy felhívj!

Mellé kell tenni a kagylót... de ha pont most hív a fiam Amerikából? Mindegy. Ez már sok! Ezt nem lehet tovább bírni.

Másnap éjjel.

– Halló! Itt az RTL Klub. Ön egy spanyol utat nyert! – a hang a tegnapi fiatalemberé.

– Nincs rá szükségem. Jövő héten megyek Spanyolországba – megszakítja a vonalat, és a készülék mellé teszi a kagylót. Az asszony a fejét rázza ijedten:

– Ezt kár volt mondani, még azt hiszik, hogy tényleg elutazunk és üres lesz a lakás. Ezek képesek rá, hogy idejönnek és betörnek...

Egy nap szünet után:

– Halló! Reklámhoz keresünk gyorsan beszélő embert. Egymillió forintot nyer, aki leggyorsabban elmondja százszor, hogy Kossuth Rádió Budapest... Mérjük az időt. Kezdheted!

– Menj a francba!

– Bezzeg a barátnőmet molesztáltad! Feljelentünk zaklatásért!

Másnap délelőtt a rendőrségen.

– Sok ilyen panasz van. Igen, régebben percek alatt kiderítettük a hívót. Egy év óta nem tehetünk semmit. A személyiségi jogokat sértené. A szolgáltatók tiltakoztak, mert ezek mobilról telefonálnak, és csak a valódi tulajdonost tudnánk meghatározni, aki esetleg ártatlan. El-

vesztette a készülékét. Ez lehet, hogy igaz. Még fizetheti is a számlát, ha nem tiltotta le, vagy oda a kártyája. A zaklatók találhatnak vagy lopnak egy mobilt, és arról beszélnek. Akár naponta hetvenszer is hívhatják. Amíg nem történt bűncselekmény, addig nem tehetünk semmit. Ennyi.

- Ez a bugyuta játék jó üzlet a szolgáltatóknak.
- Lehetséges... Meg kell változtatni és titkosítani a számot. A nyugalomnak ára van.

A pohár

Maradj még! Olyan régen jártál nálam... Még annyi mondanivalóm van... Nézd meg még legalább ezt a vitrint... Látod, itt tartom az emlékeimet... Ez egy herendi csésze, kicsit csorba a széle, de ha ügyesen helyezem el, nem is látszik... azt a szívet meg búcsúban vettük... hú de régen! A fényképeket is ide tettem, a kagylóhéj keret igazi balatoni emlék... hogy' lenne giccs? Ugyan! Én szeretem.

Most kicsit üres az egész... Hiányzik a pohár... Tudod melyik! Neeem? Akkor még ezt is el kell mesélnem. Ül le még pár percre! Meg kell hallgatnod... Nyugodtan, persze hogy nyugodtan. Teljesen nyugodt vagyok... Igazán elhiheted...

Nem maradt más kézzelfogható emlékem dédanyámtól, csak az a ragyogó pohár... utolsó darabja egy értékes készletnek, melyet lakodalmi ajándékként kapott és számomra valami furcsa keverékét jelentette a szerelemnek és a családi történelemnek. Sokáig a vitrinben tartottam, középen, a fő helyen, mint létezésem bizonyítékát és talán okát, szinte dédelgettem, ahogyan mások a nemesi származást bizonyító sárga papírokat, kutyaőröket.

Péter? Hogy jön ez ide? Péter tévedés volt. Egy idegen világ.

Lehet, hogy apróság, de kettőnk kibékíthetetlen elmentétét legjobban dédanyám poharával bizonyíthatom... bizonyíthatnám, ha erre még egyáltalán szüksége lenne valakinek.

Péter úgy jött, mint a forgósél, mint egy hirtelen nyári vihar... Bemutatták, és azonnal úgy éreztem: végre! Ő az igazi. Persze tudom, hogy mindig így kezdődik.

Két hét múlva már hozta a motyóját: odaköltözött hozzám. Eleinte észre se vettem, hogyan vesz mindent birtokba. Bepakolt a fiókjaimba, arrébb húzott egy asztalt... átrendezte a foteleket. Tehette, én dolgoztam, ő szinte egész nap otthon volt.

Mit csinált? Mit tudom én! Írt, mindig csak írt... Honnan tudjam én azt, hogy mit írt! Párszor akarta mutatni... meg hogy majd felolvassa... de volt is nekem időm ilyesmire! Örültem, ha legalább egy krimi el tudtam olvasni az ágyban, abba is beletelt néha három hét is, mire végére értem.

Pénzt? Azt kapott néha valahonnan. Úgy látszik, akadnak még olyan pihentagyúak, akik buknak az olyan unalmas firkákra, amiket az ilyen Péter-féle alakok követnek el. Na, nem?

Eleinte, nem mondom, hogy nem imponált: költő... vagy író, meg ilyesmi. Meg aztán, mire hazaértem, a lakást is mindig rendbe szedte. Ezért a kényelemért sok mindent elnéztem neki akkor is, amikor az első nagy lángolás már múladozni látszott. Csak ne akart volna mindent átrendezni körülöttem!

Naponta ismétlődtek a szóváltások. Kértem, hogy hagyja abba. Ne nyúljon semmihez... így szoktam meg. Így szeretem. Ne akarja a megszokott életemet teljesen felfordítani... és ne nyúljon a vitrinemhez! Az istenért, legalább a vitrint hagyja békén!

Aztán egy délután... Képzeld csak el! Hazaérek fáradtan, mint egy igásló... és mit látok? Ott áll Péter a konyha közepén és iszik! Hogyhogy mit iszik? Vízet, mint mindig, de nem ez a fontos... hanem, hogy miből iszik! Ott áll a konyha kellős közepén és vizet iszik a dédanyám kristálypoharából! Mindig nagyon tapintatos

voltam hozzá, de akkor hirtelen fejembe szállt a jó ideje visszafojtott méreg:

– Van neked eszed? Hát konyhában vizet... kristályból kell inni? – vissza is tettem a poharat a helyére.

Azt hiszed, megértette? Azt hitte, csak vicc... vagy mit tudom én: makacskodás. Akinek nincs stílusérzéke, annak az ember hiába beszél, hogy kristályból pezsgőt vagy vörösbort lehet csak, de azt se akármilyen, és főleg nem a konyhában!

Minden nap előszedte azt a nyavalyás poharat. Végül meguntam, hogy naponta ugyanaz és ugyanaz és hiába. Már nem szóltam, csak megpróbáltam másfelé nézni, hogy ne is lássam a konyhaasztalon a pöttyös vizeskancsó mellé tett talpas poharat.

Hogy én voltam a rossz? Mit mondtam én? Semmit. Már régóta nem szóltam semmit. Se a pohárról, se a stílusról. Másról se. Egyik este mégis összecsomagolt! Nem akartam hinni a szememnek. A konyhaajtóból visszanézett, de nem tette le a bőröndjét.

Elfordultam, hogy ne lássa rajtam, mit érzek. Remegő kézzel töltöttem csurig dédanyám kristálypoharát... nem tudtam szólni, csak ittam... ittam a vizet.

Még visszaszólt:

– Azt hittem, a fejemhez akarod vágni! – ennyi volt a búcsú, azzal elment.

Elejtettem a poharat. Vége. Ha már el kellett törnie annak a gyönyörű pohárnak, azt hiszem tényleg jobb lett volna, ha Péter fejéhez vágom... Hát nem igaz?

Már indulsz? Te is elmész? Mért hagy engem mindeki egyedül? Mért nem lehet engem szeretni?

Hétköznapi történet

Lenke a tükör előtt állt. Keskeny, fehér kezével beletúrt a hajába. Az őszes fürtök látványa szomorúsággal töltötte el. Évekig hajfestéssel próbált védekezni az egyre szaporodó ezüstös szálak ellen, mert a mélybarna hajtömegben minden egyes szál már messziről virított, mint az elmúlás hírnöke. Józsi nem értette, miért zavarja az asszonyt ez a természetes változás, de végül jóváhagyta, hogy segíteni kell a dolgon.

– Ha festetsz, legalább ne az eredeti színt akard visszakapni! Olyan az, mintha be akarnál csapni... Az őszinteség az egyik legfontosabb dolog.

Így aztán Lenke vörös lett, majd szőke, kipróbált minden árnyalatot, amit a fodrász ajánlott, mert úgy érezte, hogy minden új szín, új forróságot hoz a lassan hűlni kezdő hitvesi ölelésekbe is. Egy szép napon Józsi újabb kívánsággal állt elő:

– Minek ez a sok felesleges kiadás? Nincs szebb, mint a fiatalos arc és az őszes haj ellentéte. Ki kellene próbálni. Biztosan neked is előnyös lenne.

Ki tudja, hol látott ilyent, meg hát minek is megint változtatni, de azért némi töprengés után Lenke rászánta magát, hogy lenöveszti a festést. Mivel éppen a platina-szőkénél tartott, úgy gondolta, talán nem lesz túl feltűnő a hadművelet. Tél eleje volt, a kucsma ápol, s eltakar, tavasszal egy rövid fiús frizura már az eredeti cirmosra öszült látványt adhatja.

Az első pár centi után világosan látszott, hogy festék alatt tökéletesen megőszült.

– Nagyszerű! – biztatta Józsi –, így még sokkal szebb lesz.

Ez kicsit megnyugtatta az asszonyt, de nem mondható, hogy boldog volt tőle, különösen, ha hozzá vesszük, hogy közben meg kellett vennie élete első szemüvegét.

Most is rémülten nézegette magát a tükörben.

– Olyan feszült vagy! – lépett hozzá a férfi. – Egy jó meleg fürdő majd segít! Tudod mit? Majd én elkészítem – duruzsolta, és már ment is a fürdőszobába.

Milyen gyengéd és gondoskodó – melegedett át az asszony szíve, mikor beszívta a habfürdő illatát.

– Egy könyvet is idekészítettem a székre, eléred a kádból. Legalább egy órát pihenj itt, másképp nem használ. Ha hűlne közben a víz, engedj rá egy kis meleget! Én addig zenét hallgatok.

Lenke behunyta a szemét és álmodozott. Nem volt ez egy nagy élet... de amire fiatalon legjobban vágyott, az sikerült. Az egész életet betöltő szerelem... síríg tartó hűség. Hogy ilyen nincs? Ha valakinek, nekem sikerülni fog... gondolta annakidején... és lám összehozta a sors azzal az egyetlennel, akivel ezt az álmot meg lehet valósítani.

Kinyitotta a szemét. Kinyúlt a könyvért és bosszúsan vette észre, hogy nincs mellette a szemüvege. Ha szólok neki, mérges lesz, hogy erre igazán magam is gondolhattam volna. Kilépett a kádból, éppen csak lerázta magáról a vizet és amúgy pucéran elindult a szemüvegért. Aztán eszébe jutott, hogy egy magazin jobb lenne, mint Agatha Christie. Kicsit fázott, de mégis továbbment a dolgozószoba felé. Meztelen talpának halk neszét elnyelte a vastag szőnyeg és Brahms muzsikája.

A dolgozószobában csak az íróasztal lámpája égett. A férfi sziluettje sötéten rajzolódott ki a fénykörben. El-

mélyülten írt. Lenke lábujjhegyen lopódzott mellé és kíváncsian benézett a válla fölé az írásra. Józsi összerezzen és egy ösztönös mozdulattal rácsapta a tenyerét a papírra.

– Naaa... mutasd! – kapott oda az asszony szinte incselkedve, de Józsi megpróbálta eltüntetni a levelet, így Lenke csak a megszólítás kezdetét látta egy pillanatra: Édes, egyetlen... Ennyi elég volt.

Karvalyként támadt a férfi kezére. A lap elszakadt, az asszony rohant, nyomában a rémült férfivel. Hova is... hova is mehetne, hogy legalább még egy pillantást vehessen a megszerzett fecnire... Beugrott a WC-be, de a reteszt már nem volt ideje betolni, a férfi feltépte az ajtót és elkapta a kezét. Szétfeszítette a nő görcsösen ökölbe-szorított ujjait. A papír a kagylóba hullt. Egy pillanatig ott forgott, aztán elvitte a víz a szavakat: Édes, egyetlen szerelmem, Margit!

– Margit? – visított fel az asszony. – Az a festett hajú kurva! A természetes színek! Csak az ősz haját takarják... Most nem érzed becsapva magad?

Józsi már visszanyerte lélekjelenlétét és magabiztosan válaszolt:

– A szoba is úgy szép, ha festett!

– De... de te mindig azt mondtad...

– Mit mondtam én? Különben is! Az akkor volt! Inkább azzal törődnél, hogy te... te hogy nézel ki? Menj... menj, és nézd meg magad a tükörben!

Lenke csak most ocsúdott rá, hogy csapzottan, meztelenül áll a férfi előtt. Megborzongott. Leakasztott a fogasról egy nagy törölközőt és magára tekerte.

Derült égből...

A vasárnapi sütés-főzés fáradalmai után éppen a kanapé sarkában lévő párnába akarta fúrni a fejét, mikor meglehetősen türelmetlen csengetés riasztotta fel.

– Még jó, hogy nem vetkőztem le teljesen – suttogetta maga elé – és már kászálódott is, hogy megnézzze, ki lehet a látogató. Férje valahol a másik szobában olvasott, vagy bóbiskolt a rántott-csirke és az almás-lepény jóleső emlékével a gyomrában.

A csengő egyre erőszakosabban szólt.

– Ki lehet az a marha ilyenkor, még utóbb felébreszti Ferit – pillantott ki az asszony az ablakon, de a függönyön át nemigen látott ki, csak annyit tudott meg, amit a csengetés is jelzett, hogy valaki áll a kertajtó előtt, a japánbirs takarásában.

Két kézzel beletúrt a hajába, hogy némileg elsimítsa a csapzott fürtöket. A pár nyitva maradt gombot már menet közben gombolta be a ruháján. Csak utólag, órákkal később jutott el a tudatáig, hogy a harisnyája körben meg volt csavarodva és a legócskább, félretaposott papucsában slattyogott ki a kapuhoz.

Egy ismeretlen férfi várakozott a kertajtó előtt. Mivel a ház egy templom és egy egészségügyi központ között állt, gyakran előfordult, hogy valaki tévedésből nyomta meg a csengőt, mert orvosra, vagy papra volt hirtelen szüksége. Ilyenkor türelmesen el szokták igazítani az idegent, merre, hová kell menni. Sárít most mégis valami rossz érzés szállta meg, mikor meglátta a kapu előtt álló férfit.

- Kit tetszik keresni?
- Virág Ferencet. Itt lakik?
- Igen - biccentett az asszony és előkotorta a zsebéből a kulcsot.

Míg a zárral matatott, alaposan megnézte a férfit. Vállas, zömök alakját elegáns ruha emelte ki, hideg kék szeméből érthetetlen elszántság tükröződött.

- Odor. Dr. Odor Bódog vagyok.

Az ismerős név hallatára az asszonynak egy pillanatra egy teljesen oda nem illő, lehetetlen kép villant át az agyán. Gyerekkorában látott egy szerencsétlen egeret, amit a csarnokos a sarokba szorított és egyéb fegyver híján a húszliteres tejeskannát fordította a nyakára. Az egérke két apró szeme kétségbeesetten forgott, aztán hirtelen vége lett. Most ugyanazt az émelygést érezte, mint akkor.

- A férjem alszik... Lehet, hogy alszik - hebegte bizonytalanul.

- Majd fölébred! - jelentette ki vészjósló hangon a férfi és már nyomakodott is befelé az udvarba.

A szobába érve Odor doktor úgy helyezkedett el, mint ha egy színház páholyában ülve várná, hogy végre felhúzzák a függönyt, de egyelőre csak Feri hangja hallatszott:

- Jött valaki?

Most már le se lehet tagadni, hogy itthon van - gondolta Sári és résnyire kinyitva a szárnyas ajtót átszólt a másik szobába:

- Téged keresnek!

A vendég tekintete körbejárt a szobában, minden egyes képet megnézett, ami a falon függött, de csak a szeme járt, arca a szárnyas ajtó felé fordult merev várakozással.

Az asszony tanácstalanul állt a szoba közepén.

Végre belépett a házigazda.

– Szervusz, Ferikém!

– Szervusz. Mit akarsz itt?

Odor tömzsi ujjával az asztalon dobolt, talán hatásszünetet tartott, vagy zavarta az asszony jelenléte. Aztán elszánta magát, hogy kimondja, amit előre eltervezett.

– Ferikém, jól beleszartál te az én házasságomba!

Feri kinyitotta a száját, aztán becsukta. Pár pillanatnyi döbbszent csend után Sáriban hirtelen valami harci tűz lobbant fel. Villogó szemmel támadt a vendégre:

– Hogy jön ez ide? Ferin akar számon kérni valamit? Mit csinált volna a helyében? – félszemmel a férjére pislanott. – Egy öregedő férfinak felkínálkozik egy tíz évvel fiatalabb nő... Maga talán kihagyta volna? És pont most jut eszébe idejönni, mikor annak az ügynök már hónapok óta vége!

– Vége? Asszonyom, ezek önt becsapták.

– Ne önözzön engem, nem a bíróságon van!

– Becsapták! Most is naponta küldik egymásnak a szerelmes leveleket, amikben a következő találkozót beszél meg – bólintott párat, mintha ezzel akarna nyomatékos adni szavainak. Amikor újra megszólalt, a hangjában végtelen szomorúság csengett: – Tudja, ki közvetíti a leveleiket? Az én egyetlen, aranyos kislányom...

Sári ettől nem hatódott meg. Sőt!

– Szép kis család! Az asszony kurva, a lánya meg a kerítő...

A férfi még fel se fogta ezeket a kegyetlen szavakat, az asszony már folytatta:

– Maga soha nem csalta meg a feleségét?

Bódog szinte büszkén húzta ki magát:

– Én? Megcsaltam. Meg bizony!

– Na, látja! Akkor mit akar? Luca visszaszolgált. Kvittek. Egy szava se lehet! Egyedül nekem van sérelmem, mert én nem kezdtem ki soha, senkivel.

Bódog értetlenül nézett körül.

– Hát mindig és mindenért én szenvedjek? Ma is! Megfőztem az ebédet, merem a húslevest az éthordóba. Mondom Lucának, hogy ezt vigye el az anyámnak. Erre szó nélkül bokán rúg. Hát mi vagyok én? Nézzék meg a lábamat! Csupa kék-zöld. Ha valami nem tetszik neki, egyszerűen belém rúg a magas sarkú cipőjével. Nem üthetem vissza, mert amilyen kis vékonyka, csontja törne, ha megverném.

– Ez nem rám tartozik. Intézzék el egymás között. Most menjen! Nem hallja? Menjen innen! Mit akar még?

A férfi nem mozdult. Sári a férjéhez fordult:

– Hagyj magunkra kicsit!

Feri, aki eddig is csak tétován állt az ajtó mellett, most szó nélkül kiment. Az asszony Bódoghoz lépett:

– Nyugodjon meg! Ami rajtam múlik, azt megteszem, hogy ez a kapcsolat ténylegesen véget érjen.

– Ismeri Lucát?

– Ismerem. Persze, hogy ismerem, csak mostanában nem vagyunk köszönő viszonyban. Illetve... ő nem köszön – keserűen felnevetett. – Sajnos ő a fiatalabb. Nem várhatja, hogy előre köszönjek neki. Pláne a történetek után... Jól nézne ki, nem mondom!

Bódog ezen kicsit elgondolkodott, aztán elindult az ajtó felé. Sári fellelegzett, de úgy érezte, hogy talán kellene még valamit mondani.

– Nézze, én szeretem Ferit... és tudom, hogy mindennek ellenére, ő is szeret engem. Soha, a világon senkiért nem hagyna el.

– Luca azt mondta, egy szavába kerül...

– Luca téved...

A férfi, aki már a kilincs után nyúlt, hirtelen megpördült:

– Mondja meg neki! Mondja a szemébe! Autóval vagyok, elviszem a lakásunkra és mondja meg neki! Tisztázzák egymással a helyzetet!

– Mit képzelsz? Dehogyan megyek!

– Nem-e? Majd meglátjuk. Tudja, mit csinálok, ha nem jön? Holnap reggel bevágom Lucát a kocsiba és kihozom ide. Belököm Feri munkahelyére! Hadd legyen botrány! Nekem már mindegy. Itt mindenki mindenkire megért? Senki senkire nem haragszik? Akkor éljenek hárman együtt, és engem hagyjanak végre békén!

– De kérem...

– Megteszem! Meg én! Számíthat rá! Holnap reggel! Na? Jön, vagy nem?

A férfi tekintetéből most már sütött az elkeseredés, a bosszúvágy, és saját ötletétől megittasulva sziszegte az asszony felé:

– Jöjjön, vagy holnap akkora botrány lesz itt, amilyen még nem volt...

Sári azonnal látta, hogy a végén valamit nagyon elrontott és a fölény, amivel az egész vitát kezelte, máris semmivé vált.

– Megyek, de nem ülök a kocsijába. Majd Feri bevisz.

– Elöttem fognak menni, hogy meg ne lógjanak!

– Menjen és várjon kinn, a kocsijában. Át kell öltöznöm.

Sári a legelegánsabb ruháját vette fel, rúzs, szemfeskék és egy kis fésülködés után úgy nézett ki, mintha egy filmben a győztes asszony szerepét kellene eljátszania, belül azonban teljesen összetört, elbizonytalanodott és minden erőfeszítése csak arra irányult, hogy legalább Feri ne vegye észre gyengeségét. Pár szóval elmagyarázta a kialakult helyzetet. A férfinak nem volt ellenvetése. Lassan készültek, arra számítva, hogy a doktor úr megunja a parkolóban a várakozást és hazamegy. Tévedtek.

Elindultak a közeli város felé. Odor pár kocsihosszal lemaradva követte őket, csak az út végén gyorsított annyit, hogy szinte egyszerre érjenek a pontház elé, ahol lakott.

Sári ismerte a házat, de benn még soha nem járt. A kopott csigalépcsőhöz érve Odor gúnyos udvariassággal tessékelte előre a házaspárt:

– Menjél Ferikém, menjél! Ismered te jól az utat... nem először jársz itt.

A hallba érve Lucát szólította:

– Vendégeket hoztam! – majd hirtelen átvedlett gondos házigazdává. – Foglaljanak helyet! Azt hiszem Luca lefeküdt aludni. Főzzek egy kávé?

Feri közvetlenül a bejárat mellé ült, mintha a menekülési útvonalat akarná magának biztosítani. Sári a hall közepén egy fotelt választott, kényelmesen elhelyezkedett, és szinte kihívó pózban átvette formás lábát, amin füstszerű nejlonharisnya feszült.

– Nem kérünk semmit! – jelentette ki Feri nevében is.

Odor érezte, hogy most újra rajta a sor, mondania vagy tennie kell valamit, hát kinyitott egy kis ajtót és beszólt a szomszéd szobába:

– Azonnal gyere ki!

Lucát valószínűleg öltözés közben érte a parancs, mert volt ugyan szoknya rajta, mikor előkerült, de blúzt még nem húzott, felül csak egy rózsaszín melltartó és kombiné takarta. Kicsit mintha kábult lett volna. Talán altatót vett be... – gondolta Sári, és szinte sajnálni kezdte vetélytársát. Luca leült vele szemben, az egyetlen még szabad fotelba. Nem nézett Sárra, csak ültek ott a hall közepén szótlanul. A két férfi, mint két ellentétes póluson, tőlük távol helyezkedett el.

– Hallom, nem tudsz köszönni – törte meg Bódog a csendet. Úgy látszik, jobb nem jutott eszébe.

Sárit feszélyezni kezdte Luca félmeztelensége és már bánta, hogy ilyen helyzetbe keveredett.

– Ne haragudj, hogy zavarunk – mentegetődzött. – Soha nem jöttem volna ide hozzád, ha a férjed nem kényszerít rá.

– Én nem akartam neked ártani – kezdte Luca és ettől a mély bűgő hangtól pillanat alatt elszállt Sári lelkéből a szánalom. Szinte előre tudta, mit fog Luca mondani és azt is, mit kell rá felelnie... és valóban:

– Én nem akartam elvenni tőled a férjedet...

– Nem? Nagyon szép tőled! Köszönöm. Talán meg is magyaráznád, hogy mit értesz ez alatt?

Luca hallgatott. Nem volt felkészülve a kérdésre és nem volt ideje gondolkodni a válaszon, mert Sári most már magabiztosan folytatta:

– Mit nem vettél el? Amit lehetett, mindent elvettél! Az ölelését, a kedves szavakat, a gondolatait... nekem

hagyta a koszos gatyáit, a fáradtságát, a rosszkedvét és persze a papírt, amit le se köpsz, mert a magatokét se becsülöd semmire...

– Ezt kikérem magamnak! – jött meg Luca hangja.

Sári felugrott.

– Csak kérd, majd megkapod! – mondta szikrázó szemmel.

Odor a háttérben elégedetten vigyorgott. Hirtelen Feri szólalt meg, most először, mióta a lakásba léptek:

– Sárikám, gyere! Menjünk.

Az asszony még mondott volna valamit, de nem látta értelmét a köszönetnek sem. Mit mondhatna? Viszontlátásra?

Egészen a parkolóhelyig jól tudta tartani magát, de azzal vége volt. Remegett a lába, alig tudott beszállni az autóba.

– Vigyél el innen... Vigyél valahova. Mindegy hova, csak ne kelljen most haza menni.

Arcán lassan végigfolytak a könnyek, zsebkendőt nem is keresett, a kezével törölgette. A szemfesték elkenődött és jókora monoklit rajzolt az egyik szeme köré.

– Hol vagyunk?

– A tónál. Azt mondtad, mindegy.

– Meg kell beszélni... – kezdte az asszony.

– Hagyj... Rosszul vagyok. – Feri valóban falfehér volt. Megállt az út szélén és lehúzta az ablakot, majd mintha sürgősen meggondolta volna. – Kiszállok. Ki kell szállnom... – hadarta.

Sári megrémült: Csak nem akar a tóba ugrani ez a szerencsétlen?

A férfi azonban az ellenkező irányba futott és eltűnt a bokrok között.

Megint a gyomrára ment az idegesség?

Megmondták az orvosok, hogy semmi baja se a gyomrának, se a szívének, csak nem szabad idegeskednie. Mért keveredik mindig ilyen ügyekbe? – töprengett az asszony. – Hazudott. Azt mondta, vége, de ennek soha nem lesz vége... – álapította meg.

Nem ment a férfi után. *Nem lehet segíteni rajta* – gondolta elkeseredetten. Tükröt, zsebkendőt vett elő, és amennyire tudta, rendbe szedte az arcát.

Múltak a percek. Alig érzékelte. Aztán megcsikorodt a kavicsos út... Fellelegzett, mikor meglátta a sápadtan, verejtékes homlokkal visszatérő férfit. Megsajnálta.

– Jobban vagy? Tudsz vezetni? Akkor most ne beszéljünk semmiről. Szépen, nyugodtan menjünk haza.

Kis kínai aknát keres

– Soha ne legyen rosszabb napunk... – sóhajtott Veronika, miközben kivette a holmiját az előadóterem fali-szekrényéből. – Mehetünk haza!

Már a kabátját akarta húzni, mikor kiszólt a dohányzó-ból az egyik kolléga:

– Hova siettek? Főztem még egy kávé. Most igazán rá-érünk meginni.

– Igaz – hagyta helyben az asszony.

Kivételesen, félnapot dolgoztak. Mindjárt ebéd után kezdődött az értekezlet, amolyan félhivatalos, a nagyfőnök fejükre olvasta a dörgedelmeit, de mivel senkinek nem volt ellenvetése, jóval hamarabb vége lett az egész-nek, mint számították. Mindenki megkönnyebbült és szinte úgy érezték, hogy megérte az a kis fejmosás ezt a szinte ajándék szabad délutánt.

Legtöbben máris célba vették a kijáratot, de vagy tízen benyomakodtak a kis helyiségbe, amit már betöltött a frissen lefőtt kávé illata. Veronika úgy érezte, hogy eny-nyit még megengedhet magának, hiszen csak valami harapnivalót kell venni útközben és már otthon is lesz.

A fal mellett álló foteleket már elfoglalták, páran áll-va szorongtak köztük, Veronika csak a nyitott ajtóban tudott megállni, a kávéját is úgy adták neki kézről-kéz-re, gyorsan megitta és éppen lépett volna kifelé, mikor Hajas Imre utána szólt.

– Várjon Veronka, van egy jó viccem!

Veronika megállt tétován, a többiek összébb húzódtak, a fiú pedig a kis szabad helyen felállva elkezdte:

– Ez egy találós-kérdés. Tessék jól idefigyelni! Sárga és ekkora! – kezével derékmagasságban húzott hirtelen egy vízszintest:

– ... és így csinál... – azzal lábával olyan mozdulatokat tett, mintha egy csikket taposna szét. Mindenki áhítattal figyelt rá.

– Eltapos egy cigarettát – próbálkozott valaki – de a fiú nevetve rázta a fejét.

– Nem, nem! – azzal megismételte a pantomimet.

– Szabad a gazda – vetett véget Veronika türelmetlenül a bemutatónak. – Na, mondja gyorsan, mert sietek.

A fiú már előre nevetett saját viccén és harmadszor is megismételte a csikktaposást, miközben kimondta végre:

– Kis kínai aknát keres!

Veronka a többivel együtt nevetett – viszlát, holnap... – és kifordult az ajtón. Gyorsan öltözött és indult. Oda-benn újabb bemutató lehetett, de csak a végét, a megoldást hallotta:

– Megtalálta... Megtalálta az aknát! – az előzőnél is nagyobb nevetés még akkor is szünni nem akaróan gyöngyözött, mikor az asszony már a lépcsőn szaladt lefelé.

– Affene! Ezt még megvárhattam volna, most hogyan mesélem el Lalinak?!

A kijárat melletti tároló üvegfelületében megpillantva magát önkéntelenül félrehúzta a száját: – Úgy lóg rajtam ez a télikabát, mint a rongy! Ez bizony sír egy újért! – de ahogy kilépett a délutáni ragyogásba, újra betöltötte az elégedett megnyugvás: – Majd jövőre! Hiszen jóformán itt a tavasz...

A park mellé érve lassított a tempón, szinte áhítattal nézte a kopasz fákat, az égnek meredő ágakról mintha

egyik napról a másikra hirtelen letörölte volna a szürkeséget a tavasz ígérete, mintha a nedvek robbanásra készen feszülnének a kéreg alatt. Start előtti felajzott várakozás.

– Akárcsak mi, az érettségi előtt... jön a nagy élet... mennyi félelem... mennyi reménykedés, aztán mi lett belőle... Erre kellett annyit készülni? Ettől kellett úgy félni... hiszen semmi az egész...

Már a főtéren járt, mikor újra eszébe jutott Imre találós kérdése és kimondhatatlanul vágyott rá, hogy elmondja valakinek. – Kinek is? Alig volt barátja, társasága... Ezen szoktak Gizivel, a szomszédban lakó magányos nővel lázadozni... de már ő is meghalt, vagy öt éve... Munkahely... haza... Vásárlás... haza! Munkahely... vásárlás... haza! Ennyi itt az élet. Erre kellett olyan nagy izgalmmal készülni...

A pártház elé érve eszébe jutott Róza, a volt kolléganő, aki azóta felelős beosztásba került. Hozzá minden héten fel szokott ugrani, elviccelődtek pár percet, hiszen annak is mi dolga lett volna, és ha volt is, ráfoghatta arra a kis tereferére, hogy tartja a kapcsolatot a „dolgozó néppel”. Róza imádta a vicceket. Neki feltétlenül el kell mesélni... be fogja mutatni a csikktaposást... sőt! Úgy érezte, még jobban tudná csinálni, mint az a tejfelesszájú fiú. Magában előre kuncogott és befordult a szürke épület ajtaján. Odabenn szinte síri csend volt. Veronika egy pillanatra megállt a sötét folyósón... éppen indulni volna tovább, hiszen jól ismerte a járást, de hirtelen kivágódott az egyik ajtó és Lali lépett ki rajta, majd hogy egymásba nem ütköztek.

A férfi zavartan mosolygott, de az asszonynak ez fel se tűnt, annyira betöltötte a kikíváncozó közlésvágy, s a

vörösödő arc számára csak a sietség jele volt. Egy hirtelen puszi után szinte ráömlesztette a férfire a csacsogó kérdéseket:

– Hát te? Hogy kerülsz ide ilyenkor? Mit csinálsz itt? – de meg se várta a választ, már mondta: – Egy isteni jó viccet hallottam...

– Most ne – szabadkozott a férfi –, majd otthon.

– Én Rózához jöttem... de ha gondolod...

– Csak menj, én innen egyenesen haza sietek – azzal ki is került az asszonyt, szavait barátságos, szinte intim bólogatással fűszerezve.

Mindez teljesen meglepte Veronikát, hiszen már évek óta este nyolc előtt ritkán ért haza a férje. A váratlan lehetőség egészen felvillanyozta... – Ma minden jó, minden szép, az ilyen ritka, apró örömeket meg kell becsülni.

Róza irodájának előterében nem volt senki. A gépírónő már elment. A belső irodából halk beszélgetés hallatszott. Róza rögtön kijött és a résnyire nyitva maradt ajtón át látni lehetett, hogy legjobb barátnője Husika ül odabenn. Veronikát nem invitálta beljebb, csak sietősen megkérdezte:

– Mi a probléma?

Veronika látta, hogy rosszkor jött, de azért nem hagyta elrontani az örömét:

– Á, semmi, csak hallottam egy viccet és frissiben el akartam mesélni – és mutatta és kérdezte és mutatta és mondta és végül maga is nevetett, amikor elárulta a megoldást. Róza is nevetett, kissé zavartan, de Veronikának ez sem tűnt fel, meg a szabadkozás sem, hogy most itt van Husi, és ne haragudjon, de nem ér rá, majd holnap...

Örült is, hogy ilyen hamar elmondhatta, amit akart. Nem ment bevásárolni, hanem sietett haza, hátha össze tud még valami vacsorát csapni, mire Lali is hazaér, de kész csoda, a férfi, ahogy ígerte, otthon várta.

– Most hirtelenjében csak rántottát tudnék csinálni, nem baj?

A férje a másik szobából szólt át:

– Jó lesz.

– Hány tojást kérsz?

– Nem is tudom...

– Három elég lesz?

A férfi még mindig nem jött elő, hát nem kérdezősködött tovább, hanem gyorsan terített és megsütötte a tojásokat.

– Kész a vacsi! Gyere, mert kihűl.

Na, végre! Leültek egymással szembe a kis konyhaasztalhoz. – *Majd evés után, a szobában mesélem el neki a kis kínait. Addigra jobb kedve lesz.*

Lali azonban eltolta maga elől a tányért, és két könyökére támaszkodva a kezébe temette az arcát. Veronika elhűlve nézett rá, de a férfi csak ennyit mondott:

– Baj van.

Az asszony elrémült:

– Te jóisten! Mi?

A férfi homlokán apró gyöngyökben állt a verejték. Úgy mondta ki, mintha a világ akarna összedőlni körülötte:

– Nő.

– Csak nem... Csak nem csináltál fel valakit? – szeppent meg az asszony, de máris gyorsan hadarta: – Gyerek? Magunkhoz vesszük, örökbe fogadjuk, felnő a mienkel...

A másik türelmetlenül közbevágott:

- Dehogya! Szó sincs gyerekről...

Veronika kicsit megkönnyebbülten felsóhajtott.

- Hát?

Csend. Mintha örökké tartana.

- Beleszerettem valakibe... Egy asszonyba.

Veronika csak nézett. Azt el tudta képzelni, hogy a férje valami meggondolatlan kalandba keveredik, de hogy szeretni... rajta kívül, valaki mást is tudna szeretni? Hirtelen mintha teljesen kiüresedett volna az agya... Amikor megszólalt, valahonnan messziről hallotta a saját hangját:

- Arról nem tehet senki, ha beleszeret valakibe...

- Ha most összecsomagolod a holmimat és az ajtó elé teszed, kimegyek egyenest a vasúthoz és a vonat alá ugrom... - mondta a férje, mint egy leckét, amit már minden eshetőségre készen, előre átgondolt.

- Csak nem képzeled, hogy ezért kidoblak? Hát így ismersz?

Úgy érezte, hogy menten megfullad. Mivel a férfi nem válaszolt, folytatta:

- A szerelem csodálatos dolog... Örülj, mint egy ajándéknak - próbálta az asszony összeszedni minden józanságát.

Lali nyelt egyet, mint aki túl van a nehezén, és reménykedni kezdett:

- Segítesz? Ugye segítesz rajtam? - látva, hogy Veronika megértően bólogat, most már gyorsabban folytatta: - Csak leveleztünk, és a férje, az a bunkó, kutatott a szekrényében... és megtalálta a leveleimet. Se levéltitok, se semmi... Képzeld, elolvasta az összest.

- De hát, édes istenem, miket írtál neki?

- Semmit, csak hogy... milyen gyönyörű... gyönyörűek a mellei... Meg ilyeneket.

- Hogy írhattad? Hol láttad te annak a nőnek a mellét? Ekkora naivitás hallatán a férfinak elállt a szava... Nem, ennek nem lehet megmondani az igazat, össze fog roppanni... ez még most is vakon hisz bennem... Kicsit dadogva folytatta:

- Hát... hát csak úgy elképzeltem. Magam elé képzeltem. De a leveleken nincs rajta a nevem. Nagyon vigyáztunk... mégis rájött, hogy én írhattam... Botrányt akar csapni... Elment az esze! Azzal fenyegetődzik az az állat, hogy bemegy a tanácsra, meg a pártbizottságra és elintézi, hogy kirúgjanak az állásomból.

- Én... Mit tudok én segíteni?

- Ha panaszt tesz, Róza be fog hívatni, hogy nézd meg a leveleket és azonosítsd az írást. Mondd azt, hogy nem én írtam. Nem az én írásom. Akkor el van intézve. M lehet panaszra a sóhivatalba...

Veronika tudatában hirtelen összeállt a kép: Lali a pártbizottság folyosóján... Róza... és persze Husi az irodában. Ezek ott főzték ki, mit lehet tenni... mit mondjon... hogyan adja be nekem... ezek mindent tudtak... csak én nem tudtam semmit... Ott nevettem... bohóckodtam... Játszottam a kis kínait...

Már nem érzett mást, csak végtelen szégyent, megalázottságot, megsemmisülést... Nagy erőfeszítésébe került, hogy meg tudjon újra szólalni:

- Jól van. Csak annyit kérek, ne felejtsd el, hogy azonnal melléd álltam. Segítettem... de ez nem csak ennyi. Tudom, hogy ezt nem fogom ilyen könnyen lenyelni. Holnap... holnap lehet, hogy neked támadok... akkor jus-

son eszedbe minden egyes szó, amit ma mondtam...
hogy nem bántottalak, nem hibáztattalak...

Felálltak. Az asszony, mint egy alvajáró indult kifelé a konyhából. Már csak maga elé dűnnyögött:

– Minek keresni az aknákat... a rejtett aknák úgyis felrobbannak... Az aknák mindig felrobbannak...

A férfi pár pillanatig értetlenül figyelte, aztán megvonta a vállát...

A két tányér ottmaradt a konyhaasztalon a kihúlt vacsorával.

Lizi lázadása

Lizi mosogatott. Közben időnként a karjával próbálta az arcát törölgetni, de hiába, mert újra és újra eleredtek a könnyei.

Persze! Mindig az asszony tudja meg utoljára. Mennyit pletykálhattak a hátam mögött az ismerősök... és senkiben nem volt annyi jóérzés, hogy figyelmeztessen...

Hiszen gondolhattam volna magamtól is... Janira mindig, mindenhol csak úgy ragadtak a nők... Ha jól meggondolom, se csinos, se formás, de vidám és mindig is tudott a nyelvükön beszélni. Mennyi tréfa, vicc záporozott belőle! Mindenre volt replikája. Még a köszöntet is megneveltette volna!

– Magam is ezért szerettem meg – mondta ki hangosan, és bólogatott, míg az utolsó tányért a szárítóra tette. – Már csak pár lábos és egy tepsi van vissza. Jaj, az egyik kicsit leégett.

Délután Fáni, a barátnője vigasztalta.

– Nem olyan nagy ügy ez, mit vagy úgy oda? Minden férfi ilyen. Amelyik vezető állásba kerül, az meg pláne azt hiszi, hogy valóban ő a szép szőke herceg. Egyiknek se jut eszébe, hogy csak a hivatali előnyökért kapnak rajta a lányok, asszonyok. Nem ingyen riszálja előtte a seggét a titkárnője. Tc! A helyi kakasok! Tudnék mesélni egyet, mást...

Istenem! Janit a helyi kakasok közé sorolta Fáni. Sose hittem volna, hogy ide jutunk...

– Még kiöblítem a tálat, aztán ez is kész – motyogta maga elé keserűen.

Elővette a felmosó vödröt és hozzálátott, hogy a követ is rendbe tegye.

Megnyikordult az előszoba ajtaja. Lizi még egyszer megtörölte a szemét a ruhája ujjával. *Talán még nincs veszve minden...*

János köszönés nélkül el akart sietni a nyitott konyhaajtó előtt, de az asszony hangjára megtorpant egy pillanatra.

– Szia! Menj csak be a szobába – próbált Lizi derűs hangot megütni és még egy mosolyt is a szája köré erőltetett, ahogy kipillantott a konyhaajtón. – Már elmosogattam. Azonnal készen leszek a konyhával.

– Készen? Szóval készen! Azt hiszed csináltál valamit, mert elmosogattál? Amíg nem mostad fel a konyhát, addig nem vagy készen! – mordult rá a férfi.

Lizi döbbenten nézett rá.

– *Mitől ilyen ingerült? Ugyan honnan jön?* – hirtelen felsajdult minden keserűsége, a megalázottság, a feleslegessé válás. Az elmúlt napok összes gyötrelme dühös lázadásként egyszerre tódult a fejébe. A felmosórongyot egy hirtelen mozdulattal belevágta a vödörbe.

– Felmosni? Nem! Hát tudd meg, nem fogok felmosni! – kiáltotta, mintha ezzel a mondattal végre megtorolhatott volna minden sérelmet. – Majd ha minden nő, akit helyettem csókolnál, mind, akivel kedves voltál, mikor itt-hon csak ordítózni tudtál, ha minden kurva idejön, és legalább egyszer felmossa ezt a rohadt konyhát, akkor majd én is újra felmosok!

Jani rémülten meredt rá. Ijedtében az asszony kitörését szó szerint értette... Szinte összetöpörödött a megdöbbenéstől.

– Nem. Nem kell... nem kell senkinek idejönni – tiltakozott dadogva. – Majd én felmosok...
... És úgy maradt, amíg csak éltek.

Barátom, a doktor úr

– Imre vagyok, de nem szent – mutatkozott be a férfi, és hozzátette, mint egy tréfát, amit láthatólag már sokszor elsütött:

– Kiskoromban azt szoktam mondani: „Szent... Imle... helceg... úl...” A felnőttek meg kinevettek.

Most csak Hédi, a felesége nevetett, de Imrét ez nem zavarta. Folytatta az ismerkedést:

– Itt akartok letelepedni? Ki lehet ám bírni abban a szükséglakásban egy darabig, amit kaptatok! Mi is ott laktunk egy évig. Tudsz főzni? – fordult hozzám, de meg se várta a választ. – Főzni, azt kell! Itt nincs se menza, se más olcsó közétkeztetés. Vendéglőbe nem lehet járni ebből a fizetésből. A feleségem is hamar belevált, pedig őt igazán elkényeztették otthon. Az apja jegyző. Az anyósom igazi úrinő. Hédi a családi kúriájukon nevelkedett. Igen. Tc! Micsoda jó nevelést kapott! Kitűnően zongorázik. Na és a hangja! Diák korában az iskola énekkarában szólót énekelt. Abszolút hallása van. Igen, abszolút hallása van! Nekem nincs... – ezt úgy tette hozzá, mintha erre is külön büszke lenne.

– Jól fogjátok érezni magatokat. Itt összetart az értelmiség. Majd meglátjátok! Bemutatlak benneteket Lacinak is. Dr. Réti Laci a barátom. Igen. A doktor úr a barátom. Majd meglátjátok! Majd meglátjátok!

Megláttuk. A falu széles főutcáján városias küllemű, de földszintes házak sorakoztak, előttük a téglából kirkott járda itt-ott már hiányos volt, és arra emlékeztette a rajta botladozókat, hogy régen elmúlt az az idő, amikor

ennek a helységnek tekintélye, vagy bármi szerepe lehetett a környék életében.

Szombaton délután, ha nem esett az eső, végig lehetett sétálni vagy kétszáz méteres szakaszon, a Főtérig, ahol fagylaltot vehettünk. Azután vissza. Rendszerint Imre és neje is velünk tartott. A beszélgetésekben kerültük a politikát, viszont Hédike teljes családfáján hamarosan úgy kiismertük már magunkat, mintha saját rokonunk lenne az egész nemzetség.

Sajátmagáról nem sokat árult el Imre. Csak annyit mondott, hogy az apjának étterme volt egy kis faluban, a Bakonyban. Mikor ez szóba került, Hédike ránézett a férjére és gúnyosan félrehúzta a száját, amiből arra következtettünk, hogy inkább valami kocsma, netán csak bögrecsárda lehetett a megélhetés forrása.

Imre volt a legkisebb fiú, a család esze, kitaníttatták tisztességgel. A bátyja csak egyszer látogatta meg. Bejött a hivatalba... ünneplő ruhában, fényes fekete csizmában, ahogyan templomba vagy orvoshoz megy a falusi gazda. Imre fülig vörösödött, amikor meglátta.

– Gyere! – sziszegte a foga között, és kimentek az ajtón. Soha többet nem jött hozzá senki a családjából.

A következő Imre-napra már mi is hivatalosak voltunk. A házigazda mentegetődzött:

– Réti doktor úr, a barátom, nem lesz itt, mert Párizsban van.

Kicsit irigykedve tette hozzá:

– Hja, egy orvos megengedheti magának, hogy utazgasson...

Pár nap múlva diadallal rakott ki az íróasztalra néhány apróságot:

– Nem feledkezett meg rólam, nemhiába, barátom a doktor úr! Ezt nézzétek meg! – és mi ámulattal adtuk körbe a kis átlátszó műanyag gömböt, benne az Eiffel-toronnyal, hóeséssel, meg a golyóstollat, a fekete fürdőruhás nővel.

– Fordítsátok meg! – hű a mindenit! – Lecsúszik a fürdőruhája! – ez akkoriban egészen különleges újdonságnak számított.

– Még valami van – tette hozzá sokatmondóan és előhúzott egy szex-magazint – nem titok. Ti is megnézhetitek, lányok. Nem kell itt pironkodni. Hédi már látta. Azt mondta, nincs ebben semmi különös. Persze ő modern, komoly nő... nem zavarja az ilyen látvány. Én forróvérű, lobbanékony vagyok – húzta ki magát, – de a nejemet nem lehet felizgatni semmivel – ez utóbbi szavaknál mintha egy kis zavart sajnálkozás is vegyült volna a hangjába.

Ennyiben maradtunk.

Alig egy hónap telt el, mikor egy szép napon Réti doktor úr állított be az irodába. Azonnal a lényegre tért:

– Van egy hírem! He-he! Kinek jó, kinek rossz! Megyek az Alföldre. Kérésemre áthelyeztek a szülőfalumba. Mutatok valamit, he-he, hogy meg ne feledkezzetek rólam – azzal elővett egy kis riportertermagnót.

– A búcsúestémen készült. Titokban! Meghallgathattátok, de lekoppintani nem engedem. Na, milyen haver vagyok? Hm. A hölgy még nem tudja, hogy ez búcsúest

volt és én hamarosan lelépek – újra felnevetett és bekapcsolta a magnót.

A halk sóhajoktól a koloratúr sikolyokon át a hála elégedett dűnnyögéséig minden hallható volt, amit csak elő lehet csalni egy nőből egy kiadós szeretkezés közben.

Imre a térdét csapkodta nevettében. Mi pár pillanatig dermedten hallgattunk, mert mindannyian azonnal felismertünk, hogy kinek a hangja...

Mindenki ráismert, kivéve... Imrét. Nem csoda, hiszen maga is megmondta, hogy neki nincs... abszolút hallása.

Iluci

Évtizedek teltek el azóta, hogy utoljára Pécssett jártunk. Akkoriban épült-szépült, fejlődött ki az Uránvárosnak nevezett városrész. Újdonság volt számunkra az Olimpia étterem, ahova nemcsak kitűnő konyhája, hanem a mindig tiszta, szép környezet, udvarias kiszolgálás miatt is érdemes volt betérni. Mért hangsúlyozom ennyire ezeket a tulajdonságokat? Hiszen ez természetes! Ma. De akkoriban mindez szinte fényűzésnek számított.

Az ebéd és a kényelmes kávézgatás után irány a ke-
rület új áruháza!

Nem mintha vásárolni akartunk volna, hanem csak kör-
röngözni, böngészni a nekünk, vidékieknek még szo-
katlan árubőségben.

Nocsak! Ismerősök. Az egyik pultnál a kiszolgálóban
egy régi iskolatársamra ismerek. Ő volt a legnagyobb
szájú lány az első elemiben. Örömben azonnal meg-
szólítom. Név, idő, minden stimmel, de rám nem em-
lékszik. Na persze, már akkor is mindig csak magával
törődött.

Aztán egy vásárló állít meg. A nővére, Erzsi volt a leg-
jobb barátnőm. Ugyancsak az elemiben. Jól esik, hogy
emlékszik rám.

Röptében megtárgyaljuk kivel, mi történt azóta.

Gyerünk tovább, a játék osztályra! A polcoknál sö-
tétké eladói köpenybe öltözött, karcsú, fiatal nő rako-
dik: Jé! Hiszen ez Iluci.

Iluci! Pici kora óta ismerem. Egymás nyakába borulunk. Valami olyan furcsa... tudom már! Tisztán, érthetően beszél... Pedig, amikor utoljára láttam, talán tizenöt-tizenhat volt, de még akkor is alig lehetett kivenni a szavából, mit akar mondani. Erősen beszédhibás volt. Nem tudom, volt-e egyetlen ép mássalhangzója. Még a nevét is így mondta: Ijuti.

– Mi történt veled?

– Elváltam attól a vén disznótól – mondta ki rövid tömörséggel az elmúlt évek lényegét.

A vén disznó? Ki lehetett az a vén disznó? Ó, igen! Tudom már!

Perc Marcsi jókedvű, belevaló lány volt. Elöl-hátul minden kíváncsi gömbölyűséggel megáldotta a sors. Emellett a beszélőkéje sem volt akármilyen. Az Isten is boltosnak teremtette.

Szíve vágya hamarosan teljesülhetett, mikor megismerkedett Nollmayer Ferencsel, a magántaxissal. A szende fiút lenyűgözte a lány életvidám természete és hamarosan megtartották az esküvőt.

A fiatalasszony egy tojáskereskedőnél dolgozott, férje pedig továbbra is a főtéri taxiállomáson várta az utasokat. Kettőjük iparkodásából hamarosan egy szolid sarokház építésébe kezdtek, amelynek földszintjén Marcsi már megnyithatta az áhított saját fűszerüzletet.

A bolt a külvárosban volt ugyan, ahol már szegényebb a lakosság, de Marcsinál könyvre is lehetett vásárolni. Hó végén az asszony a hitelezésért még pár százalékot rá tett a végösszegre, így mindenki jól járt. Mindenest tar-

tott, aki süttött, főzött, takarított és ő maga teljesen az üzletnek szentelhette magát.

Hamarosan megszületett a házaspár első, gyönyörűséges kislánya: Ilonka, vagyis Iluci, ahogyan mindenki becézte.

Kevés ideje volt az asszonynak. A gyerek ellátása is a cselédre maradt a házimunka mellett. A cselédek pedig jöttek, mentek, mert sok volt a munka, kevés a fizetés. Legtöbbjüket mégis Marcsi asszony rúgta ki. Kit ezért, kit azért.

– Nem vitte ki a két serblit a hálóból – mesélte nagy hangon a boltban. – Kimosni se akarta! Azt mondta, az mindenkinek a maga dolga. Én bizony nem azért fizetek, hogy magam csináljam!

A következő lánynál ez volt a kifogás:

– Nem evett kenyeret a rántott húshoz! Micsoda szokás ez? Nem bírtam nézni. Meg is mondtam neki: Vagy megesszik ő is egy szelet kenyeret az ebédhez, vagy kiteszem a szűrét. Inkább elment a finnyás... és még volt képe azt mondani a végén, hogy nem akar olyan kövér lenni, mint én!

Máskor:

– Nem úgy terítette fel a szőnyeget, ahogy én szoktam, aztán azt mondta, azért, hogy szebb legyen. Azt hiszi, jobb az ízlése, mint az enyém? Milyen szemtelen cselédek vannak manapság!

Ilucit fürdették, fésülték, öltöztették az egymást váltó cseléd lányok, de egyébre aligha maradt idejük, az anyja pedig szinte észre se vette, hogy a világon van. Az apja szerette, kényeztette, de neki is kevés ideje volt, szinte egész nap a volán mellett kellett ülnie, hogy tör-

leszteni tudják az építkezésre felvett hitel esedékes részleteit.

Két év múlva újabb lánykával, Andreával gyarapodott a család.

Nőttek a testvérek, már a pici is beszélt, sőt szebben, tisztábban, mint a nővére.

– Egyik szép, a másik okos, dicsekedett az anyjuk.

Iluci göndör, fekete haja makrancosan röpködött finom, fehér pofikája körül, kék szemével olyan ártatlanul nézett a világba, mintha ő lenne a fiatalabb, nem a húgocskája, és szinte jól állt neki a pösze gügyögés. Az anyja azt hitte, hogy buta, vagy éppenséggel a kicsi testvérét utánozza, ezért le-lekent neki pár pofont, ha már nagyon idegesítette a kislány alig érthető beszéde.

Nevelés, törődés terén többre nem futotta.

Iluci iskolás lett. Szülei még ekkor is alig fogták fel, hogy nagy baj van a lányukkal, hiszen olyan bájosan gügyög! Eleinte az órákon és szünetekben is bátran cacsogott, de mivel a többi gyerek kicsúfolta, egyre ritkábban szólalt meg. Esténként az apja foglalkozott vele, így írni, számolni megtanult, de olvasni csak magában tudott. Bólogatott, vagy a fejét rázta, az igen vagy a nem helyett. Marcsi jókora csemegekosárral lepte meg a tanítóját minden ünnep alkalmából, így a kislány átvergődött az elemi alsó négy osztályán.

Amikor kitört a háború, Nollmayer Ferenc is megkapta a behívót. Autójával együtt igényt tartott rá a hadsereg.

„Muszka földön lassan jár a posta” – énekelték a rádióban és ez így is volt. Marcsi asszony aggódva várta a híreket, közben az üzlet, a gyerekek, a háztartás, a cseléd gondja között őrlődve egyre szerencsétlenebbnek, véd-

telenebbnek érezte magát. Nem ő volt az egyetlen asszony, aki ezekben a nehéz időkben támaszra vágyott és azt meg is találta azok között, akik nem voltak még – vagy már – hadra foghatók.

Dezső, akit a kislányok akkoriban Dezső bácsinak szólítottak – és előrebecsájthatom, hogy idővel ő lépett elő Iluci szóhasználatában „vén disznóvá” –, ott lakott a külvárosban, nem messze a fűszerüzlettől, egy olcsó kis albérletben. Magát újságírónak, máskor színházi szakembernek nevezte, olyan alapon, hogy írt egyszer egy cikket a helyi lapba, fiatalabb korában pedig akadt néhány kapcsolata a kóristalányok között. Volt valami járadéka valahonnan, amiből szerényen megélt, de havonta egyszer, mikor megérkezett a pénze, finom ételt, italt vett magának... már a helyi kereslethez viszonyítva. Marcsi igyekezett megszerezni az igényes vevő részére a márkás bort, a tőkehalmáj konzervet, vagy kaviárt, ami a háborús viszonyok között nem volt csekélység. Az ingyencségek megtárgyalása azt a képet erősítette, hogy a vevő igazán finom úriember.

Beszélgetés közben az asszony is elmondta bánatát, gondjait, magányosságát és hamarosan támaszra lelt a finoman öszülő, de még mindig fess férfiben.

Szerette ő a férjét és meg sem fordult a fejében, hogy bármi helytelen lenne ebben a kapcsolatban, hiszen eleinte sokszor Ferenc képét idézte maga elé ölelkezés közben. Meg aztán úgy gondolta, hogy eleget szenved, dolgozik, valami vigasz neki is jár ebben a rohadt életben! Ha megjött a barátja, lányait kizárta a kopár udvarra játszani, ő maga pedig a hálóban tanulta az új figurákat, amikről eddig fogalma se volt és kicsit már unalmas házaselete után fantasztikus felfedezésnek érzett.

Milyen lehet mindez egy fiatalabb partnerrel?

Nem. Nem akart ő más szeretőt keresni. Arról ábrándozott, hogy ha Feri Isten segítségével hazakerül, hogyan tudná feltűnés nélkül bevezetni a szeretkezés terén megtapasztalt rejtelmekbe, hogy azért ne világlódjon ki, milyen tanítómestere volt.

Hónapok óta semmi hírt nem kapott a férjéről. Meghalt, vagy elfogták? Az oroszok pedig már Pécs közelében voltak.

Annyi mindent lehetett hallani felkoncolásról, erőszakról. Az asszony egyre jobban félt. Ki védi meg cseperedő lánykáival együtt a rátörő katonáktól?

Dezső felajánlotta védelmét és a várható ostrom idejére átköltözött Marcsihoz.

Éjszakánként egyre közelebből látszott az ágyúk torkolattüze.

Már lőtték a várost. Az asszony félelmében még a szokottnál is szorosabban kapaszkodott a szeretőjébe.

A szomszéd ház tetejét eltalálta egy akna. Eluralkodott rajtuk a rettenet... Fékcsikorgás... egy autó a ház előtt... Istenem! Itt vannak az oroszok! Betörtek a házba?

Kivágódott a hálószoza ajtaja. A kintről bevillódzó fények egy pillanatra megvilágították a szobát és a belépő alakot.

– Feri!

Az asszony majdnem mozdult, hogy a nyakába ugorjon, de még idejében ráeszmélt, hogy teljesen meztelen és mellette ott lapít a szeretője is.

Feri némán állt. Kezében erőtlenül csüngött a fegyvere... aztán megfordult és szó nélkül kiment az ajtón.

Még hallották, hogy odakinn felzúg az autó motorja, aztán csak a becsapódások hangja töltötte be az éjszakát.

Marcsi hisztériás zokogása közben mindebből már nem hallott semmit.

Először Dezső tért észre. A ruháit úgy kapkodta magára, mintha az még menthetne a helyzeten. Az asszony sikoltozva sürgette:

– Igyekezz, igyekezz! Eredj innen gyorsan! Lehet, hogy mindjárt visszajön...

Az tenné be a kaput! – villant a férfi agyába – ha visszajön, még utóbb lepuffant mind a kettőnket! Ha kimegyek, akkor meg az oroszok lőnek szitává... Jól nézek ki!

Megpróbált határozott képet vágni:

– Most nem hagyhatlak magadra, megvédlek benneteket bárki ellen – mondta lovagiasan, bár kissé reszkető hangon.

Szerencsére nem volt szükség a védelmére.

Nolmayer Ferenc nem jött vissza, sem akkor, sem soha többé.

Mire hajnalodott, az oroszok elfoglalták a várost. A délelőtti órákban már a gyalogság hömpölygött végig az utcákon. Mindenki szörnyülködött, aki ki merté dugni a fejét a lakásából vagy a pincéből.

– Mennyien vannak? Mint egy gigantikus nyáj, csak mennek, mennek előre... Fáradtan, de megállás nélkül... Ezek ellen akartunk mi harcolni?

A külvárosi boltocska nem csábította a katonákat. Olyan gyorsan elhaladtak mellette, hogy még a kirakata sem tört össze.

Az asszony hetekig sírdogált. Aztán beleszokott az új helyzetbe.

Hónapok múlva láttam egyszer a Király utcában. Bement egy üzletbe, nyomában azzal a bizonyos „vén disznóval”, akit Iluci emlegetett.

A Nollmayer család kiesett a látókörömből. Az egész történet feledésbe merült, mint megannyi pletyka, szóbeszéd, amit az emberek összehordanak.

Most ott, az Uránvárosban, az új áruház pultja mellett mégis ellenállhatatlan vágyat éreztem, hogy a régi ismerősökről érdeklődjek.

– Anyukád hogy van?

– Mit tudom én! Nem is érdekel – bukott ki Iluciból a válasz. – Ezt tette, ezt tette velem! Csak a húgomat ajnározta. Kitanítottatta, engem meg hozzáadott ahhoz a disznóhoz, a volt szeretőjéhez, hogy megszabaduljon tőle és rám se legyen tovább gondja. Képzelheted, min mentem keresztül! Úgy tartott, mint egy rabszolgát. Nem volt elég, amiket velem tett, a végén hozta a vén haverjait is, hogy megkeressem a pénzt az ellátásomra... Azt mondta, hogy én semmirevaló vagyok. Nélküle éhen halnék. Aztán megtudtam, hogy van olyan iskola, ahol megtaníthatnak beszélni. Logopédia. Nagyon akartam és látod, hallod... sikerült. Akkor megszöktem. Megszabadultam és végre boldog vagyok.

Nászmenet

A sokadik cigarettát szívták. Lassan kifogytak a témából. Divat, árak, munkahely. Ági a házassága problémáit kezdte ecsetelni. Sopánkodott, hogy a férje milyen elragadó volt, amíg udvarolt, most pedig alig szól hozzá. Hova tűnt a szerelem? Csak legalább leülne a gyerek mellé tanulni! Adél már kívülről tudta az összes várható vádat, mert minden beszélgetésük minden alkalommal ugyanoda lyukadt ki. Kicsit unta is a panaszáradatot és titokban az órájára nézett.

– Nem értlek benneteket, házasságban élő asszonyokat. Mit vártok? A házasság nem egy egész életre szóló nászmenet! A szerelem legszebb szakasza egymás felfedezése, megismerése. Szeretni egymást kötöttségek, konvenciók nélkül! Az igen! Egy darab papírért feláldozni ezt a perzselő vágyat és a szabadságot? Mi értelme ennek? – mélyen felsóhajtott, hogy jelezze sajnálatát és együttérzését.

Ági nem felelt, mert észrevette barátnője óvatos pillantását, amikor Adél már harmadszor nézett a karórájára.

– Jaj, nagyon itt ragadtam. János biztosan hazaért, meg Pubi is a napköziből. Sietnem kell.

Adél udvariasan szabadkozott:

– Hova sietsz, hadd várjon a párod! Nem dől össze a világ, ha kicsit késel – magában azonban fellelegzett, hogy végre egyedül maradhat.

Gyorsan elkezdte válogatni a holmiját, pipere és tisztálkodó cikkeket, a legszebb hálóingét, némi fehérneműt, az intim szelencét a tablettával. Az egész elfért egy nagyobb reklámszatyorban. Bedobta a csomagot a Skoda

hátsó ülésére és már indított is. Irány Kanizsa! Legszívesebben repült volna. Micsoda nagyszerű hétvége vár rá! Fél kézzel beletúrt a táskájába. Igen, megvan minden. A lakáskulcs is. Lesz majd meglepetés, ha belép, hiszen egy órával hamarabb ért ide, mint legutóbb megbeszéltek.

Nem a férfi lakása előtt állt meg. Annyi itt az ismerős, kinek mi köze hozzá, hogy hol fogja tölteni az éjszakát! Ha valaki meglátja hova tart, holnap már a munkahegyén pletykálna róla az egész begyöpösödött kispolgári brancs.

A kocsiból kiszállva kényelmesre vette a tempót, még a kirakatokra is rá-rápillantott. Ő most vásárolni jött a városba, bárki láthatja, a csomagja is közönséges reklámszatyor.

Végre befordult a kapun. A férfi az emeleten lakott. Adél itt már sietve szedte a lábát. Csendben, szinte osonva tartott felfelé, nehogy a lépések zajára valami vénasszony kipillantson az egyik lakásból.

Gyorsan a kulcsot a zárba... és máris az előszobában volt. Itt megtorpant, mert bentről hangokat hallott. Bosszankodva ismerte fel a takarítónő hangját. Ez még mindig itt van? Odabenn az asszony dühödten ordított: – Vegye tudomásul, hogy felmondok! Én ezt nem bírom tovább... ilyen helyen nem vagyok hajlandó dolgozni. Mi van itt? Naponta más nő jár ide. Most is! Tele a mosdókagyló valami vörös rüfke hajával! Alig ment el, engem meg máris siettet, hogy hozzak mindent rendbe, mert vendéget vár. Hát mi vagyok én, hogy az összes kurvája után én takarítsak?

Adélnek egy pillanatra a lélegzete is elakadt. Érezte, hogy remeg a lába. Szinte forgott vele az előszoba. Csak

össze ne essen itt! Nagyot nyelt, aztán erőt vett magán és lábujjhegyen kilopakodott a lakásból.

Bevágta magát a Skodába, kettesből indult, mintha üldöznék. Hamar kiért a városból, aztán csak hajtott tovább az országúton. Cél nélkül, taláломra fordult be egy-egy elágazásnál. Eleredt az eső. Az ablaktörlő lapátok vadul dolgoztak. Megállt. Körülnézett. Nem ismert rá a tájra, fogalma se volt merre jár. Lassan továbbment, hogy valami tájékozási pontot találjon. Végre teljesen kitisztultak a gondolatai. Nincs értelme... Ennek sincs értelme. Haza kell menni...

A következő útkereszteződésnél újra megállt. Elővette az autóstérképet a kesztyűtartóból. Nagy kerülő volt, és felesleges – állapította meg. Most már tudatosan figyelte az utat, hogy mielőbb hazaérjen.

– Hát ez se volt egy nászmenet! – morfondírozott keserűen, mikor belépett a hideg, magányos lakásba.

A segély

Juci néni bőven elmúlt nyolcvan. Ki hinné! Ma is egyenes derékkel, emelt fővel jár, mint fiatal korában, mikor a grófi kastélyban szobalányként szolgált. Nem kapott ott munkát akárki. A lányok javát válogatták. Szép tartású, ügyes kezű legyen, értelmes is, hogy hamar be lehessen tanítani a munkára, viselkedésre. Tohonya, butácska leány még a konyhán se kapott állást, krumplit hámozni.

Jucikának mindig vágott az esze, mint a borotva. Első tanuló volt a kis falusi iskolában. Ha szóba kerül, még ma is minden verset, leckét el tud mondani, ami a réges-régi olvasókönyvében volt. Újat azóta már nem tanult, de az újságot rendre elolvassa, a politikában naprakész információkkal rendelkezik. A történeteket, persze, a maga szájíze szerint értékeli.

Férje, fiai már elmentek. Egyedül magára számíthat.

Magányos, mint egy tanúfa a határban.

A nyugdíját beosztja, a kis föld utáni kárpótlást megta-
karította. Jó lesz az még, hiszen nyolcvan fölött már
gondolni kell az elmúlásra is! Lassan már egy síremlék-
re valót is összerakott magának, hogy ha eljön az idő,
amikor neki is el kell menni, mint minden halandónak,
szép helyen pihenhessen a temetőben.

Csengetnek. Juci néni kinéz a kerítésen át. Két hiva-
talonkforma áll az ajtó előtt.

- A polgármesteri hivatalból jöttünk - mondja az egyik.
- Nincs nekem ügyem ott. Se hátralékom, se kérvényem
nem volt mostanában...
- Jaj, dehogy is! Nem ezért jöttünk. Segélyt hoztunk.

- Segélyt? Nem kértem én semmit.
 - Nem is kellett kérni. Múlt héten a Szociális Bizottság megszavazta, hogy minden nyolcvan év feletti egyedülálló lakos egyszeri segélyt kapjon. Magának is jár!
- Juci néni nem oldódik.
- Majd bemegyek holnap a hivatalba és megkérdezem, mi ez!
 - Szombaton nincs hivatal, tudhatja. Csak alá kell írni az átvételi elismervényt - már szedi is elő a papírt az aktatáskából az ügyintéző.
 - Na, adja ide, hadd látom! - nyitja az ajtót Juci néni. Apróra áttanulmányozza a papírt. Mindenféle rovat, pecsét, nem sokat ért belőle.
 - Aztán mennyi az a pénz?
 - Negyvenezer forint.
 - Negyvenezer? Havonta?
 - Lehetséges. Most csak egyszeri negyvenezeret hoztunk, de ha visszautasítja, akkor az már végleges. Többször nem jár. Törlik a nevét a listáról. Azt akarja?
 - Dehogyan akarom! Nem azért dolgoztam egész életemben, hogy csak úgy töröljenek. Ami jár, az jár! Eleget gürcöltem. A kastélyban is, a tsz-ben is dolgoztam, meg a háztáji, a szőlő, az állatok! Két gyereket felneveltem, kitanítottam, gondoztam az öreg páromat... most itt vagyok egymagam, minden támasz nélkül. Hol van az a pénz?
 - Itt van. Elhoztuk - csap a táskára a férfi -, holnap nincs pénztár. Le kell ma rendezni, hogy el tudjunk számolni a hivatalban. Maga csak diktálja az adatait, megcsináljuk gyorsan. Aláírja, és már fizetünk is - azzal a táskájára teszi az ívet és nagy ügyetlenkedve írni próbál.

– Nem lesz ez így jó néném. Nincs valahol egy asztal? Így a levegőben tartva nem tudok írni.

Juci néni is belátja, hogy nem lehet ezt a kapuban elintézni, hiszen a szél is kapkodja a táskára terített papírt. Ha valami hiba csúszik a lajstromba, még utóbb elvész a járandósága, hát beinvitálja a két férfit a házba, és az első szobába tereli őket. Az a legszebb helyiség az egész lakásban. Nem is igen használja, csak esténként tv-t nézni ül be egy órácskára.

Kiterítik az asztalon az iratokat, gyorsan haladnak az írással. Neve, kora, hol dolgozott, meg egy csomó egyéb szokásos kérdés. Juci néni szépen, pontosan felel, mint valamikor az iskolában.

– Már csak az utolsó havi nyugdíjszelvény számát kell beírni. Mondja csak gyorsan néném, aztán készen is vagyunk!

– Azt nem tudom fejből, de ha várnak egy keveset, elő tudom adni. Minden hivatalos papírt, nyugtát el szoktam tenni. A hátsó szobában vannak az iratok.

Pár perc alatt hozza is a szelvényt. Kitöltik az utolsó rovatot. Aláírja az átvételt. Az aktatáskás úr pedig leszámolja az asztalra a pénzt.

– Használja egészséggel!

Komótosan összehajtogatják az aktatáskát. Juci néni a kertajtóig kíséri őket, aztán siet vissza a házba.

Nem álom ez? Nem. Ott a pénz az asztalon. Remeg a keze, mikor újra megszámolja. Semmi hiba. Megvan az utolsó fillérig. Akkurátusan összerakja, hogy a többihez tegye a ruhásszekrénybe, a törölközők alá. A többihez, amit évtizedek óta gyűjtöget sírhelyre. Most már igazán kitelik belőle a síremlék is...

A szekrényt kinyitva alig akar hinni a szemének! Aztán kitör belőle a kétségbeesés.

– Eltűnt! Eltűnt az egész! Jajistenem... eltűnt a pénzem... a munkám... a sírhelyem... a kereszt a síromról... Ellopták a keserves kilencszázezer forintomat! Abból számolták ki nekem talán még ezt a koszos negyvenezret is!

Síron túli szerelem

A kis faluban mintha megállt volna az élet. Csendesek az utcák. Elöregszik a lakosság. Házaspárok, magányosok, özvegyek legtöbbször túl vannak a hetvenen. Esemény csak a temetés meg a vidámság napja, a búcsú. Ilyenkor megjön a városból a gyerek, beállítanak az unokák. Nagy a sütés-főzés, a várakozás, az öröm, de hetekig tart, amíg kipihenik a készülődés izgalmát, fáradtságát. Aztán marad a tv, meg a pletykapad, de mit is lehetne már kibeszélni ilyen öregkorban?

– A Siketh Mari, a Góce Sanyi özvegye! Tisztára megbolondult! Van vagy tizenöt éve, hogy eltemette az urát, és még mindig őrizgeti a holmiját.

– Nagyon szerették egymást. Emléknek őrzi.

– Emlék. Másnak is van emléke, de ő naponta az udvaron kefélteti a kabátját, mossa, vasalja az ingét, gatyáját, mint annakidején.

– El is vásott az már a sok mosásban, mint Ágnes aszszony lepedője!

– Hát ez az! Ezért mondom, hogy nem normális már a Mari. A múltkor új ingeket vett az urának. Nem egészen újat, az igaz. A bálás boltban, használtat, de csupa divatosat, még olyan terepszínűt is, amilyent most hordanak a fiatalok.

– Azt mondják, az ura utolsó kívánsága volt, hogy minden maradjon úgy, mint régen. Akkor mintha vele lenne... Ő meg a túlvilágról is vigyáz rá.

Van, aki bólogat ezekre a szavakra, de aki hitetlenkedik, az se mutatja ki, inkább hallgat.

A férfiak elpolitizálgatnak, de egy magányos vén-asszony legfeljebb csak a kertjében kapirgál, vagy a csirkéit hívogatja, etetgeti, hogy a következő nagy ünnepen is legyen mit tenni a kilátogató városi rokonság elé.

Aki nyugdíjat vagy segélyt kap, napokig számolgatja, mire kell, mi marad. Villany, gáz, gyógyszerek... már a vízért is fizetni kell. Aztán itt vannak a váratlan kiadások. Mint ma is:

– Néném! Megjöttünk a Vízügytől. Lejárt a vízóra hitelesítése. Ki kell cserélni az órát. Nem megyünk be néném. Ne főzzön kávé. Semmit nem kérünk, mert sietünk – már pakolják is le a szerszámokat, vízórát. Egyikük a papírokat szedi elő. Végigméri az öregasszonyt.

– Csak a munkadíjat, meg a hitelesítést kell kifizetni. Az új óra helyett elvisszük a régit. Így csak ötvenezer forint lesz, ha készpénzben kifizeti... Máskülönben 80 lenne. Rendben van?

– Részletre nem lehetne?

– Jaj, mama, adnánk mi részletre, de a Vízügy nem adja. Ha most nem fizeti ki, le kell zárni a vizet, aztán csak a jövő hónapban jövünk újra erre. Meg a bekapcsolás is pénzbe kerül. Ki tudja fizetni, vagy menjünk a következő házhoz? Gyorsan döntse el, mert sietünk!

– Istenem, még jó, hogy tegnap hozták a nyugdíjat. Már megint nem marad belőle szinte semmi. Mit csinálnak ezek a szegény emberrel! Egy hónapig se e főzni, se mosni? És a csirkék? Elpusztulnak ebben a nyárban! Bezzeg a régi ásott kutat betemették... Még hogy egészségtelen volt! Nitrátos, meg valami kólit is írtak... Jó víz volt az! Hűtőbe se kellett tenni, ittuk, ahogy felhúztam a vödörrel!

– Könnyen húzta akkor húszévesen. Most se fia, se lánya nincs itthon, aki segítsen. Igaz-e? Jobb, ha a csapról jön a víz.

– Hát, csak csinálják azt a szerelést, amit kell, de gyógyszerre se marad pénzem.

Percek alatt megvolt a csere. Eltették a pénzt. Vitték a régi vízórát a következő nyugdíjashoz vízórát cserélni. Vagy 5 háznál leszedték már a sápot, mikor a Gőce-ház elé értek. Az özvegy már kiterítette a mosott ruhát és odabenn takarított, mikor megállt a ház előtt az autó.

– Figyelj! Katonaingek lógnak a kötélén... Ennek megjött a fia vagy az unokája. Hogy a rosseb! Ez lett volna az utolsó cím. Gyerünk innen, de gyorsan!

Mire valakinek eszébe jutott érdeklődni, mi is ez a váratlan vízóra-csere, a rendőrök már bottal üthették a csalók nyomát.

– Micsoda zshiványság! Micsoda kár! Hanem a Mari! Egyedül ő nem fizetett.

El is terjedt a faluban:

– Lám, a Siketh Marit megvédte Gőce Sanyi még a túlvilágról is!

Trafó elvtárs

- Hova mész fiam?
- Csak ide a szomszédba, Trafóékhoz!

Milyen furcsa név! Trafó! Ja, kérem ez ragadvány-név, még hozzá a XX. század közepének terméke. Keletkezésének megértéséhez szükség van egy kis technika-történeti visszapillantásra.

Az apró falvak villamosításának időszakában, a múlt század negyvenes éveinek végén, ötvenes éveinek elején a gazdasági szempontot kellett figyelembe venni a transzformátor helyének kijelölésekor, hogy a falu minden részébe a lehető legkisebb veszteséggel jusson el az áram.

Történt egy kis eldugott, zalai faluban (a pletykák szerint még ma sincs felszabadítva, mert az orosz csapatok nem találtak oda), – talán nem is fontos a falu megnevezése – a villamosítási munkálatok megkezdésekor összegyűltek a tervező és kivitelező szakemberek, hogy egyeztessék a terveket a falu vezetőivel. A helyiek mindjárt egy kis eszem-iszomot is rendeztek a nagy esemény megünneplésére.

A tanácskozás fő témája a transzformátor helyének kijelölése volt, hogy optimális helyre kerüljön, és ne legyen balesetveszélyes az oda vezetett magasfeszültség.

A szakemberek között már egy ideje ment a vita, hogy hol lenne a legjobb helye a „trafónak”, mikor felállt a falu elöljárója, aki megunt a sok beszéd hallgatá-

sát. A szakemberek felkapták a fejüket, hogy ugyan mi javaslata lehet az eddig villanyt sem látott öregnek.

Az előljáró felállt és a következő javaslatot tette:

„Mérnök urak, nálunk az első szoba szépen be van rendezve, nem használjuk, csak búcsúkor. Ellakhatna ott a Trafó elvtárs, nem lesz utunkba, mindenbe ki fogja szolgálni az asszony. Ha kell főzni is fog rá, jó helye lesz nálunk.”

A jelenlévőkben volt annyi udvariasság, hogy nem nevettek hangosan, de a jegyzőkönyvbe bekerült a hozzászólás. Az öregén rajta ragadt a Trafó név, sőt mindhárom fiát és még azok gyerekeit is, hol Trafó, hol Trafó elvtársként különböztetik meg a hasonló családnévűektől. Az unokák talán már nem is tudják, honnan származik a ragadványnevük.

Ebből az időből való az alábbi vicc is:

Az első égő felkapcsolásakor megszólal a gyerek:

„Nézd anya, dróton jön a petróleum!”

Mendemondák a letenyei villamosításról

Valamikor azt mondták „Sötét Zala”, de hogy hol van az a sötétség, azt senki nem tudta. Talán bizony Göcsejben? Na de, hol kezdődik Göcsej? Ilyen kérdés után a szomszéd falura szokás mutogatni.

Itt-ott még ma is hallani hasonlókat, pedig már 40 évvel ezelőtt se volt semmi alapja, magam is tanúsíthatom.

Fiatalon, a nyári szabadság alatt a kis Trabantunkkal bejártuk az országot, és amit más vidéken láttunk, annak alapján össze tudtuk hasonlítani, hol mekkorát változott a világ. Az ország délkeleti felén a nagyobb falvaknak is csak a főutcája volt rendezett, a többi utcában egy kis eső után tengelyig süllyedtünk a sárba. Zalában akkortájt már aszfaltoztak és a legeldugottabb kis mellékutca is – ha többre nem tellett – portalanított burkolatot kaptak, járda pedig a legkisebb faluban is volt... legalább az egyik oldalon.

Lassan kopnak le az állandó jelzők, amiknek talán 60-70 éve volt valami alapja.

Megtapasztaltam ezt, mikor egyszer tévedésből a pécsi buszra szálltam és észre térve szóltam a kalauznak, hogy le szeretnék szállni.

Gúnyosan elhúzta a száját:

– Sötét Zala!

– Képzelve! Pécsi vagyok...

Térjünk csak vissza a 40-es évek végére. Ha egy járási székhelyen se vasút, se villany, se gáz nincs, akkor biztos, hogy ott valami gáz van! Illetve volt. Mi lehetett ennek az oka? Bizony távoliak a gyökörek.

Cselédvidék volt valamikor az a község, amiről írok. Biztos, hogy a kiszolgáltatottság, a szegénység nyomai sokáig megmaradtak, befolyásolják az emberek gondolkodását több generáción keresztül is.

45-ben arccal a vasút felé – mondták. Itt eddig se volt, eztán se lett vasút.

Gázt kaphatott volna a falu a háború után, ha megássák az árkokat a csöveknek, meg ellátják élelemmel a bázakerettyei olajbányászokat. Így tett a környék összes községe. De Letenyén?

– Minek az ide? Van itt elég erdő! Ha bejön a gáz, kinek adjuk el a fát?

Évtizedekkel később drágán megfizették az utódok, amit az előző generáció elszalasztott.

Minthogy mondandómat a zalai sötétséggel kezdem, a világosságról is kell, hogy néhány mondatot ejtssek.

Villany még ötven körül is csak a falu központjában volt. Ide az áramot a gatter adta, amikor adta. Ha nem dolgozott, megszűnt a világítás, maradt, mint a többi házban, a petróleum meg a gyertya.

Megjött a felhívás: A villanyt be kell vezetni minden utcába, minden házba.

Nagy lett erre a felzúdulás, mert hát mibe fog az kerülni! Sem érv, sem vita nem használt.

Így érkezett el a nagy nap, amikor már nem volt helye a vitának, dönten kellett.

Összehívták a községi tanácsulást. Nyilvánosat, mivel hogy több szem, többet lát! Meg aztán, van itt demokrácia...

Bizonyítja a történeteket a jegyzőkönyv, amiben akkurátusan dokumentáltak minden szót, ami a nevezetes eseményen elhangzott.

Egymás után szólaltak fel az emberek. A villany bevezetése senkinek nem tetszett. Minden ellenérvet felhoztak, ami csak szóba került az előző hetekben a gazdák között, és már szájról-szájra járt a községben.

– Sokba fog kerülni!

– Aztán havonta jönnek a számlával! Nem lopjuk mi a pénzt!

– Micsoda pazarlás! Mennyit fizettünk a petróleumlámpákért! Most az is potyába menjen?

– Rontja a villany a szemet!

– Nekünk kell majd vezetgetni az öregeket, ha megvakulnak a nagy fényességtől! Kinek van arra ideje?

– A mérő tönkreteszi a ház falát.

– Kigyulladhat tőle a tető...

– Ki fizeti meg a sok kárt, amit csinálnak vele?

Egyre forróbb lett a hangulat.

A tanácselnök a bajsát csipkedte, ami nála az idegesség jele volt.

– *Ki tudja az embereket megnyugtatni? Mit szólnak a megyeiek, ha nem sikerül megszavaztatni a villany bevezetését... Még azt hiszik, én szabotáltam el...*

Ekkor az elnökségben ülő Süle főhadnagy jelentkezett hozzászólásra:

– *Tisztelt Tanácsülés! Nekem az a véleményem, hogy a villany jó. Az a javaslatom, hogy be kell vezetni a villanyt Letenyén. Szavazzunk!*

A tanácsülés egyhangúan megszavazta a villany bevezetését.

Hogyan is történt ez a szavazás? Pontatlan talán a jegyzőkönyv? Nem. Amit mondtak, azt pontosan leírták, minden igaz az utolsó betűig, de a jegyzőkönyvből mégsem kapunk teljes képet.

Szerencsére vannak még olyanok, akik a szemtanúktól származó értesítéseket őrzik. Szerintük így történt: Az elnökségben ülő Süle főhadnagy, a helyi ÁVH parancsnoka hozzászólásra jelentkezett:

Kinyitotta a pisztolytáskáját.

Elővette a pisztolyát és lecsapta maga elé az asztalra.

A teremben megállt a levegő...

– *Tisztelt Tanácsülés* – megköszöörülte a torkát. – *Emberek! Nekem az a véleményem, hogy a villany jó! Azt javaslom, hogy Letenyén is be kell vezetni a villanyt. Szavazzunk!*

A tanácsülés egyhangúan megszavazta a villany bevezetését.

Ha hinni lehet a szájhagyománynak, így lett világosság Letenyén.

A saláta

Jártak már Salátafalván? Nem? Pedig lehetséges ám, hogy sokat vesztek vele!

A térképen mégse keressék ezt a települést! Magam sem tudom biztosan, hogy az Alföldön vagy valahol a Mátrában van, esetleg az Üveghegyen innen és az Óperenciás tengeren túl bújik meg, mint a mesékben.

A Salátafalva csak amolyan ragadványnév. Arrafelé ugyanis az emberek senkit, semmit nem az igazi néven hívnak. A mi falunkat se. Van ott mindenféle elnevezés: Sáskák, akik mindenből hasznot húznak, meg a nohások, akikkel állítólag csak fél egyig lehet beszélni, mert egyre részegebbek.

A szomszédos falu lakóit macskásoknak csúfolják. Valaki beugratta őket, hogy a járási székhelyen jó pénzt adnak a macskákért. Sürgős, mert egy olasz kereskedőnek kell, húsvéti bárány helyett. Össze is szedtek egy szekérre valót. Ha igaz...

Ez még a nagyapáink idejében történt, de máig is felhánydálják nekik. Hálából ők is kitaláltak egy történetet a csodálatos salátáról, ami meghosszabbítja a férfiak fiatalágát. Ráfogták a mi falunkra. A történet kerekedett, alakult. Én magam akkoriban hallottam róla, mikor az EU-ba még csak készülődött az ország. Azóta sok víz lefolyt a Murán meg a Dunán is, de a salátás történetet még most se felejtették el. Így volt, nem így volt, ki tudhatja? El fogom mesélni a magam verzióját.

1.

Pörös Kristóf kertje az utcafrontra néz. Leginkább zöldségféléket vetett a takaros kis ágyásokba, mindenből csak annyit, ami magának kell. Szülei már régen elköltöztek a szebbik világba, ahonnan nincs visszatérés, aszszony sincs a háznál... Nem mintha ellenére volna, de hát így alakult.

Huszonévesen még megnősült volna szívesen, de ketten tették a szépet ugyanannak a lánynak, s a szerencse vagy szerencsétlenség – ki tudhatja – a másiknak kedvezett. Mondhatom, hogy szinte szó szerint így volt, ugyanis egyszerre kérték meg a lány kezét, aki nem tudott választani. Meg is mondta:

– Egyformán szeretlek mindkettőtöket, döntsetek el magatok között, melyiketek felesége legyek.

Kristóf akkor igen elszánta magát és kijelentette, ha Vicuska nem az ő felesége lesz, akkor neki senki más nem kell. Nem megy a Dunának, világgá se szalad, hanem beáll tanulni a papneveldebe. Arra már senki nem emlékszik, hogy mi módon döntötte el a két udvarlót, hogy kié legyen a lány. Van, aki kártyát, van, aki kockát emleget, de lehet, hogy az egészből egy szó sem igaz. Tény, hogy Kristóft felvették az egyházi iskolába, bár már jónéhány évvel idősebb volt a többi kispapnál.

Sok mindenbe belelátott ott a papok között és még a felszentelés előtt elege lett az egészből. Lehúzott pár évet becsülettel, aztán meggondolta magát és mégiscsak hazajött.

Nem mondhatjuk, hogy könnyű szívvel szánta rá magát, tartott az emberek szájától, mi lesz itthon, hogyan

fogadják, be tud-e illeszkedni újra a régi ismerősök, barátok közé. Kap-e munkát ebben a világban, ahol nemrég még minden munkahelyi vezető azt szajkózta, hogy „csak a klerikális reakció keze be ne tegye közénk a lábát”. Ezerszer is felmérte magában, milyen kettős szorításba kerülhet odahaza: a falu azért szólhatja meg, miért hagyta ott a papi pályát, a vezetők pedig az egyházi elkötelezettséget látják majd benne. Nehéz döntés volt, de a tisztesség úgy kívánta, hogy azt tegye, amit a lelkiismerete diktál.

A valóságban minden sokkal egyszerűbben ment, mint ahogyan sok-sok álmatlan éjszakáján, ott a papi szemináriumban elképzelte. Mikor végre hazaért, egyedül Janó, a régi pajtás jegyezte meg:

– Látom, pap nem lett belőled! Akkor mi vagy most? Professzor?

Professzor? Dehogyan lett ő professzor... mégis mindenkinek tetszett az elnevezés.

Megragadt Kristófon a név, de csak baráti körben használták. Nem gúnyolódás volt. Ezzel ismerték el a tekintélyét.

Szinte azonnal állást kapott, amiben azt hiszem, a nőknek volt a legnagyobb szerepe. A döntéshozó férfiak mellett ott voltak asszonyaik, akik megmagyarázták, hogy Kristófot nem a vallás, a hit, hanem egy romantikus szerelmi csalódás vitte a papokhoz. Milyen megható...

Tagadhatatlan, hogy ebben a segítőkész együttérzésben az is közrejátszott, hogy az irodákban dolgozó lányok, asszonyok boldogan eljátszották volna vele a bűnbeesés ősi misztériumát.

Pirike, a tanácselnök titkárnője, szinte reszketett a gyönyörűségtől, mikor a barátnőjének sokat sejtetően elrebegte:

– Még a f-f-fülének is tömjénszaga van.

A körülötte keringő történetek egyre dagadtak és egészen különleges atmoszférával vették körül. Nem csoda, hogy mindenhol szívesen látták.

Hamarosan az urak, vagyis az elvtársak is bevették a brancsba. Egy kompánia volt akkoriban a környék intelligenciája – ahogy magukat nevezték –, orvosok, állatorvosok, a tanácselnök, pár tanító, az igazgató, sőt néha az egyik szomszédos falu plébánosa is velük mulatott, persze civilben. Ápolt, csinos asszonykák... A lemezjátszón nyugati számok forogtak és hamar kiviláglott, hogy Kristóf kitűnően tvisztel. A névnapok hajnalig tartottak. Sorban, mindig más rendezte meg a saját lakásán... Egyik családnál finom, házias töltött-káposzta, többféle sült, torta került terítékre, mások a közeli város legjobb étterméből hozatták a gazdagon díszített hidegtálakat. A sokféle italból leginkább a konyak fogyott.

Éjfélkor már alaposan ittas volt mindenki. Először csak a nyakkenőket oldották meg, aztán az elegáns zakóktól is megváltak, minden alkalommal hozzátéve ugyanazt a szólást:

„Üriember előbb veti le a becsületét, mint a zakóját” Na de ebben a melegben? Volt, aki az ingét is kigombolta.

Az asszonyok akkor már félrehúzódom pusmogtak, vagy csak kókadoztak, a férfiak körbeállva nekieresztették a hangjukat. Egyre fogyott a kontroll és a szép magyar nótákból hangos rikoltozás lett. Kristóf csillogó tenorját elnyomta a sokszólamú nekibődülés:

„Váááá-gyomegy nő utáááán...”

Aztán valaki előbb-utóbb elkezdett valami egyéb szórakozást reklamálni és ettől mindenki megélénkült:

– Hol vagy Jóska? Halljuk a bádogost!

– Jóska, hogyan is van az a tót bádogos?

– Halljuk! Halljuk!

Az iskolaigazgató a nagy kérésekre középre tántorodott és rákezdte:

– Plépános úúúr... Mekcsináltam a számlááát... Naty munka fót! Szász forint... Ki kell fizetni...

Mindenki tudta kívülről, mi következik, mégis pukkadztak a nevetéstől.

– A szent József orrát leszarták a letyek... le kellett sikálni... naty munka fót...

A poltokságos szüszmária! Csináltam neki ety tyermek. Nagy munka fót!

A kivörösödött arcokon csorgott az izzadtság... az igazgató még egyszer rákezdte, mert látta, hogy az asszonyok is odasereglettek:

– ...leszarták a letyek... naty munka fót...

Minden mulatságon ugyanaz a program... utána két hétig egymást beszéltek ki. A ruhákat, a házigazdát, az ételt... hova dugták el a rumot a többiek elől... Laci belehányt a gyerekágyba... Nem csoda, valamelyik marha egy csikket dobott a konyakjába... jó, hogy beteg nem lett tőle... Hallottátok? Béla fogadott Péterrel egy láda pezsgőben, hogy két héten belül lefekteti Gyuri feleségét...

Ezekkel a pletykákkal elvoltak a következő ünnepig.

Kristóf nem érezte jól magát ebben a társaságban. Minek bohóckodjon olyanok között, akikből éjfél után kibukik, mi van a patyolatos álarc mögött. A pazarlás, a mértéktelen italozás is idegen volt tőle.

Az is megfordult a fejében, hogy bizony az ő zsebe ki nem bírja ezt a költekezést, ezért aztán lassan elmaradozott a társaságtól.

Egy darabig még hívogatták, végül megfedeztek róla, ő meg szép csendben ellátta a munkáját a könyvtárban, gondozta a kertjét, felelevenítette a régi baráti kapcsolatait, vagyis megtalálta helyét a faluban.

A fiatalos, nagy fogadkozásból annyit megtartott, hogy nem nősült meg. Minek is? A menyecskék így is kedvelték. Lakodalmakban, búcsúban vitte a szót, ropta a táncot, aztán az idő csak elszaladt. Nem talált olyan lányt, aki az ő szemében Vicával felért volna, belőle meg lassan öreglegény lett, aki a maga ura és a maga szolgája is egyben. Közben Vicska is természetes asszonyság, tisztos családanya lett öt gyerekekkel. Közülük kettőt Kristóf tartott a keresztvíz alá. Akadtak a faluban, akik ezen is a nyelvüket köszörülték.

– Mintha hasonlítanának Kristófra ezek a kölykök...

– Mit tesz a keresztvíz!

– Nem kell csodálkozni! Nagyobb csodákról is esik szó a Bibliában...

Kristóf nem sokat adott az ilyen szóbeszédre. Talán nem is tudott róla. A gyerekek felnőttek, elkerültek hazulról. A sors furcsasága, hogy egyikből pap, a másikkól sekrestyés lett... Belőle meg? Nyugdíjas. Volt azért dolga elég.

2.

Kristóf a portáját mindig rendben tartotta, a kertje mintaszerű volt, igaz, hogy az évek múlásával egyre nehezebben ment az ásás, kapálás. Hol a térde, hol a de-

reka sajgott, de ebben az utcafronti kertben, a világ szeme előtt, nem is nagyon pihenhetett meg a munkában látható ok nélkül. Még azt mondták volna rá, hogy a kapát szoptatja, ha hosszasabban rátámaszkodik.

Szerencse, hogy itt mindig akad járókelő, aki megáll „csak egy pillanatra”. Nincs hiány érdeklődőben: kikelt-e már a zöltség, virágzik-e szépen a borsó... Jó alkalom ez kinyújtani a fájós derekat. Ilyenkor előkerülnek a férfitémák, komoly nagy ügyek, mint foci, politika, a legújabb viccek, aztán még a menyecskékről is szó esik... de egyre ritkábban.

Néha egy-egy korosabb asszony is odacsapódik a kerítés mellett trécselő kis csoporthoz: volt iskolatárs vagy egy-két tsz-nyugdíjas. Azoknak van aztán igazán nagy szájuk, mikor előszedik a legfrissebb pletykát, mint legutóbb Bözsénénnyre, aki így kezdte a mondókáját:

– Magunk között, férfiak között... – ki-ki fantáziája szerint színezheti a folytatást.

Most is ott jön a túlsó soron. Kristóf már legyint is lemondóan:

– Na, ez át fog jönni hozzánk, meglátjátok...

Azért jó képet vágnak a dologhoz, és szívélyesen köszöntik a vénasszonyt, mint a régi szép időkben:

– Mi szél hozott erre kislyány?

Bözsénénnyre nem veszi sértésnek korának kifigurázását, sőt talán egy pillanatra el is hiszi, hogy a régi lucifaros menyecskét látják benne, és igyekeznek visszavágni a lebzselő férfiaknak:

– Mindig csak a munka, meg a munka! Panaszkodnak orrán-száján! Vetemény, melegágy? Este meg a hidegágy! Mi? Inkább arra lett volna eszük, hogy az öreg Pi-

kulás Bandi bácsi receptjét megszerezzék! A saláta receptet, amit úgy titkolt.

– Lehetett az valami! 80 évesen is olyan egyenesen járt, mintha karót nyelt volna. Megmondta nem egyszer, hogy a salátától van...

– Azokat a zöcségeket érdemes volna kapáni asszem! Meggazdagodna abbul az egész falu!

– Bezzeg akkor, hogy megszóta mindenki, mikor 70 éves korában megszöktette a Pócs őrmester fiatal feleségét.

– 3 napot Pesten tótttek szállodában, csak hát haza kellett gyünni, mert elfogyott a pénz.

– Meg a saláta! Ugyi?

– Én láttam! Láttam a saját két szememmel! Bandi bácsit a felesége a Főtérig kergette, mikor megjött a nagy nászútról. A fejét csapkodta a papucs sarkával... és az öreg hogy tudott futni dombnak fölfele...

– Pedig a felesége, Mariska, az talán unokája is lehetett volna, mégis alig ért a nyomába!

– Most persze beszének! Akkó meg mentek mind panaszsra, a pártbizottságra, hogy tegyenek rendet, mert micsoda szégyen...

– Persze hogy! Hiszen a párttitkár komája vót az öregnek. Csak csinálhatott volna vele valamit!

– Aztán csak jól kinevette magukat!

– Én nem vótam ott!

– Jóvan. Én meg ott vótam. Hát aztán! Aszonta a titkár: „Emberek! Ha nekem 70 évesen ilyen sikerem lenne a nőknél, mint az öregnek, piros masnit kötnék a farkamra, és úgy mutogatnám körben, a faluban. De maguk is ám! Gondoljanak bele...” Mi meg csak néztünk egymásra. Úgy gondótuk, hogy van benne valami. Aztán ha-

zamentünk. De hogy kidobott vóna minket? Az nem igaz!

Hamar ráuntak erre a témára. Meg aztán, kár az ilyen ügyet firtatni, még azt hiheti valaki, hogy máris a csodálatos salátára van szükség a férfiasság erősítéséhez.

Ki-ki igyekezett tovább a dolga után. Na, nem kapkodták el, csak amúgy öregesen...

Kristóf is visszament az ágyások közé.

– Lehet tovább gyomlálni... Még hogy saláta! Hogy ezeknek még mindig azon jár az esze! Pikulás Bandi bácsiból már egész legenda lett, hiszen a nevezetes aszszonyszöktetés még az „átkosban” volt... Porlad már az öreg, de időről-időre valaki szóba hozza. Lám csak! Nem kell itt korszakos találmány, Nobel-díj. Regényt, verset írni is minek? Elég egy salátarecept, hogy az ember emléke tovább éljen, ha az isten is úgy akarja

3.

– Jó lenne, megint pihenni egyet! Kicsit beszélgetni... Ki jön ott?

Csak a postás karikázott arra. Szinte röptében dobta be az újságot a postaládába. Az se rossz! Újabb felmentés a sajtó deréknek... Hiszen a mai adag már elkészült... Ebben a melegben amúgy sem egészséges a napon dolgozni... Szombat van. Délután már nem is illő itt kaparászni a kertben. Az újságot pedig el kell olvasni, a többiek elvárják, hogy véleményt mondjon, utóvégre neki van érettségije, ő már majdnem papnak számít...

legalábbis a gyerekkori pajtások szemében. Ezért nevezték el Professzornak!

Estefelé, hússel, talán ma is összejönnek páran egy kis poharazásra, ha máshol nem, a Bikatökében...

Ez is a falu hagyományi közé tartozik. Hiába volt fenn a tábla, hogy az ÁFÉSZ ilyen-és-ilyen számú üzemegysége, senki nem így hívta.

Bikatöke!

Miért? Mert a felújítás után, az ünnepi megnyitón valaki felnézett a vadonatúj lámpaburára és harsányan elkurjantotta magát:

– A hétszentjít! Éppen olyan, mint a bikatöke!

– Tényleg... – kitört a röhögés, csak az ÁFÉSZ elnöke rágta idegesen a bajszát.

A tanácselnök jól hallhatóan megjegyezte:

– Pistám! Nem a te reklámodat kellett volna odalógnatni, hanem a kocsmáét.

Másnap lecserélték az összes burát. Hiába. Bejárta a falut az új név. Jobb az, mint az Üzemegység.

Azóta a helyiség cégtábláját már átfestették. Többször is. Lett belőle Italbolt, majd Kék Presszó. Minden hiába. Egyik név se maradt meg az emberek fülében. Férfiember évtizedek múltával is a Bikatökébe jár fröccsözni, sörözni szombat este, a többség a hét többi napján is. Mert hát mi más szórakozás akadna ebben a sárfészekben?

Aki magányos, az a tv előtt is maga van. Visszaszólni se lehet neki, hogy már megint milyen ökörség megy ezen a csatornán... Aki családos, az meg örül, ha kicsit kiléphet hazulról, az asszony szeme elől... Erre jó a Bikatöke. Nem kell kiöltözni, nem kell finomkodni. Nem csinál bohócot az emberből az „úri társaság”. És min-

denki kiöntheti a szívét, elmondhatja gondját-baját. Barátok között van.

Lassan beesteledett. Gyerünk a Bikatökébe!

Ott üldögélt már Frinyó, Szafi, Miska bá', meg az öreg Boci, akinek már a nagyapját is Bocinak hívták... és még jó páran...

– Ide, ide Professzorom! – invitálta azonnal Janó a belépőt –, fenntartottam a helyedet. Egy nagyfröccsöt a Professzornak!

– ... de mi lesz a disznóval? – folytatta mondókáját egy borízű hang. – Mi lesz a disznóimmal, ha belépünk az EU-ba? Bejön az olcsó külföldi hús, én meg haljak éhen?

– Muszáj neked disznót hizlalni, ha egyszer nem lehet eladni?

– Az öregapám is disznót hizlalt, én se értek máshoz! Azok a gyönyörű mangalicák... Tönkre fogunk menni...

– A globalizáció... Csurka is megmondta, mindennek a globalizáció az oka...

– Menj a búsba bánatot keresni a Csurkáddal együtt...

– Magyar ember, magyar árut vegyen!

– Igaza van!

– Mert persze! Tegnap láttam az áruházban: Magyar eper: 480 Ft. Külföldi eper 270 Ft. Egymás mellett a két rekesz. Ezért a pénzért még ide is hozták...

– Ennyiért nem tudjuk megtermelni...

– A disznót mondjátok... mi lesz a disznóimmal?

A hangzavarból Janó hangja tűnt ki:

– Professzorom, mit tudsz erre mondani?

– A nagyapánk disznót hizlalt, de nem volt tv-je, autója, sőt még fürdőszobája se... Ez már egészen más világ... Haladni kell...

- Haladni? Hova? A szakadékba! A Csurka is megmondta...
 - Mit csurkázol itt? Hagyd a Professzort beszélni!
Kristóf egy kis hatásszünetet tartott, ahogy annakidején a papoktól tanulta.
 - Mikor az őseember lejött a fáról...
 - Ne kezd Ádám és Évánál!
 - Mikor az őseember lejött a fáról - folytatta Kristóf szinte oktatólag -, bizonyára úgy érezte, mint mi... Nem tudta biztosan szakadékba ugrik-e vagy füves rétre, de ha nem próbálja meg, mindannyian egy ágon kuporoghatnánk talán még ma is...
 - ...de mi legyen a disznókkal?
 - Valami más kell...
 - Olyasmi kell, amire szükség van...
 - Azt olvastam, hogy kendermagot...
 - Ki a fenének van annyi kanárijaja, hogy egy ország megéljen a kendermag termesztéséből?
 - Ma azt mondták, bodzabogyót... abból akármennyit átvesznek...
 - ...de én csak a disznókhoz értek, a nagy, kövér disznókhoz...
 - Még egy kört az én kontómra!
- Erre már Miska bácsi is közelebb jött:
- A saláta! A saláta senkinek nem jut eszébe? Meg kell kérdezni a receptet az özvegytől. Biztos tudja. Aztán rááll az egész falu arra: termesztés, gyártás, mindent magunk csinálunk.
 - Hol él maga, papa!
 - Hát mér? Nézem én a tévét! Mennyi pénzt adnak nyugaton azért a Niagaráért, vagy minek hívják...

- Talán Viagrát akart mondani... - csóválta a fejét Kristóf.

- Jóvan na, nem mindegy?

- Majd megy az orvoshoz, hogy írjon magának Niagrárt, mert Bözsenénnye elégedetlen! - kapott a szón Janó, hogy ki ne hagyja a poént.

- A doktor meg nyakon önti egy vödör vízzel... Bözsenénnye érje be ennyivel...

- A kókadt tulipán is attul áll föl - duplázott rá az öreg Boci.

Teljes lett a zűrzavar, de Kristóf leintette őket:

- Csak nem kell elviccelni. A régi öregek is megmondták: Fűben, fában orvosság...

- Ha valami természetes, növényi kivonatot találnánk...

- Salátát!

- Jó, legyen saláta... szóval, ha megtalálná valaki a receptet... megtudnánk a titkot, lehet, hogy...

- Meghódítanánk vele az egész nyugati világot...

- Tönkretennénk az egész gyógyszeripart...

- A multikat... Csurka is azt mondta...

- Hagyja már a Csurkáját, most a salátáról van szó.

- Alakítsuk meg a Salátapártot!

- Én leszek az elnök.

- Miska bá, maga tsz elnök is akart lenni, akkor se választották meg.

- Nem párt kell ide, hanem...

- Na, mi?

- Először az öreg salátareceptje kell. A többi ráér azután.

- Miska bá! A maga ötlete vót. Hónap keresse fel az özvegyet!

- Vigyen neki egy csokor tulipánt...

- Inkább pálinkát, azt biztos jobban szereti...

- Nem hinném, hogy issza...
- De gyerekeim! (a többi is hatvan körül járt), gyerekeim! Ha én odamegyek, kitör otthun a botrány. Az én Bözsém azt el nem nézi. Meg aztán egy üveg pálinkáért vagy egy csokor tulipánér biztos nem mondja el a titkot az a vén szipirtyó.
- Vak vagy? Nem olyan öreg az még!
- Öreg, nem öreg, mit tudom én!
- Nem lehet csak úgy beállítani hozzá!
- Ki kéne találni valamit...
- Záróra - rikkantott közbe a tulaj.
- Megyünk már. Nyughass! Majd legközelebb megbeszéljük a további tennivalókat.

4.

- Majd legközelebb! - mondták a barátok. A „legközelebb” azonban váratott magára, mert a következő szombaton akkora zivatar jött, hogy csak néhány igazi nagyivó merészkedett el a kocsmáig, nekik mindegy volt, hogy hol áznak el hamarabb: kívül vagy belül.

Ez lett volna a legkisebb baj. A dombokról hirtelen lezúduló csapadék elöntötte a kerteket, udvarokat. Az alacsonyabban fekvő telkeken menteni kellett a malacokat, tyúkokat... Kosarak és más használati tárgyak úsztak szanaszét az udvarokon. Kivonultak a tűzoltók, de a szivattyúk nehezen birkóztak a rengeteg vízzel.

- Ha ez egy hétre... vagy egy hónapra elosztva jön, mi csoda áldás lett volna a falunak!

Az agyagos talajról másnapra lefutott az egész áradat, alig szívódott be valami a gyökerekig, csak a sár, a ren-

detlenség maradt utána, a rengeteg munka... rendbe tenni az elöntött kamrákat, ólakat, szárogatni az átvizesedett miegymást... Aztán, ahogy kisütött a nap, neki az elmaradt tennivalóknak. Ki gondolt volna ilyenkor a távoli jövő tervezgetésére? Ott vannak a politikusok... azok ráérnek. A többi majd kialakul.

Mire teljesen helyreállt a rend, és minden újra a megszokott kerékvágásban haladt, már virágba borult a kertek végében a sok bodzabokor. Erről se a bodzatermesztés jutott az emberek eszébe, hanem egy régi mondas:

– Virágzik a bodza: бүдös az iskola!

A kis falut megmozgatta a tornavizsga izgalma. Mákovics, a tornatanár szervezte.

Minden nagyon jól sikerült, még a szomszédos falukból is jöttek nézők, kíváncsiak, érdeklődők és természetesen a szereplő gyerekek rokonai. Nemcsak a szülők, hanem a nagymamák, nagybácsik keresztszülők is ott szorongtak az iskolaudvaron, az alkalmilag kijelölt nézőtéren. Mindenki gratulált a produkcióhoz, de a vak is láthatta, hogy az igazgató és a tornatanár öröme nem egyértelmű. Találgatta a nép, hogy szakmai féltékenység, irigység feszül-e kettőjük között, esetleg egyéb... Bözsénénje már akkor megmondta, hogy Mákovics jobban tenné, ha kevesebbet forgolódna a főnöke felesége körül.

Leginkább az asszonyok figyelme terelődött e probléma felé, a férfiak csak hümmögtek, sem védeni, sem megszólalni nem szándékoztak a fiatalembert, sőt a véleményüket is jobbnak látták magukban tartani. Végül Janó fogalmazta meg a szentenciát:

– Mindenki kaparjon a maga füle mögött.

Az biztos, hogy valami lógott a levegőben és a susmor-
gás további események előjelének tűnt...

Senkinek nem jutott eszébe, hogy azon a bizonyos holdvilágos éjszakán, mit keresett Bözsenénnye az utcán, amikor Mákovicsot meglátta...

A tornatanár futó alakja meglehetősen bizarr látványt nyújtott, mert mezítláb, hálóingben nem úgy nézett ki, mintha a következő olimpia hosszútávfutó versenyeire trenírozna... A vénasszonyt megpillantva, egy pillanatra megtorpant, aztán mereven előrenyújtotta a két karját és hatalmas gólyaléptekkel igyekezett tovább, mintha holdkóros lenne... Meg kell hagyni, jobb megoldást is találhatott volna, ugyanis a félcombígy érő, fodros női hálóing nem hagyott kétséget az ügy háttérét illetően.

Másnap az egész falu felbolydult. A Bikatőke törzsközönsége is a különös éjszakai jelenséget tárgyalta. Még ki se hozta a pincér az első kört, már Mákovics volt a terítéken. Újat senki nem tudott mondani, csak szörnyülködtek az eseten. Kicsit mindenki beleborzongott... Elképzelni is rémes volt, hogy bárki közülük hasonló helyzetbe kerülhetett volna... Na, nem mostanában, hanem fiatalabb korban... Mit lehetett volna tenni ilyen esetben?

Kristóf nagy lélegzetet vett, hogy néhány mondattal megvilágítsa az alvajárás mibenlétét, de a többiek szóáradata elsodorta a mondókáját. Nagyot nyelt és a fejét ingatva csak ennyit jegyzett meg:

– Még hogy holdkóros!

- Jobban jár, ha pucéran menekül, azt mondhatta volna, hogy megtámadták a vetkőztetők – vélte Miska bácsi.
 - Papa, azok 45-ben működtek!
 - Most maffiának hívják őket...
 - A maffia nem a Mákovics ócska gatyájára pályázik!
 - He-he! A rendőrök meg jönnek az órsról, aztán megtalálnák a ruhát a vetkőztetőnél, az Ilus naccsága szekrényében...
 - Hú! – borzongott bele Boci az elképzelésbe.
 - Ezek szerint az se jó, ha egy asszony túl pedáns...
 - Nem kellett volna a szekrénybe pakolni a ruhát, mint ahogy a férje holmiját szokta...
 - Azt hitte, három napig magukban lehetnek...
- Kristóf a dolog praktikus oldalát latolgatta:
- Lehetett volna annyi eszük, hogy csak a nyári szünet vége felé vannak olyan hosszabb igazgatói tanfolyamok, ahonnan nem lehet csak úgy hazaugrani az asszonyhoz.
 - De jól ismered az Ilus naccsága lehetőségeit!
 - Csak nem? – hüledezett Boci bácsi. – Gondolom, ügyesebb voltál, mint ez a nagyokos Mákovics...
- Kristóf csak mosolygott, de se igent, se nemet nem mondott, csak a bajsát pödörte meg.
- Nem nagy ügy... Járt oda más is... – vélte Janó.
 - Az a sok gyűlés, meg értekezlet az oka, nem lehet egy asszonyt így elhanyagolni, ennyire magára hagyni – szögezte le Kristóf és erre mindenki bólogatott.
 - Az én Bözsében meg lehet bízni.
 - Miska bá', Bözsénénnyé már majdnem hetven éves...
 - Na! Azért még meg lehet nézni! – próbálta Boci udvariasan menteni Bözsénénnyé renoméját. – Meg kell azt nézni! Van ott még... – nem tudta hogyan fejezze be, hogy a többiek félre ne magyarázzák, ki ne röhögjék.

Akadozott a beszélgetés, pedig még csak a második kört itták:

– Na, isten-isten!

Mindenki a saját sorsával, emlékeivel volt eltelve, Mákovicsról aznap este már nem esett több szó a férfiak között.

Másnap, a ballagási szerenád azonban még egy láppal rátett a botrányra. Nem derült ki, hogy véletlen volt, vagy valaki felbiztatta a kis kamaszokat, de a tanár úr ablaka alatt a szokásos búcsúztató dalokon kívül végül felcsendült egy közismert sláger, melyben meglehetősen hangsúlyt kaptak a következő sorok:

„Kilesi a vén hold ingyen
csipkés kis hálóingem...”

Biztos, hogy Voith Ági szebben énekelte a tv-ben, mint a nyolcadikosok a falu főutcáján, de ilyen frenetikus hatást még ő sem ért el soha...

Mákovics reggel összecsomagolt, sürgősen szabadságra ment és vissza se jött többé.

5.

Pár hét alatt lecsengett az ügy. A barátok a kocsma pletykapadján újra a mindennapokról fecsegték. Szóba került a tejpiac válsága, az aszály, a paksi atomerőmű is. Tudták, hogy a sopánkodás nem old meg semmit. A gondok között egy kis ökörködés... foci... viccek... politika, és végül újra és újra mindenről a saláta receptje került szóba... Jobb híján egymást győzködték, tegyen már valaki valamit... Valahogy így:

- Mi van a disznóval?
 - Melyikkel?
 - Hát, amit nem lehet eladni?
 - Ja? Eladtam.
 - Akkor nincs semmi gondod! Neked kéne az özvegygel foglalkozni. Tudod: a saláta ügyében!
 - Olyan isten aztán nincs!
 - Mér? Az is özvegy, te is özvegy, összeillenétek...
 - Az egy finom hölgy. A férje kultúrmicsoda vót „az átkosban”... én meg csak a disznókhoz értek.
 - Kultúr? Kultúrrosseb! A párttitkár komája vót!
 - Akkor se! Elszoktam én már az ilyen kötöttségtől... Hogy én kerügessek valakit a saját portámon?
 - Majd beleszoksz!
 - Azt se tudnám, hogyan kezdjek bele...
 - Tán nem is esne jól?
 - Megmutatnád neki, hol van a magyarokistene!
 - Megropogtatnád a derekát!
 - Lehet, hogy nem is akarná...
 - Mind azt akarja!
 - Alig várják, pláne az ő korában!
- Záporoztak a tanácsok:
- Állíts neki májusfát!
 - Ne örüljete meg! Júliusban?
 - Szerenádot kell adni, mint régen!
 - Akkor legalább mindenki gyűjjön...! – próbált alku-
dozni a félénk disznóhizlaló.
 - Hagyjátok ezt abba – szólt közbe Pörös Kristóf – ne beszéljete így Mariskáról!
 - Mariska? Mi a csuda!
 - Igenis, Mariskával kapcsolatban nem szeretnék több ilyen hülyéskedést hallani!

- Nocsak!
- Azt hittem tudjátok. Már intézzük a hivatalban. Hétfőn voltam a plébinél is. Igen, igen. Összeházasodunk.
- Milyen igazad van! Nem jó az embernek egyedül lenni, de egyedül megöregedni talán a legrosszabb – hagyta helyben Janó. Sejthetett valamit már egy ideje, mert rajta nem látszott csodálkozás. A többieket váratlanul érte a bejelentés.
- Akkor megvan a saláta? – érdeklődött öreg Boci.
- Te vagy a megmentőnk! – sóhajtott fel megkönnyebülten a disznótenyésztő.
- Már el is mondta? – örvendezett Miska bá’.
- Elmondta, el... Persze hogy elmondta, hogy először csak vicc volt az egész. Vagy inkább mese, meg amit a mindentudók még hozzáfűztek.
- ... de a szöktetés?
- Szegény öreg, azt hitte, hogy egy új nő... de hát három nap alatt kiderült, hogy ha eljárt az idő, az égi angyalok se segítenek. Mindenkinek jobb volt a saláta legendája, mint elismerni a kudarcot.
- Na, jól nézünk ki!
- Mi meg most hogyan megyünk az EU-ba?
- Saláta nem lesz – bólintott sajnálkozva Janó.
- Majd cammogunk...
- Mint a holdkóros...
- Csukott szemmel?
- Tapogatózva!
- Híj, azannyt... mint a Mákovics: „csipkés kis hálóingben” – fakadt dalra öreg Boci, és már újra nevetett az egész társaság.
- Hát, mit tehetünk? Legyetek boldogok! Ahogy tudtok...

- Hinnye! Saláta nélkül!
- Ahogy a sors akarja...
- Még egy kört!
- Na, elég legyen mára! Záróra!

Kicsit kimerülten, de szinte megkönnyebbülve botorkáltak hazafelé. Megoldódott a salátakérdés: Istennek hála, megint nem kell csinálni semmit.

De ezzel még nem fejeződött be!

Másnap reggel a bolt előtt Bözsénynye vitte a szót a lányok, asszonyok között.

- Az este hallottam, hogy Kristóf már meg is kaparintotta a titkot: Bandi bácsi salátájának a receptjét... Azt mondják, meg akarja tartani magának... Hát ezt nem hagyhatjuk! Még idejiben van!
- Gyűjön mindenki!
- Az egész falunak jussa van hozzá!
- Tudjátok, hogy Pikulás Bandi bácsi még 100 éves korában is...
- Nem 80 vót, mikor megboldogult? - kockáztatta meg egy félénk hang.
- Elhallgass ezzel a számársággal! - torkolták le a többiek. - Az egész falu tanúsíthatja, milyen férfi vót!

Most, hogy eddig jutottam a saláta történetének közéletében, be kell vallanom, hogy fogalmam sincs, mit hozhat még a jövő ebben az ügyben. Lehet, hogy az asszonyok „polgári engedetlenséget” szerveznek, vagy „ülösztrájkot” indítanak el a polgármester hivatala előtt. „Nekünk is a salátából!” - feliratú táblákkal vonulnak a főtérré az esküvő napján? Látnak rá elég példát a tv híradójában, hogyan kell ezt csinálni. Bözsénynye a nászszaka után még talán újrászámllálást is követelhet...

vagy csak hanttal dobálja meg Kristófék ablakát... Ki mondhatná meg előre?

Lehet, hogy a következő felhőszakadás hosszú időre elmossa az egész nekibuzdulást, hogy aztán hónapok vagy évek múlva újra fellángoljon a nagy salátás titok megismerése utáni vágy.

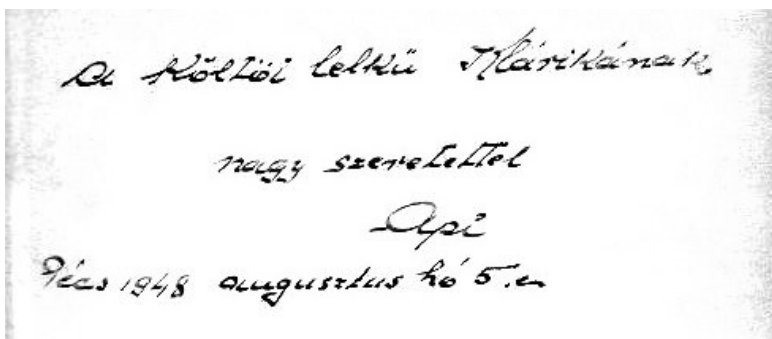
Otthagynom hát a bolt előtt lázadozó asszonyokat, pöröljenek, szervezkedjenek kedvükre, vagy nyugodjanak bele a természet rendjébe és fogadják el öregecske párjukat olyannak, amilyen. A magam részéről a történetet befejezettnek tekintem.

Így jöttem

Fogynak körülöttem az ismerősök. Csak a könyvek szaporodnak a polcokon. Könyvek, amiket még egyszer el szeretnék olvasni, de tudom, hogy ez már az illúziók közé tartozik.

Romlik a szemem, fáradok. Nem veszek új könyvet. Jó, ha az ajándékba kapott kiadványokba bele-bele tudok nézni. Csak pár lexikon, a legutolsó helyesírási szabályzat az, ami még mindig kézközelben van. Meg a verseskönyvek. Vettük, vagy kaptam valakitől?

Egy aranydíszes Vörösmarty kötet kerül a kezembe. Honnan van? Kinyitom. Úgy hat rám, mint egy üzenet a sírból:

Igen. 15 és fél éves voltam és már egy füzetre való vers volt mögöttem. Ma már úgy gondolom, akkoriban jobb verseket írtam, mint manapság. Legalábbis koromhoz képest. Megmosolygom egy gyerekkori versem befejező sorait:

„Hogy talállok új világot,
Ha Kolumbusz nem leszek?”

Egészen az érettségiig eltökélt szándékom volt, hogy valami alkotó munkát fogok végezni, de a történelem, a szegénység, saját féltékenységem és még sorolhatnám mi minden állta utamat. Aztán belekerültem a sok asszony számára ismerős sodrásba: szerelem, házasság, gyerekek, kötelességek. A verseket tovább írtam, fióknak, vagy csak gondolatban, mert kilátástalannak éreztem, hogy valahol, valamikor én is publikálhatnám írásaimat.

Szinte hihetetlen, hogy már több mint egy évtizede annak, hogy egy szép napon egyik fiam beállított egy számológéppel és közölte, hogy ez a doboz arra való, hogy tartani tudjuk egymással a kapcsolatot, mert ő elutazik Amerikába. A gép kezelésének megtanulására mindössze két nap maradt. Elutazott, én pedig vártam a leveleket. A fiam távolról beíratott egy levelezőlistára, hogy akkor is legyen levelem, ha ő nem ér rá. „HIX Konyha – ez jó lesz, talán majd érdekli anyut!” Itt találkoztam első internetes barátaimmal. Jó időbe telt, míg rájöttem, hogy irodalmi listák is vannak. Felkerült az első versem egy weblapra, amit én nem is láttam, mert internetezni még nem tudtam, mégis teljesen odáig voltam az örömtől, mikor értesítettek róla.

Nagy izgalmamban mindenkinek el szerettem volna újságotlani, hogy van egy versem az Interneten, amit mindenki olvashat, sőt kell is, hogy olvasson! Minden barátomat értesítettem a nagy eseményről, de úgy talál-tam, hogy kevesen vannak. Átnéztem a levélváltásaimat és mindenkinek írtam, aki csak szóba állt velem. Így kanyarodtam vissza a „Hix Konyhához”, ahol akkoriban a fogyókúráról volt szó. Kaskötő István pont a káposztaleves diétát propagálta, el is kértem tőle a receptet. Ilyen ismeretségi alapon őt is meghívtam versnézőbe, a leg-

halványabb remény nélkül, hogy odalapoz, és el fogja olvasni, hiszen hol van az megírva, hogy aki a káposztát szereti, feltétlenül olvas verset is!

Ami ezután jött, az már igazi csoda volt. Kiderült, hogy a „Hix Konyha” káposztása azonos azzal a Kaszkötő Istvánnal, aki '56 előtt Békéscsabán volt színházi dramaturg, szereti, érti és maga is ír verseket. A publikált versem megtetszett neki. Bízott a tehetségemben és biztatott, hogy írjak prózát is.

Úgy jártam, mint Kolumbusz, aki Indiába készült és Amerikába jutott. Én egy a káposztalevesért indultam és az amatőr irodalomban kötöttem ki.

Tartalomjegyzék

Előszó	5
Mau.....	7
Berci	10
A baba.....	12
Rántott hal, szálla nélkül.....	14
A tarka lepke	16
Bakár úr.....	23
Józsa	28
Julika.....	30
Mellényke.....	32
Tériszony	34
Teri	38
Fülöp.....	40
A csibe.....	45
Hiszek a lélekvándorlásban.....	47
A Szép Meluzina.....	50
Vonaton	56
Magának könnyű!	58
Ketten az utcán.....	60
Álmodozók.....	63
Sonipes.....	67
Kuku Todore... ..	69
A vendég.....	74
Olga tükrei.....	82
Karácsonyi uborkatej.....	86
Szorongás '57	92
Karácsonyi utólagos.....	97
Mézes-pálinka	100
Éjszakai telefonok	102
A pohár	107
Hétköznapi történet.....	110
Derült égből... ..	113

Kis kínai aknát keres	122
Lizi lázadása.....	130
Barátom, a doktor úr.....	133
Iluci.....	137
Nászmenet.....	145
A segély.....	148
Síron túli szerelem.....	152
Trafó elvtárs	155
Mendemondák a letenyei villamosításról	157
A saláta.....	161
Így jöttem.....	183

Kamarás Klára: Derült égből...
Kiadja a Héthatár Kiadó
Kozármisleny, Mikszáth K. u. 24.
www.hetedhethatar.hu
Felelős kiadó: L. Csépanyi Katalin
Nyomdai munkálatok: Bornus 2009. Kft.
Felelős vezető: Borbély Tamás

ISBN 978-963-88300-6-7